ghid de oraș

PITEȘTI

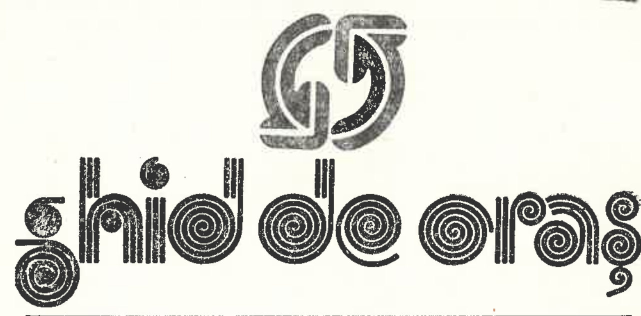
PETRE POPA * SILVESTRU VOINESCU * PAUL DICU

Coperta: DAN ANDREI

Schițe hărți: RODICA MARIA NICULESCU

PITEȘTI

PETRE POPA,
SILVESTRU VOINESCU,
PAUL DICU

EDITURA SPORT-TURISM

Cuvînt înainte

In curînd se vor împlini 600 de ani ab urbe condita Pitești, *ceea ce conferă municipiului nostru valențele unei multiseculare localități românești, cu o istorie bogată și, în același timp, cu o impetuoasă dezvoltare socialistă.*

Autorii lucrării de față își exprimă satisfacția pentru faptul că, datorită prestigioasei Edituri Sport-Turism, s-a creat posibilitatea finalizării, cel puțin parțial, a preocupărilor lor consacrate scopului de a oferi cititorilor o scriere complexă despre istoria, economia, viața culturală, monumentele mai vechi sau mai noi, locurile de agrement ale municipiului Pitești, oraș aflat, așa cum spunea poetul Ion Pillat, „Acolo unde-n Argeș se varsă Rîul Doamnei".

Acum, cînd am încheiat elaborarea cărții noastre, gîndul ne duce, în primul rînd, la ziditorii de ieri și de astăzi ai acestei reprezentative așezări românești și lor le exprimăm întreaga noastră gratitudine și recunoștință pentru tot ceea ce au durat aici de-a lungul veacurilor și, în special, pentru minunatele realizări din anii prosperi ai socialismului.

Mulțumim și pe această cale celor ce ne-au înlesnit documentarea necesară scrierii acestui volum în care am încercat să surprindem personalitatea distinctă a orașului nostru în peisajul deosebit de complex al tradiției și al contemporaneității românești.

Nutrim speranța că viitoarele cărți dedicate Piteștilor vor avea un conținut și mai bogat, ele completînd eventualele neîmpliniri ale lucrării de față.

Tuturor celor care vor lectura noul ghid al orașului Pitești le transmitem alesele noastre sentimente prietenești.

Autorii

Pitești, august 1984

Cadrul natural

AȘEZARE. Municipiul Pitești, reședința județului Argeș, important centru economic și cultural al țării, este situat în partea central-sudică a României, la limita estică a Piemontului Cotmeana, pe linia ce separă Piemontul Getic de Cîmpia Română, respectiv, la confluența dintre rîul Argeș și Rîul Doamnei. Coordonatele sale geografice sînt de 44°51′30″ latitudine N și 24°52′ longitudine E, orașul aflîndu-se în apropierea paralelei 45°, care trece prin Merișani, la 12 km N de Pitești.

Apariția și dezvoltarea Piteștilor au fost influențate, în mare măsură, de amplasarea localității într-o regiune naturală complexă, de o deosebită însemnătate social-istorică, cu factori pedoclimatici favorabili vieții și activității umane, la intersecția unor principale căi de comunicații și vechi drumuri comerciale care asigurau legătura între deal, munte și cîmpie, între Țara Românească și Transilvania, între Muntenia și Oltenia sau între aceste provincii istorice românești și sudul Dunării.

Vechea vatră a orașului s-a format și s-a extins în sectorul din dreapta rîului Argeș, ocupînd terenuri din luncă, precum și terasele și pantele vestice, dispuse sub forma unui amfiteatru natural.

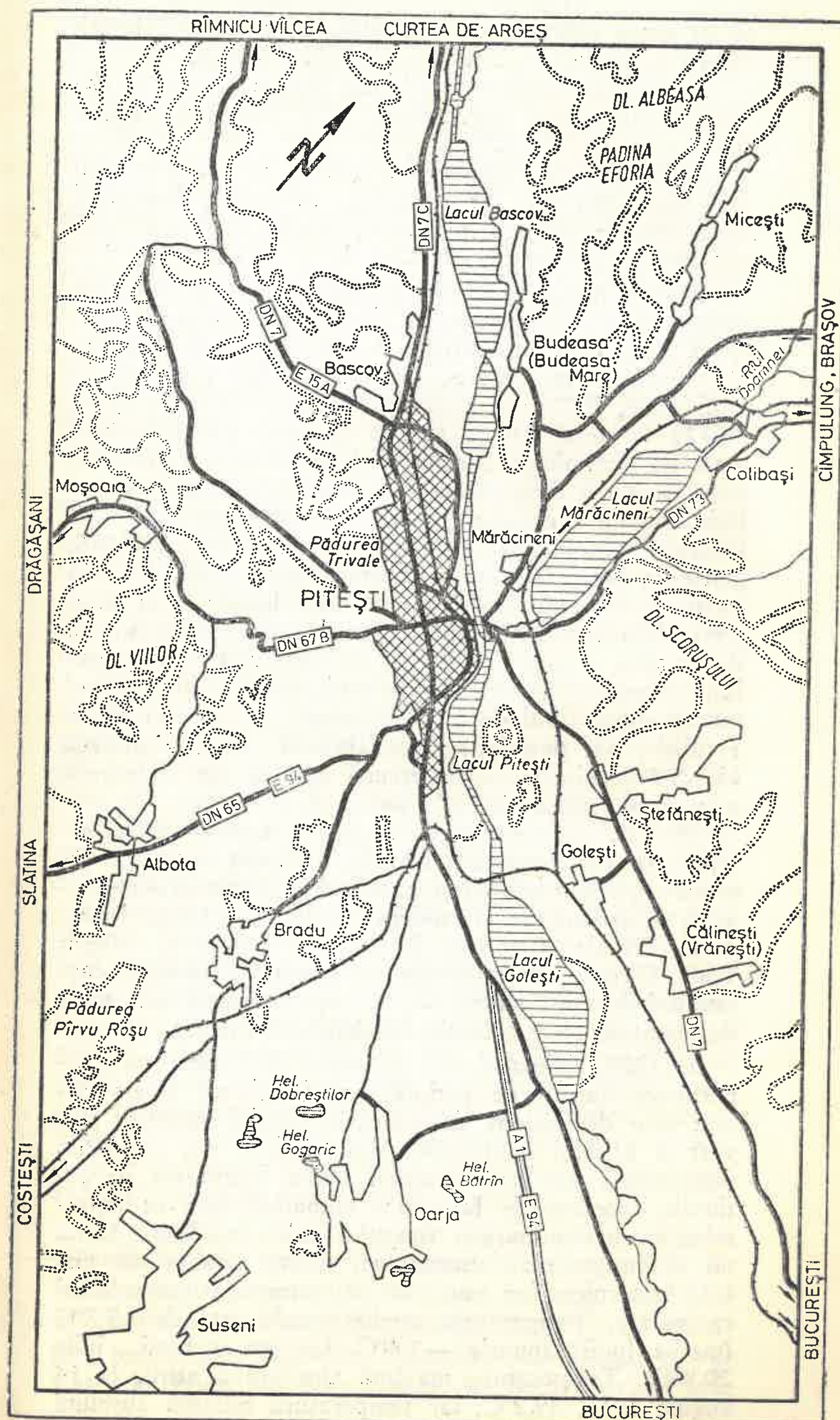
În ordinea descrescîndă a altitudinii aceste terase sînt: Smeura (350 m altitudine), Trivale-Papucești (333 m), unde s-au înălțat noile cartiere de locuințe Trivale (în vest), Războieni (în sud-vest), precum și Stadionul 1 Mai și Sala sporturilor; Exercițiu (300 m), unde se află cartierele Craiovei, Exercițiului-Traian-Banatului, Găvana; centru civic (277 m), vechea vatră a orașului, cu cartierele Gara de Sud, Petrochimiștilor-Prundu și Negru Vodă, platformele industriale Pitești-Sud și Pitești-Nord, piața publică și centrul politico-administrativ; terasa de luncă (255—252 m) unde s-au

construit cartierele Calea București, Cîmpineanu, diferite unități industriale, parcul Argeș, serele Pitești și Bascov, lacurile de acumulare și hidrocentralele Bascov-Pitești N, Pitești-Prundu, Golești-Călinești. Amplasarea localității pe terasele văii Argeșului conferă Piteștilor, în comparație cu alte orașe, o anumită personalitate și un pitoresc deosebit.

Orientarea generală a intravilanului este spre ESE, avînd axul de acces pe direcția SE—NV, dinspre București, în lungime de 12 km.

CĂI DE ACCES. Drumurile modernizate asigură un trafic intens spre municipiul București (A 1, E 15 A, E 94, 114 km pe autostradă, prin bd. Petrochimiștilor și Calea Craiovei sau pe DN 7, 115 km prin Calea București — Găești — Titu), Rîmnicu Vîlcea (DN 7, E 15 A, 61 km, prin bd. Nicolae Bălcescu, str. Depozitelor, Bascov — Valea Ursului), Sibiu (DN 7, E 15 A, 160 km), Curtea de Argeș (DN 7 C, 36 km; în continuare se ajunge pe DN Transfăgărășan, 84 km între Curtea de Argeș și Lacul Bîlea), Cîmpulung (DN 73, 53 km), Brașov (DN 73, 138 km), prin Calea București — Mărăcineni), Tîrgoviște (DN 7 + DN 72, prin Găești, 71 km), Drăgășani (DN 67 B, 75 km prin Calea Drăgășani — Smeura), Slatina (DN 65, E 94, 70 km, prin Calea Craiovei), Craiova (DN 65, E 94, 120 km), Roșiori de Vede (DN 65 A, 103 km, prin Calea Craiovei — Albota — Coștești), Turnu Măgurele (DN 65 A, 146 km), Alexandria (DN 65 + DN 6, 137 km, prin Roșiori de Vede), Giurgiu (A 1, E 15 A, E 94 + DN 5, E 20, 177 km, prin bd. Petrochimiștilor).

Pe la Pitești trece magistrala feroviară 101, care asigură legătura cu: București (108 km), Slatina (81 km), Piatra Olt (98 km), Craiova (142 km), avînd ramificații spre Curtea de Argeș (38 km), Costești (22 km), Roșiori-Nord (86 km) și Turnu Măgurele (136 km); de la Pitești, prin Golești, pe linia 105, se face legătura cu orașul Cîmpulung (55 km). În municipiul Pitești și în comunele suburbane — Bascov, Bradu, Colibași, Mărăcineni și Ștefănești —, se află stația C. F. R. Pitești-Sud (principala gară de călători și punct important pentru tranzitul mărfurilor), gara Pitești-Nord, gara pentru traseul spre Curtea de Argeș, halta de la Combinatul de prelucrare a lemnului, gara și triajul Golești, gara Ștefănești-Argeș, halta Gropeni, gara Ciumești pentru traseul spre Cîmpulung, precum și gara Bradu de Sus (pe traseul către Slatina). Din Pitești

Căi de acces în municipiul Pitești.

se va putea călători, de asemenea, pe noua cale ferată Pitești — Vîlcele — Tutana — Rîmnicu Vîlcea.

În Pitești funcționează două autogări pentru călători: Pitești-Sud (str. Tîrgul din Vale) și Pitești-Nord (str. G. Coșbuc).

SUPRAFAȚA. Municipiul Pitești ocupă o suprafață de 4 073 ha, iar suprafața sa totală, împreună cu comunele suburbane Bascov, Bradu, Colibași, Mărăcineni și Ștefănești, se ridică la 25 074 ha.

POPULAȚIA. Dezvoltarea economică și evoluția teritorială au determinat, în decursul secolelor, o continuă creștere demografică. Astfel, populația orașului a înregistrat următoarea evoluție: 4 000 locuitori în anul 1832, 7 229 în anul 1865, 15 669 în anul 1899, 19 722 în anul 1912, 19 352 în anul 1930. Ritmul înalt de dezvoltare a economiei socialiste s-a reflectat și în creșterea demografică; ca urmare, dinamica populației stabile a cunoscut o mărire rapidă, de la 29 007 locuitori în anul 1948, la 38 330 locuitori în anul 1956, pentru a atinge 60 094 locuitori în anul 1966, 123 943 locuitori în anul 1977 și 143 614 locuitori în anul 1981. Din anul 1948 pînă în anul 1966, media anuală de creștere a fost de 59,5‰. În ultimii 18 ani populația Piteștilor a crescut mai mult decît dublu, sporul mediu anual fiind de 3 600 locuitori. În consecință, la 1 iulie 1984, populația municipiului Pitești atingea 152 000 locuitori, iar împreună cu cea din comunele suburbane depășea 200 000 locuitori.

Pînă în anii construcției socialiste, majoritatea populației era concentrată, îndeosebi, în zona centrală. Ca urmare a sistematizării și a extinderii perimetrului orașului au apărut noi și moderne cartiere — Calea București, Trivale, Craiovei, Războieni, Banatului, Negru Vodă, Găvana, Petrochimiștilor, precum și tînărul oraș-satelit Mioveni-Colibași —, în care locuiește mai mult de jumătate din populația municipiului Pitești.

CLIMA. Climatul văii Argeșului la Pitești este temperat-continental de pădure, etajul colinar. Acest climat este determinat de advecția aerului maritim din vest și a celui continental din nord și est. Dealurile piemontane din jurul orașului feresc localitatea de acțiunile excesive ale factorilor climatici, ceea ce determină o predominare a timpului calm, moderat. Iarna nu se înregistrează temperaturi foarte scăzute sau viscole puternice, iar vara nu se ajunge la temperaturi caniculare. Temperatura medie anuală este de 9,7°C (media lunii ianuarie —2,4°C, iar cea a lunii iulie 20,8°C). Temperatura maximă absolută a atins, la 14 august 1946, 39,2°C, iar temperatura minimă absolută a ajuns la —27°C la 24 ianuarie 1907. Durata medie de strălucire a soarelui se ridică la 2 196 ore anual. Cea mai însorită lună din ultimii 10 ani a fost iulie, cu o medie de 286,1 ore.

Precipitațiile atmosferice depășesc media pe țară, atingînd cca 700 mm anual. Cele mai abundente precipitații s-au semnalat în anul 1897 (1 099,1 mm), iar cele mai scăzute în anul 1957 (310,9 mm). Umiditatea atmosferică medie este de 68%, iar indicele de ariditate atinge valoarea 50, ceea ce asigură condiții optime pentru dezvoltarea pomiculturii și viticulturii.

Vînturile predominante bat din direcțiile nord-vest (26%), nord (14%), vest (12%) și est (11%). Calmul atmosferic are o frecvență de 15%. Viteza medie anuală a vîntului este de 2,6 m/s, oscilînd între 0,9 m/s din sud-vest (în decembrie) și 4,7 m/s din est (în martie).

Rîul Argeș, cu lacurile de acumulare Pitești-Nord-Bascov, Pitești-Prundu și Golești-Călinești, constituie sursa principală pentru aprovizionarea municipiului cu apă potabilă și industrială. Pe Rîul Doamnei s-a construit lacul de acumulare Colibași-Mărăcineni-Valea Mare-Podgoria care atenuează viiturile din bazinul hidrografic al acestuia.

VEGETAȚIA. În spațiul urban și periurban, fondul floristic cuprinde vegetație de pădure colinară și vegetație de luncă. În renumita pădure-parc Trivale (total 2 008 ha, din care 45 ha parc) și în masivele silvice din apropiere — Valea Mare—Podgoria, Enculești, Ștefănești, Colibași și Făget —, predomină stejarul, gorunul, gîrnița și fagul; lor li se adaugă paltinul, arțarul, ulmul, frasinul și castanul. În lunca Argeșului se găsesc numeroase specii de salcie, răchită, plop și arin. În oraș trăiesc cîteva plante rare, ocrotite de lege, printre care amintim: un exemplar de conifer din specia *Gynkgo bilobail* (str. Egalității nr. 15), un arbore de tisă (*Taxus baccata*), liliac din specia *Syringa pers. L.* (bd. Republicii nr. 52). În pădurea Trivale există singura specie din țară a stejarului hibrid *Quercurs pseudodalechampii;* în pădurea de la Valea Mare—Podgoria — Enculești, din imediata apropiere a orașului, a fost identificată feriga *Botrychium Virginianum (L) SW*, exemplar foarte rar în România.

În parcuri și în numeroasele spații verzi din Pitești abundă lalelele, trandafirii, garoafele, crizantemele, liliacul, teii. În perimetrul urban s-au înmulțit, în ultimii ani, unele plante decorative exotice cum sînt, de exemplu, magnoliile. Datorită vegetației sale bogate și variate, la Pitești se organizează, în fiecare primăvară,

la sfîrşitul lunii aprilie, o amplă expoziţie floricolă naţională, denumită „Simfonia lalelelor".

În comunele suburbane s-au amenajat, după criterii ştiinţifice, masive pomicole, în special de meri şi pruni (la Mărăcineni şi Colibaşi), precum şi întinse podgorii la Ştefăneşti, dispunînd de soiuri superioare, de mare productivitate. Pe unele suprafeţe din zona periurbană se cultivă plante industriale şi medicinale, precum şi cereale.

FAUNA. Principala caracteristică a faunei naturale din imediata vecinătate a municipiului o constituie diversitatea sa. Ca urmare a transformărilor petrecute în orizontul local, mai ales în cazul amenajărilor hidrotehnice, pe drumul de scurgere al rîului Argeş, în perimetrul oraşului pot fi identificaţi pescăruşii, gîrliţele, raţele sălbatice etc. În pădurile şi zăvoaiele din comunele suburbane trăiesc anumite exemplare rare din grupa itonididelor galicole, precum şi broasca roşie de pădure. De asemenea, pot fi întîlnite animale cu o răspîndire mai largă ca veveriţele, căpriorii, iepurii, vulpile, lupii, mistreţii, cărora li se adaugă numeroase păsări. În pădurea Trivale este amenajată o rezervaţie de zimbri (*Bison bonasus*), specie mare de mamifer ierbivor al pădurilor de altădată. Tot aici există un punct zoologic cu animale indigene şi exotice.

În apa rîului Argeş, cu deosebire în lacurile de acumulare Piteşti-Nord—Bascov şi Piteşti—Prundu, trăiesc varietăţi de peşti caracteristice subzonei grindelului — mreana, cleanul, grindelul, beldiţa. Vînătoarea şi pescuitul sportiv pot fi practicate în bune condiţii în jurul municipiului, iar biologii dispun de un bogat fond faunistic pentru cercetări ştiinţifice. Menţionăm că secţia de ecologie din cadrul Muzeului judeţean prezintă o amplă sinteză cu privire la vegetaţia şi fauna zonei municipiului.

Pagini de istorie

Una din trăsăturile fundamentale ale istoriei Piteştilor o constituie existenţa colectivităţilor umane pe teritoriul său de la începutul orînduirii comunei primitive şi pînă astăzi, în toate epocile istorice şi orînduirile sociale.

EPOCILE STRĂVECHE ŞI VECHE. La Piteşti şi în comunele apropiate, într-o regiune bogată în fosile de faună termofilă, îndeosebi proboscidieni (*Elephas meridionalis*), în depozitele cuaternare villafranchiene din **pleistocenul timpuriu** aflate în şi sub actuala albie minoră a rîului Argeş, pînă la adîncimea de 20 m, au fost descoperite peste 400 de unelte de silex şi cîteva de cuarţit din **paleoliticul inferior**. Piesele respective aparţin culturii de prund, precum şi altor culturi şi tehnici de prelucrare, pe galeţi şi aşchii, specifice paleoliticului timpuriu: culturile abbevilloacheuleene (piese bifaciale), tehnicile clactoniană şi Levallois incipientă (aşchii şi lame).

Uneltele culturii de prund (cultura galeţilor amenajaţi) sînt cele mai vechi şi rudimentare unelte-arme descoperite în România, făurite şi utilizate de hominide (fiinţe umane în devenire) în faza primară a desprinderii lor din starea de animalitate, la începutul perioadei cuaternare. Ele au marcat etapa decisivă a antropogenezei, începutul muncii, tehnicii, civilizaţiei umane, începutul istoriei societăţii omeneşti. Cu uneltele de piatră din cultura de prund hominizii au îndeplinit operaţii multiple: tăiat, cioplit, lovit, străpuns, răzuit etc.

Paleoliticul mediu şi superior. În perimetrul oraşului, pe valea Argeşului, pe pantele şi terasele din dreapta rîului Argeş, cercetările arheologice au scos la iveală, de asemenea, piese de silex care fac parte din culturile şi tehnicile caracteristice perioadelor mijlocie (faciesul musterian) şi finală a paleoliticului.

Neoliticul. Teritoriul argeşean a fost locuit de oameni în toate perioadele epocii noi a pietrei. În vatra oraşului s-au descoperit unelte din piatră şlefuită: topoare de diferite mărimi şi forme (cartierul Piteşti Sud-Craiovei, str. Trivale, sectorul estic din terasa de luncă), precum şi numeroase fragmente ceramice care aparţin principalelor culturi neolitice. În terasa din dreapta rîului Argeş, în apropierea Întreprinderii de poduri metalice şi prefabricate din beton, au fost identificate fragmente ceramice din cultura Gumelniţa, caracteristice neoliticului final (eneoliticul). Urme materiale din epoca nouă a pietrei au fost găsite şi în localităţile suburbane Bascov, Ştefăneşti şi altele.

Epoca bronzului este, de asemenea, reprezentată în municipiul Piteşti prin mai multe fragmente ceramice descoperite la intersecţia dintre Calea Bucureşti şi str. 1 Mai, precum şi prin topoare din piatră şlefuită, scoase la lumină în zona Piteşti Sud—Calea Craiovei, sau de o unealtă din corn de cerb, tip „baston de şef", utilizată ca săpăligă, descoperită în zona Expoparc — Calea Bascovului, unde, probabil, a existat o aşezare din această epocă.

Obiecte din epoca bronzului s-au mai găsit în comunele suburbane Ştefăneşti (topoare de piatră şlefuită, cu orificii, aparţinînd culturii Tei). De asemenea, în partea de sud-est a zonei limitrofe a municipiului, pe malul stîng al rîului Argeş, în sectorul balastierei de la Goleşti-Ştefăneşti, într-o aşezare distrusă integral prin excavare şi eroziune, s-au identificat numeroase fragmente ceramice şi un vas ceramic fracturat, aparţinînd culturii Tei (fazele IV—V).

Epoca fierului. Din prima perioadă a epocii fierului (Hallstatt, cca 800—300 î.e.n.) s-au descoperit fragmente ceramice în mai multe puncte ale oraşului. Astfel, pe terenul din jurul Institutului de subingineri cercetările arheologice au reperat o necropolă tumulară, iar în sudul oraşului, între comuna suburbană Bradu şi comuna Oarja, pe locul unde s-a construit platforma petrochimică, au existat, de asemenea, tumuli hallstattieni. Alţi tumuli se află între platforma petrochimică şi comuna Căteasca, în partea sud-estică a municipiului. Urmele hallstattiene de la Piteşti aparţin grupului cultural Ferigele (secolele VI—IV î.e.n.), bine reprezentat în judeţul Argeş atît la Tigveni, Curtea de Argeş, Tiţeşti şi Merişani, cît şi în alte localităţi.

Perioada geto-dacică. Teritoriul municipiului Piteşti a fost intens populat de geto-daci şi în cea de a doua epocă a fierului (La Tène, cca 300 î.e.n. — 106 e.n.),

fapt dovedit de urmele unor aşezări răspîndite atît pe suprafaţa oraşului, cît şi a comunelor suburbane.

S-au exprimat păreri despre o eventuală localizare pe teritoriul Piteştilor a cetăţii getice Helis, reşedinţa şefului de trib sau uniune tribală Dromichete (secolele IV—III î.e.n.) şi a cetăţii Argedava, una din reşedinţele marelui rege Burebista (secolul I î.e.n.). Cercetările arheologice, precum şi celelalte izvoare nu au permis confirmarea sau infirmarea acestor presupuneri. Totodată, din datele sumare oferite de geograful Ptolemeu (secolul II e.n.) se presupune că în această zonă ar fi trăit Potulatensii, respectiv al patrulea popor (trib) din grupa a doua de geto-daci.

Dintre dovezile care atestă prezenţa geto-dacilor pe teritoriul Piteştilor, sursele numismatice ocupă un loc deosebit. Împreună cu alte mărturii arheologice şi istorice, piesele numismatice confirmă continuitatea geto-dacilor pe aceste locuri. Circulaţia monetară oglindeşte direct nivelul dezvoltării lor economico-sociale şi politice, precum şi intensificarea schimburilor de produse din perioada respectivă. Primele monede utilizate de colectivităţile geto-dace de pe actualul teritoriu al municipiului au fost cele greco-macedonene, ajunse în teritoriul Piteştilor, pe valea Argeşului şi pe vechiul drum care făcea legătura cu sudul Dunării şi Transilvania, de-a lungul căruia romanii au construit mai tîrziu *Limes Transalutanus.* S-au găsit monede de argint şi de bronz, izolate sau în tezaure, emise în secolele IV—I î.e.n. de Filip al II-lea, Lisimach, Maroneea, Confederaţia din Epir, insulele Rhodos şi Thasos, provincia *Macedonia Prima* şi oraşul Dyrrhachium.

La finele secolului al IV-lea şi începutul secolului al III-lea î.e.n., în perioada de formare a culturii La Tène, cînd s-au petrecut transformări importante în economia şi viaţa social-politică a geto-dacilor, strămoşii noştri au început să bată monedă proprie, determinaţi fiind de intensificarea schimburilor de produse. Din această epocă, de maximă înflorire a civilizaţiei geto-dace, pe teritoriul oraşului au rămas monede de argint, imitaţii de tip Filip al II-lea, piese de tip Adîncata—Piteşti, Aninoasa—Dobroteşti, Vîrteiu-Bucureşti. Se remarcă tezaurul descoperit în centrul oraşului (109 piese de tip Adîncata—Piteşti) păstrat la Muzeul de istorie şi artă al municipiului Bucureşti, şi cel din Dealul Marcea, aparţinînd comunei suburbane Ştefăneşti, alcătuit din monede dacice de tip Filip al II-lea (secolul al III-lea î.e.n.) şi tetradrahme thasiene.

Pe la începutul secolului I î.e.n. moneda locală geto-dacă a fost înlocuită, treptat, cu denarul roman

republican. În Pitești s-au depistat monede romane emise în secolele II—I î.e.n. Totodată, în Pitești s-au găsit mai multe monede romane emise de împărații Nero, Vespasian și Domițian (secolul I e.n.). De asemenea, în comuna suburbană Bradu s-a descoperit un tezaur de podoabe geto-dacice din argint.

Perioada daco-romană. După marile războaie daco-romane din anii 101—102 și 105—106, actualul teritoriu al municipiului Pitești a făcut parte din provincia romană *Moesia Inferior*, iar apoi din provinciile *Dacia Inferior* și *Dacia Malvensis*. În timpul stăpînirii romane s-a desfășurat și procesul romanizării geto-dacilor din zona argeșeană. Sistemul roman de fortificații din vestul Munteniei numit *Limes Transalutanus*, construit în secolele II—III, a cuprins și zona Piteștilor. Acesta pătrundea pe la vest de satul Geamăna, din comuna suburbană Bradu, apoi prin fostul izlaz al orașului, astăzi zona tîrgului săptămînal, unde au existat urmele unui turn de pază, iar în continuare, după intersectarea liniei ferate Pitești—București, înainta pe malul drept al rîului Argeș, prin parcul Argeș, de unde se îndrepta spre nord-est.

La Pitești și în comunele suburbane s-au găsit și alte vestigii romane: resturi de zidărie și cărămizi izolate, vase și fragmente ceramice, figurine de lut ars etc. Tot din timpul stăpînirii romane s-au păstrat, în diferite puncte ale orașului, numeroase monede romane imperiale de argint și bronz, în tezaure sau izolate. Monedele descoperite sînt emise între anii 106—270 de aproape toți împărații romani: Traian, Hadrian, Antoninus Pius, Marcus Aurelius, Commodus, Septimius Sever, Caracalla, Geta, Elagabal, Alexandru Sever, Gordian al III-lea, Filip Arabul, Decius, Gallienus, Claudius al II-lea Goticul și Aurelian.

Continuitatea daco-romanilor după retragerea aureliană din provincia Dacia în anii 271—275 este atestată la Pitești și în localitățile vecine prin descoperirea unor obiecte caracteristice secolelor III-VII e.n. Dintre acestea ies în evidență monedele romane aflate în tezaure sau izolat emise de împărații Probus (276—282), Diocletian (284—305), Galerius (293/305—311), Licinius (307/308—324), Constantin I cel Mare (306/307—337), Constantin II (337—340), Constans (337—350), Constantius II (337—361), Iulian (361—363), Valentinian I (364—375), Valens (364—378), Teodosiu I cel Mare (379—395), Honorius (395—423), Arcadius (395—408) ș.a. Lor li se adaugă monedele bizantine emise de împărații Justin I (518—527), Justinian I (527—565), Justin al II-lea (565—578), Focas (602—610), Heraclius (610—641). În cîteva sectoare ale municipiului s-au depistat fragmente ceramice autohtone specifice secolelor IV—VII.

Dovezile numismatice și celelalte surse arheologice confirmă legăturile permanente dintre romanitatea nord și sud dunăreană, existența neîntreruptă a daco-romanilor pe teritoriul municipiului în perioada desfășurării și cristalizării etnogenezei poporului român. De remarcat faptul că autohtonii au dăinuit în timpul migrațiilor populațiilor germanice și turanice din secolele III—VII, rezistînd atacurilor și făcînd față greutăților și obligațiilor impuse de năvălitori.

EPOCA MEDIE. În perioada feudalismului timpuriu, populația românească a continuat să trăiască pe teritoriul de astăzi al municipiului Pitești, fapt dovedit și de descoperirea unor resturi ceramice de tip Dridu (databile între secolele VIII—XI), la intersecția dintre str. 1 Mai și Calea București, precum și în alte sectoare. În comuna suburbană Ștefănești, pe lîngă fragmente ceramice aparținînd culturii Dridu, s-a găsit un topor de luptă din fier, cu tăișul îngust, din secolul al X-lea. Un alt topor de fier a fost descoperit în malul albiei minore a rîului Argeș, lîngă podul rutier de pe șoseaua Pitești—București. De asemenea, în piața civică din centrul municipiului, în timpul executării săpăturilor pentru fundația blocului Centru-Vest, au fost identificate fragmente ceramice din secolele XIII—XIV, unele aparținînd vechii ceramici autohtone, altele fiind de tradiție bizantină sau de factură sud-transilvăneană.

De o deosebită importanță pentru etapa de început a feudalismului sînt descoperirile monetare. În cîteva puncte ale orașului au fost găsite piese provenite din sudul Dunării: monede de bronz emise de împărații bizatini Ioan I Tzimiskes (969—976), Vasile al II-lea (976—1025), Constantin al VIII-lea (1025—1028) și Alexios al III-lea Anghelos (1195—1203); trei hiperperi de aur din vremea lui Ioan al III-lea Dukas Vatatzes (1222—1254), împărat la Niceea; o monedă de bronz imitație latină, emisă după anul 1204 fie de Regatul Latin de la Thesalonic, fie de Ioan Asan al II-lea (1218—1241), de la Tîrnovo; o monedă de bronz bătută în localitatea Cattaro de pe coasta dalmată și una de argint din Serbia, emisă de Uroș al II-lea (1282—1321). Aceste descoperiri confirmă existența unei așezări medievale la Pitești în secolele X—XIV, așezare aflată în strînse legături economice cu lumea sud-dunăreană și, în primul rînd, cu Imperiul bizantin.

Izvoarele arheologice și numismatice datînd din veacurile X—XI atestă că vechimea Piteștilor, ca așezare

medievală, este cu mult mai mare decît apare în documentele scrise cunoscute astăzi. În secolele X—XIII, în etapa formării și afirmării cnezatelor și voievodatelor românești dintre Carpații Meridionali și Dunăre, deci cu peste 300 de ani înainte de constituirea statului feudal independent Țara Românească (1330), la confluența dintre rîul Argeș și Rîul Doamnei se găsea, cu certitudine, localitatea numită mai tîrziu în documente Pitești.

Asupra toponimului Pitești cercetătorii au formulat păreri diferite. Astfel, Nicolae Iorga și Constantin C. Giurescu au avansat ideea că denumirea Pitești derivă de la antroponimele Pitea (Pita) ori Pitu, unul dintre stăpînitorii acestor locuri în timpul feudalismului timpuriu. Este posibil însă ca situarea Piteștilor pe terasele, colinele și văile de pe versantul estic al Platformei Cotmeana, precum și în lunca Argeșului, într-o regiune acoperită cu păduri seculare și bogată în zăvoaie, poziție mai greu de observat la o primă vedere, să fi generat toponimul Pitești de la „loc pitit", deci loc ascuns, ferit.

Așezarea medievală Pitești apare menționată în multe documente interne începînd cu sfîrșitul secolului al XIV-lea. Primul act cunoscut pînă în prezent care consemnează denumirea Pitești este cel din 20 mai 1388, semnat de Mircea cel Bătrîn (1386—1418), unde se vorbește de „. . . o moară în hotarul Piteștilor" (*D.R.H.*, B, I, 1966, p. 25—27).

Atestarea documentară a Piteștilor în anul 1388 situează localitatea printre cele mai vechi tîrguri (orașe) din Țara Românească, după Cîmpulung (1300), Curtea de Argeș (1330), Brăila (1350) și Slatina (1368).

În secolele XV—XVII, Piteștii s-au numărat printre reședințele temporare ale mai multor domnitori precum Basarab cel Tînăr-Țepeluș (1477—1479; 1481—1482), Mihnea cel Rău (1508—1509) — domnitorul a emis în Pitești mai multe documente printre care unul chiar „la Ștefănești, în podgorie" —, sau Vlad cel Tînăr (Vlăduț) (1510—1512), care semna, la 1 aprilie 1510, un act scris „. . . în *orașul Piteștilor*".

De asemenea, legăturile lui Neagoe Basarab (1512—1521) cu Piteștii au fost strînse și de durată. Domnitorul a semnat la Pitești un mare număr de acte, primul datînd din 3 noiembrie 1516, iar ultimul din 11 iulie 1519. La Pitești voievodul a construit noi case domnești, după cum consemnează documentul din 22 noiembrie 1517: „Și eu, Moisi scriitor, ce am scris în noile curți din orașul Pitești". În documentul din 18 ianuarie 1518 se notează: „Și eu, Florea, carii am scris în minunatul foișor al Piteștilor în luna lui Ghinar 18 . . ., leat 7029" (1518). Această încheiere întărește afirmația din hrisovul precedent, referitoare la faptul că Neagoe Basarab a ridicat o nouă casă domnească la Pitești. Actul din 6 mai 1519 dovedește, de asemenea, că localitatea a avut funcția de reședință voievodală („Eu, Danciul cel mai mic între diaci, care am scris în minunatul scaun în Pitești").

În ultimul document, semnat de domnitorul Neagoe Basarab în Pitești, la 11 iulie 1519, se menționează: „Scris în cetatea Pitești", ceea ce constituie încă o mărturie că orașul avea rol de reședință domnească. De asemenea, domnitorii Radu de la Afumați (1522—1529, cu întreruperi), Vlad Înecatul (1530—1532), Vlad Vintilă de la Slatina (1532—1535), Pătrașcu cel Bun (1554—1557), Simion Movilă (1600—1602), Matei Basarab (1632—1654) ș.a. au semnat diferite acte și documente în reședința de la Pitești.

Numeroși domnitori ai Țării Românești au stăpînit proprietăți la Pitești sau în comunele astăzi suburbane municipiului. Amintim astfel pe Mihai Viteazul (1593—1601), Radu Șerban (1601—1611), Matei Basarab, Constantin Șerban Basarab (1654—1658), Constantin Brîncoveanu (1688—1714); lor li se adaugă o serie de mari boieri și dregători ca Goleștii, Izvoranii, Craioveștii, Cantacuzinii ș.a., proprietari în zonă.

În evul mediu, ca și alte orașe, Piteștii a avut ca formă de conducere un sfat format din 12 pîrgari în frunte cu un județ (prima atestare documentară a acestei instituții datează din 27 august 1582). Din secolul al XVIII-lea și pînă la sfîrșitul primei jumătăți a veacului următor în oraș au rezidat pîrcălabii și ispravnicii însărcinați cu administrarea localității și a județului.

În perioada medievală, Piteștii și zona Argeș-Muscel au constituit, în repetate rînduri, locul unde s-au desfășurat lupte pentru apărarea independenței și integrității Țării Românești. Radu de la Afumați, în timpul zbuciumatei și glorioasei sale domnii, a angajat două bătălii în zona Argeș-Muscel (pe valea Argeșelului și la Rucăr). În octombrie 1522, Ioan Zápolya, voievodul Transilvaniei, a venit, prin Bran și Rucăr, cu 30 000 de ostași, în ajutorul domnului muntean, „. . . pîn'la oraș la Pitești", de unde s-a înapoiat în Transilvania.

În anul 1534, în drum spre Buda, aventurierul Aloisio Gritti, fiul natural al dogelui Andrea Gritti, numit de sultan guvernator al Ungariei, a sosit la Pitești, însoțit de secretarul său, Tranquillo Andronico, în ziua de 27 iulie împreună cu 2 000 de ostași și de o seamă

de boieri opozanți domnitorului Vlad Vintilă de la Slatina; Gritti aducea cu el, în mare taină, și firmanul de înlocuire al voievodului. Domnitorul a reușit să-l neutralizeze pe Gritti, iar la aflarea ordinului sultanului a replicat: „Nimeni nu are dreptul la aceasta", invocînd astfel prerogativele autonomiei Țării Românești; boierii trădători au fost executați tot la Pitești.

În toamna anului 1600, Mihai Viteazul a luptat pe teritoriul argeșean împotriva invaziei militare polone, documentele vremii consemnînd că trupele polone și oștile lui Simion Movilă au staționat multă vreme la Pitești, în anii 1600—1601. Despre lupta de la Bucov pe Teleajen (20 octombrie 1600) și consecințele ei se relatează într-o scrisoare în limba italiană expediată din Pitești la 7 decembrie 1600 de către un anonim: ea a fost anexată la un raport al generalului imperial Gh. Basta și se păstrează în arhivele de la Viena.

Într-un document în limba germană, din noiembrie 1600, se preciza că Potocki, starostele Camenițel și general al Podoliei, a expediat o scrisoare din Pitești, anunțînd înlocuirea lui Mihai Viteazul cu Simion Movilă. La 1 noiembrie 1601, Simion Movilă, într-o scrisoare trimisă de lîngă Pitești regelui Poloniei, Sigismund al III-lea, anunța că, ajutat de trupele polone conduse de Potocki, a înfrînt pe răsculați (e vorba de sprijinitorii lui Mihai Viteazul); de asemenea, în scrisoarea din 5 noiembrie 1601, redactată tot la Pitești, îi mulțumește marelui hatman și cancelar Jan Zamoyski pentru ajutorul primit. Documentele amintite mai sus relevă cu claritate că Simion Movilă a avut tabără militară și reședință domnească la Pitești.

De Pitești se leagă și numele marelui logofăt Ioan Norocea, sfetnic apropiat al lui Mihai Viteazul. Ioan Norocea, căsătorit cu domnița Stanca, fiica lui Mircea Ciobanul (1545—1554; 1558—1559) și a Doamnei Chiajna, a avut proprietăți în Pitești și în comunele Ștefănești, Colibași și Mărăcineni; el și-a început cariera în timpul lui Pătrașcu cel Bun, tatăl lui Mihai Viteazul, deținînd mari dregătorii în Țara Românească, Moldova și Transilvania (între altele, Ioan Norocea a îndeplinit funcția de reprezentant al Transilvaniei la Poartă). După ce Mihai Viteazul a ocupat tronul Țării Românești, Ioan Norocea a ajuns mare vornic; în luptele cu otomanii a comandat un corp de oaste la Dunăre și a purtat, în numele voievodului, tratative cu Sigismund Báthory; documentele vremii apreciază că Ioan Norocea a slujit, „cu vărsare de sînge", pe Mihai Viteazul, care la rîndul său, i-a acordat o încredere deosebită. Se poate spune că prin toată activitatea sa logofătul Ioan Norocea din Pitești a militat pentru realizarea premiselor diplomatice ale unirii celor trei țări române. Ioan Norocea a murit înainte de 14 martie 1600.

Spre finele secolului al XVII-lea, deoarece Constantin Brîncoveanu a refuzat să accepte condițiile impuse de Imperiul habsburgic, armatele austriece comandate de prințul Ludovic de Baden au intrat în Țara Românească și au ocupat, în anul 1689, mai multe orașe, printre care Piteștii, Cîmpulungul și Curtea de Argeș.

Tot în Pitești, între 19 octombrie — 8 noiembrie 1714, și-a stabilit tabăra regele Carol al XII-lea (1697—1718) al Suediei. Însoțit de cronicarul Radu Popescu, el a petrecut cîteva zile și la Budeasa, în apropierea orașului.

În timpul repetatelor războaie austro-ruso-turce din secolul al XVIII-lea, Piteștiul a devenit nu numai punctul de concentrare, aprovizionare și trecere a trupelor, ci și locul de desfășurare a unor bătălii. În timpul războiului austro-turc din 1716—1718, orașul a suferit jaful și ocupația armatelor austriece. Totodată, în perioada războiului austro-turc din 1735—1739, domnitorul Constantin Mavrocordat, cu un corp de 30 000 de ieniceri, la care s-au adăugat și 10 000 de români, sub conducerea fratelui său, Ion Mavrocordat, s-a îndreptat, în anul 1737, spre Transilvania. Avangarda compusă din români a atacat „cu furie" un detașament de 500 de husari aflați la Pitești, condus de colonelul conte Bargozzi. Colonelul a murit în luptă, iar românii, victorioși, s-au îndreptat spre Cîmpulung, restul armatei austriece retrăgîndu-se în Transilvania.

În vara anului 1772, pe timpul războiului ruso-turc din 1768—1774, armatele otomane au provocat mari distrugeri în orașul Pitești. De asemenea, în împrejurările războiului ruso-austro-turc din anii 1787—1791, la Pitești a avut loc o luptă între austrieci și turci, în august 1791, în timpul căreia a murit istoricul și etnograful amator austriac Franz Joseph Sulzer (1727—1791). În lucrările sale de istorie a susținut teza greșită cu privire la formarea poporului român și a limbii române în sudul Dunării. Sulzer este considerat promotor al acestei teorii neștiințifice, preluată și propagată în secolul al XIX-lea de geograful și istoricul Robert Roesler (1836—1874), precum și de alți adepți ai teoriei tendențioase imigraționiste care contrazice flagrant realitatea istorică.

Activitatea economică, favorizată de așezarea geografică și impulsionată de creșterea demografică, a constituit factorul determinant al formării și dezvoltării Piteștilor ca oraș în epoca medievală. Principalele ocu-

pații ale piteștenilor au fost, în această perioadă, meșteșugurile, comerțul și agricultura. În cadrul meșteșugurilor practicate în strînsă legătură cu agricultura din zonele limitrofe, morăritul a ocupat un loc distinct. Pe teritoriul orașului au funcționat numeroase mori de apă construite mai ales pe malul rîului Argeș. Documentele timpului menționează însă și mulți alți meșteșugari — croitori, cojocari, cizmari, papugii, dulgheri, zidari, cărămidari, pietrari, brutari, măcelari, boiangii, plăpumari, tăbăcari, fierari, bijutieri, povarnagii, ultimii, datorită priceperii lor, fiind renumiți în întreaga țară.

În funcție de profilul meșteșugului practicat, și în Pitești s-au organizat mai multe bresle, unele foarte puternice, grupate pe cartiere și străzi.

În evul mediu, orașul Pitești a fost unul dintre cele mai active centre de schimb din Țara Românească. Piteștii au polarizat și mijlocit schimburile de produse între deal, cîmpie și munte, cu orașele și satele din județul Argeș, din județele limitrofe Muscel, Olt, Teleorman, Dîmbovița, Vîlcea sau alte județe ca Vlașca, Ilfov, Ialomița.

Dintre vechile drumuri comerciale amintim Calea Giurgiului, menționată în documente la 27 septembrie 1461, care lega orașul de la Dunăre cu Transilvania prin două rute. Una dintre ele trecea prin Prundu-Pitești (fosta arteră Calea Giurgiului, astăzi bd. Petrochimiștilor). Negustorii din Pitești au întreținut relații comerciale cu diferite orașe din Țara Românească, Transilvania, Peninsula Balcanică (Vidin, Nicopole, Istanbul ș.a.) din centrul și vestul Europei (Budapesta, Viena, Leipzig, Veneția etc.).

Pe prim plan s-au situat însă schimburile permanente cu orașele Brașov și Sibiu. Așa de exemplu între anii 1503—1554, la operațiile comerciale dintre Pitești și Brașov au participat 326 de negustori piteșteni, cu 914 transporturi de mărfuri, în valoare de 1 953 960 aspri. Între centrele comerciale din Țara Românească, orașul Pitești s-a situat, în anii 1529—1530 și 1550 pe locul al doilea, după Tîrgșor și, respectiv, Cîmpulung, iar în anii 1547 și 1549 pe locul al treilea după Cîmpulung și Tîrgoviște. Arhivele din Brașov și Sibiu consemnează numele multor negustori români din Pitești. La sfîrșitul secolului al XVIII-lea și începutul veacului următor, negustorii piteșteni au colaborat intens cu companiile de comerț din Brașov și Sibiu sau cu marii negustori din orașele respective. Sînt cunoscute tranzacțiile menționate în scrisorile de afaceri trimise sau primite de casele de comerț Paciurea și Pop din Sibiu.

Totodată, negustorii din compania grecească din Brașov aveau mai multe prăvălii la Pitești.

În Pitești se organizau, încă din evul mediu, renumite tîrguri periodice, cu o durată, de obicei, de mai multe zile. În secolul al XVII-lea funcționa tîrgul săptămînal de o zi, numit „Tîrgul din Deal“ de pe moșia Stăncești (astăzi cartierul Trivale). Ulterior, a fost mutat în partea estică a orașului, lîngă rîul Argeș, luînd numele de „Tîrgul din Vale“. Exista, de asemenea, „Tîrgul de sub Deal“ (Dealul Piteștilor), ținut numai toamna, la culesul viilor.

O permanentă activitate comercială s-a desfășurat în oraș prin numeroasele hanuri, prăvălii, depozite de vinuri și țuică, magazii de cereale, depozite de cherestea, țiglă, var și sare. În evul mediu aici a funcționat un important punct de vamă internă, care aducea venituri substanțiale domniei și administrației locale, iar începînd din secolul al XVII-lea Pitești au devenit un însemnat punct de poștă atît pe rutele interne, cît și pe cele internaționale. De exemplu, în anii 1791—1792 trimiterile poștale între Viena și Istanbul se efectuau prin Sibiu, Pitești, București și Giurgiu, iar în anul 1803 un serviciu poștal permanent, cu același traseu, a fost stabilit între Europa Centrală și Imperiul otoman. În anul 1795, distanța dintre Pitești și București era parcursă de poștalioane în 18 ore.

Viticultura a constituit în evul mediu o altă ramură de bază a economiei orașului. Viile apar menționate în numeroase acte începînd cu secolul al XIV-lea. Mulți domnitori și boieri posedau terenuri cu vii la Pitești. De asemenea, aici aveau vii unele mănăstiri și locuitori ai orașelor și satelor vecine, viile din „Dealurile Piteștilor“ fiind vestite în toată Țara Românească. Matei Basarab a reglementat dările ce urmau să fie plătite de posesorii de vii din „Dealul Piteștilor“, spre a-i feri de diferite abuzuri, printr-un document incrustat pe o cruce din piatră, aflată și astăzi la Ștefănești-Pitești.

Constantin Brîncoveanu, proprietarul unor mari suprafețe de vii la Pitești și în localitățile suburbane Valea Mare-Podgoria, Ștefănești și Golești, precum și al unor depozite de vinuri la Pitești și Valea Mare-Podgoria, a introdus „vadra de Pitești“ pentru măsurarea vinului și vaselor (buților). Domnitorul și dregătorii veneau deseori toamna în „Dealul Piteștilor“ la culesul strugurilor. Comerțul cu vinuri a cunoscut, de asemenea, o mare extindere. Vinurile de Pitești, cu gust plăcut și buchet specific, erau deosebit de apreciate. La 1700, în harta tipărită la Padova, stolnicul Constantin Cantacuzino a notat numele dealurilor unde se aflau podgo-

riile ce produceau cele mai bune vinuri, printre care și cele de la Pitești. De asemenea, cronicarul moldovean Miron Costin amintește în opera sa despre orașul Pitești, „unde sînt vinuri dulci".

Datorită poziției geografice și strategice, importanței economice și politice, orașul Pitești apare consemnat în numeroase documente medievale externe: rapoarte, memorii sau note de călătorie ale unor personalități europene, în hărți geografice și militare etc. Astfel, în *Itinerarul de la Bruges* (databil între anii 1353—1377 sau 1380—1390) și în relatarea călătoriei pelerinilor germani Peter Sparnau și Ulrich von Tennstädt din anul 1385 este menționată localitatea Nieuvermerkt sau Nuwestad (Orașul Nou). Această localitate a fost identificată, cu probabilitate, de către unii cercetători ca fiind orașul Pitești, fără a exista însă o confirmare bazată pe alte documente certe. Credem însă că este puțin probabil ca mențiunea să se refere la localitatea de pe malul rîului Argeș, întrucît la 20 mai 1388, în documentul semnat de Mircea cel Bătrîn, deci la un mic interval de timp, se folosea deja denumirea de „Pitești".

În anul 1640, episcopul catolic Pietro Deodato Baksić afirma în însemnările sale de călătorie că orașul Pitești avea 200 de case mai mari și 1 000 de locuitori, aici existînd podgorii cu vinuri socotite a fi „cele mai bune din Țara Românească"; călătorul lăuda, de asemenea, calitatea pîinii albă, frumoasă și gustoasă. Paul de Alep, fiul și însoțitorul patriarhului Macarie al Antiohiei, în timpul călătoriilor prin Țara Românească, sosind la Pitești, la 13 ianuarie 1657, nota: „... noi am ajuns într-un mare centru comercial — Pitești", unde „... se face un vin dulce, bun, care are un mare renume și este cel mai bun din toate vinurile produse în Țara Românească". De remarcat și faptul că, în vara anului 1658, din cauza tulburărilor interne, patriarhul Macarie și-a stabilit reședința provizorie la Pitești.

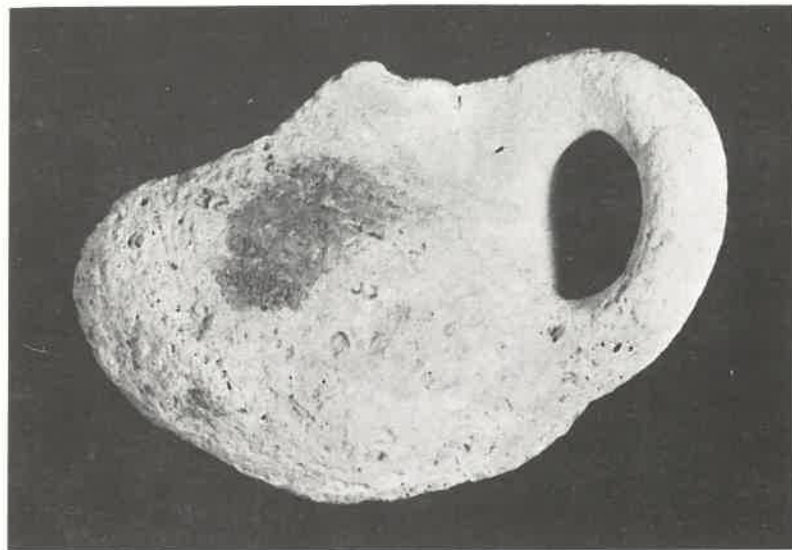
Călătorul englez John Morritt, prezent în Țara Românească în anul 1794, a constatat numărul mare de prăvălii din Pitești. John Morritt era însoțit de pictorul vienez Luigi Mayer, care a executat mai multe desene în Țara Românească, printre acestea fiind și o imagine din Pitești. În ziua de 19 iulie 1794, John Morritt s-a întîlnit cu ambasadorul englez la Poartă, sir Robert Ainslie, aflat în drum spre Marea Britanie. Desenele executate de Mayer au fost publicate în albumul editat mai tîrziu de sir Robert Ainslie. Italianul Antonio Maria del Chiaro, secretar al domnitorilor Constantin Brîncoveanu, Ștefan Cantacuzino și Nicolae Mavrocordat, în lucrarea sa consacrată Țării Românești, men-

Unealtă din silex din paleoliticul inferior descoperită la Pitești în depozitele cuaternare villafranchiene.

Unelte neolitice găsite în perimetrul municipiului.

Fragment de vas ceramic din epoca bronzului (cultura Tei), identificat în urma cercetărilor arheologice la Golești.

Monedă de argint geto-dacică de tip Filip al II-lea găsită pe teritoriul municipiului Pitești.

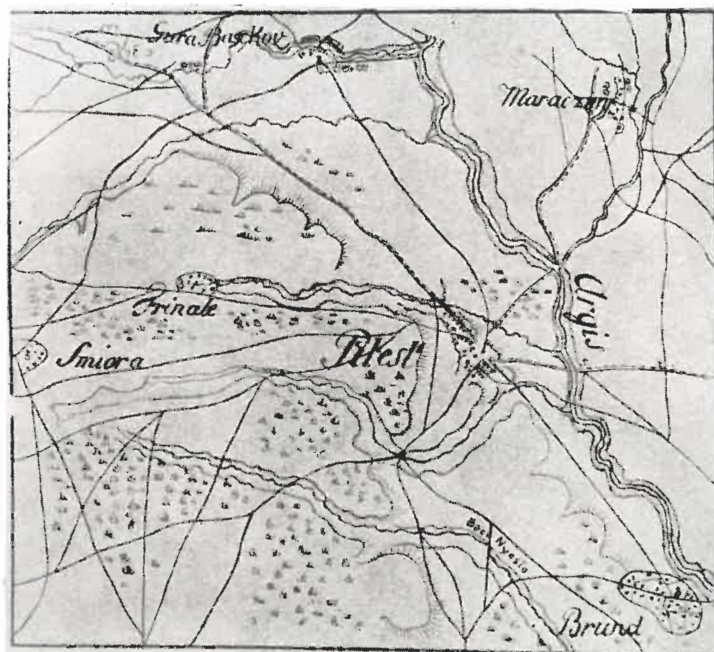
Denar roman emis de împăratul Hadrian în anul 118 descoperit la Pitești pe linia Limes-*ului* Transalutanus.

Monede bizantine de bronz din secolele VI—XI descoperite la Pitești.

Fragment din documentul din 20 mai 1388, emis de Mircea cel Bătrîn, prima atestare a orașului Pitești.

Harta austriacă din anul 1790 pe care sînt figurate Piteștii și cîteva localități învecinate.

Imagine din vechiul centru al orașului Pitești (fosta str. Șerban Vodă, azi str. Victoriei).

Vechea Hală centrală, azi demolată, ridicată în anii 1914—1922.

Str. 1 Mai din Piteștii zilelor noastre.

O altă vedere din Piteștii de altădată.

Magazinul „Trivale“ din centrul municipiului.

Sediul politico-administrativ al municipiului Pitești.

Sediul politico-administrativ al județului Argeș.

Modernul complex hotelier „Muntenia".

Piața centrală a municipiului Pitești.

Clădirea fostului Foișor de foc al orașului.

Momentul actului istoric de la 23 August 1944 reflectat în Secția de istorie a Muzeului județean.

Rectoratul Institutului de subingineri din Pitești.

ționează că orașul Pitești este un „... tîrg înconjurat cu bogate vii ... renumit pentru vinurile sale deosebit de bune, albe și dulci". Însemnări similare referitoare la Pitești au lăsat alți călători străini ca: generalul austriac Veterani (1688), savantul italian L.F. Marsigli (la sfîrșitul secolului al XVII-lea), generalul rus Fr. Bauer (1769), ofițerul austriac Fr. J. Sulzer (după 1776), italianul Domenico Sestini (1780), englezul W. Hunter (1792), sasul Fr. Murhard (finele secolului al XVIII-lea), diplomatul francez Reinhard (1806), contele de Legarde (1813), Ludovic Stürmer (1816) ș.a.

Ludovic de Kreuchely, consul al Prusiei în Țara Românească, care a însoțit pe contele von Schladen, noul ambasador al țării sale la Poartă, a notat despre Pitești, la 23—24 noiembrie 1820: „... *la petite ville de Pitesti, très agréablement, située sur une coline et dans une vallon fertile, entouré de vignobles persemés de villages et de maisons de campagne assez jolies*...“*. Alte consemnări și aprecieri asemănătoare au făcut diplomatul danez Clausewitz, consilier la legația din Istanbul (3 mai 1824), precum și călătorul englez R. Walsh, capelan al ambasadei britanice din capitala otomană, atașat pe lîngă ambasadorul Strangford (vara anului 1824).

Din secolul al XVI-lea, Piteștii au început să figureze în diferite lucrări cartografice. Astfel, în anul 1546, în harta întocmită de Giacomo Gastaldi, intitulată *Carta dei Paesi Danubiani*, editată la Veneția, localitatea apare sub denumirea de *Pitiesd*. Peste puțin timp, în harta Transilvaniei și a unor zone din Țara Românească și Moldova, întocmită de G. Reichersdorf, în anul 1550, întîlnim localitatea *Pitest Coenobium*. De asemenea, I. Sambucus menționează în harta sa din anul 1566 *Pitèsi Coenobium*. Denumirea *Pitesi* sau *Pitesk Cinobium* (*Sinobium*) apare în lucrările cartografice ulterioare după cum urmează: M. Heyns (1579, *Pitesi Coenobium*), D. Custodis (1596, *Pitesc Sinobium*), A. Ortelio (1598, *Pitesi Coenobium*), H. Levinius (1630, *Pitesk Sinobium*), Jaillot (1644, *Pitesti Coenobium*), harta din 1686, *Pitesi Coenobium*. Redat în forme apropiate celor de mai sus, orașul este întîlnit și în hărțile lui F. Licinius (1560, *Pilesch*), în harta XI din loggia lui Rafael Sanzio din Palatul Vaticanului (ante 1562, *Pitesan*), G. de Jode (1578, *Pilesch* și *Pitesk*), I. Sambucus (1579, *Pitesk*), Iacob Castaldi (1584, *Pitiesd*), Gerhard Mercator-Kremer (1595,

* „... Orășelul Pitești, foarte agreabil, este situat pe o colină și într-o vale fertilă, înconjurată de podgorii, presărate cu sate și case de țară destul de drăguțe...".

Pitesk) etc. În secolele următoare orașul Pitești este prezent în tot mai numeroase hărți europene.

În evul mediu, localitatea a cunoscut, deseori, mișcări sociale îndreptate împotriva exploatării și a abuzurilor. În anul 1791, de exemplu, negustorii piteșteni au refuzat să plătească taxele vamale extrem de ridicate. În anii următori, datorită nemulțumirii crescînde a orășenilor și a existenței unei stări de revoltă a maselor, domnitorul Alexandru Moruzi (1792—1796; 1799—1801) a intervenit, prin mai multe porunci trimise ispravnicilor județului Argeș, să se ia măsuri pentru respectarea dispozițiilor referitoare la prețul și circulația mărfurilor alimentare.

În Pitești, ca și în alte centre urbane, activitatea economică și politico-administrativă a determinat apariția unor elemente de cultură medievală. Acestea au fost stimulate, mai ales, de existența în oraș a reședinței domnești temporare, unde au lucrat mai mulți grămătici și copiști, influențîndu-se astfel favorabil nivelul de cultură al localnicilor. O serie de documente dovedesc că încă pe timpul domnitorului Neagoe Basarab, în cancelaria din Pitești s-au redactat acte atît în limba slavonă, cît și în limba latină. Așa, de exemplu, la 18 decembrie 1519, într-o scrisoare trimisă din Pitești, domnitorul s-a adresat sibienilor, în limba latină: „... *amici et vicini, nobis honorandi.. Ex Pytest, sabbato ante Thome, anno 1518. Basarab, Dei gracia Wayvoda Transalpinus, dominus et heres*...“*.

În primele decenii ale secolului al XVIII-lea a funcționat la Pitești o școală, pe lîngă biserica domnească Sf. Gheorghe, ctitorie a domnitorului Constantin Șerban. O altă școală românească a fost înființată pe lîngă schitul Buliga, în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea. Tot în această epocă, Radu Golescu a deschis o școală românească începătoare la conacul din Golești, care a funcționat pînă în anul 1821.

O înflorire apreciabilă a cunoscut în Pitești arhitectura. Dintre monumentele medievale se remarcă biserica Sf. Treime — Beștelei (secolul al XVII-lea), biserica din Golești (1646), la care se găsesc ancadramente cu motive de inspirație orientală și biserica domnească Sf. Gheorghe (1656), cu pridvor supraetajat susținut prin coloane de cărămidă, compoziție utilizată pentru prima oară în Țara Românească. De asemenea,

* „... prieteni și vecini, nouă, vrednici de a fi cinstiți... Din Pitești, sîmbătă înaintea Tomii, anul 1518, Basarab prin bunăvoința lui Dumnezeu, voievod transalpin, stăpîn și moștenitor...“

prezintă importanță culturală biserica actuală a schitului Trivale, din cunoscutul parc cu același nume, ctitorie a mitropolitului cărturar Varlaam al Țării Românești (1672—1679). La schit, înainte de anul 1682, egumenul Ioan a terminat de copiat *Viața și traiul sfinției sale părintelui nostru Nifon, patriarh al Țarigradului*, valoroasa operă istoriografică scrisă de Gavriil Protul între anii 1517—1521. Lucrarea cuprinde importante informații referitoare la istoria Țării Românești în ultimul deceniu al secolului al XV-lea și în primele decenii ale veacului următor. Copiști de manuscrise laice și religioase au activat și pe lîngă biserica Sf. Gheorghe. Tot la Pitești s-a afirmat o renumită școală de pictură, unde s-au format numeroși zugravi, întîlniți apoi în diferite zone ale țărilor române, dintre care amintim pe meșterii Popa Simion din Pitești (Simion Popescu), Nicolae din Pitești și Petre Zugravul.

În concluzie, orașul Pitești a devenit în evul mediu un important centru economic, politic și social-cultural al Țării Românești, ceea ce va influența favorabil dezvoltarea sa în epocile următoare.

EPOCA MODERNĂ. Epoca marilor evenimente de la 1821, 1848, 1859, 1877 și 1918 a constituit și pentru orașul Pitești o perioadă de continuă afirmare în contextul evoluției permanente a vieții economice, politice și social-culturale a tuturor plaiurilor românești. Masele populare din Pitești, oamenii politici și de cultură din acest însemnat centru al Munteniei au participat activ la pregătirea și desfășurarea importantelor momente care definesc istoria noastră națională în secolul al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea.

În cadrul revoluției de la 1821, condusă de Tudor Vladimirescu, locuitorii orașului Pitești s-au arătat favorabili acțiunilor înnoitoare. De altfel, la 19 ianuarie 1821, în drumul său spre Oltenia, de unde va declanșa revoluția, Tudor Vladimirescu s-a oprit pentru scurt timp la Pitești. La 7 martie 1821 au fost „rînduiți“ aici 100 de panduri călări, conduși de Simion Mehedințeanu.

În planul general al revoluției, orașului Pitești i s-a acordat o importanță deosebită, fiind stabilit, în cadrul triunghiului strategic Pitești — Cîmpulung Muscel — Tîrgoviște, ca prezumtiv centru al rezistenței militare. Nu întîmplător în *Proclamația de la Bolintin*, adresată bucureștenilor la 16 martie 1821, Tudor Vladimirescu a precizat că orașul Pitești era de partea revoluției.

În condițiile desfășurării nefavorabile a evenimentelor finale ale revoluției, la 15 mai 1821, Tudor Vladimirescu, însoțit de 4 000 de panduri, a luat drumul Piteștilor. La 21 mai 1821, tabăra militară a celui ce

a dorit ridicarea voinţei poporului la rang de putere politică s-a stabilit la Goleşti, acolo unde acum se află Complexul muzeal Goleşti. Aici, Tudor Vladimirescu a fost arestat, în mod perfid, din dispoziţia fostului său aliat Alexandru Ipsilanti, şeful suprem al Eteriei, şi închis, pentru o noapte, în foişorul conacului Goleşti. Edificiul păstrează şi astăzi, cu pioşenie, interiorul din mai 1821, în semn de respect faţă de conducătorul revoluţiei renaşterii noastre naţionale.

A urmat apoi trimiterea lui Tudor Vladimirescu, sub escortă, spre Tîrgovişte. La Piteşti, în casele boierului Iancu Mavrodolu, Tudor a fost reţinut cîteva ore unde, după mărturia lui Mihai Cioranu, a avut o înfruntare cu Iordache Olimpiotul, unul dintre conducătorii Eteriei, căruia i-a replicat cu toată hotărîrea: „Vreţi să mă omorîţi? Eu nu mă tem de moarte. Eu am înfruntat moartea în mai multe rînduri. Mai înainte de a ridica steagul spre a cere drepturile patriei mele, m-am îmbrăcat cu cămaşa morţii". Tudor Vladimirescu a fost obligat să parcurgă, după aceea, drumul care îi era cunoscut încă din anul 1813, cînd se ocupase cu paza judeţelor Argeş şi Muscel. A fost însă ultimul său drum de la Piteşti la Cîmpulung, iar de aici, pe valea Dîmboviţei prin Cetăţeni, spre fosta Capitală a Ţării Româneşti, Tîrgovişte, unde va fi ucis mişeleşte la 27 mai 1821.

O parte din pandurii lui Tudor Vladimirescu au staţionat pînă la 25 mai 1821 la Piteşti, apoi, prin satele Păduroiu, Profa, Făgeţelu, Cîmpu Mare, Vultureşti şi Dumitreşti au ajuns în sectorul Drăgăşani, participînd la luptele cu turcii. Ca şi alte localităţi ale Ţării Româneşti, oraşul Piteşti a cunoscut, imediat după înfrîngerea revoluţiei, ocupaţia otomană.

După anul 1821, în oraşul Piteşti s-au creat noi condiţii pentru creşterea producţiei meşteşugăreşti, pentru apariţia elementelor capitaliste. Documentele relevă că în anul 1845 existau la Piteşti o „fabrică" de pălării, una de săpun, două de piele, una de tutun, una de preşuri şi alta de rogojini, în care lucrau mai mulţi muncitori şi ţărani. Cu toate acestea, oraşul a rămas, pe mai departe, insuficient dezvoltat din punct de vedere economic, principala preocupare a locuitorilor săi fiind activitatea în micile ateliere de producţie precum şi cea comercială. De remarcat faptul că s-au menţinut permanente relaţiile de schimb cu diferite zone din ţară, predominante fiind cele cu oraşele din Transilvania. În Piteşti au pătruns, în această perioadă, ideile socialismului utopic. Ca dovadă piteşteanul Constantin Şerbănescu a activat, în anul 1836, ca membru al falansterului de la Scăieni, înfiinţat de Teodor Diamant.

În anul 1845, pe baza planului elaborat de arhitectul Balzano din Triest, s-a amenajat şoseaua Piteşti — Bucureşti, iar în anii următori s-au îmbunătăţit condiţiile de circulaţie pe şoselele Piteşti — Slatina — Craiova şi Piteşti — Cîmpulung. De altfel, denumirile tradiţionale a cinci principale artere de circulaţie ale oraşului, respectiv: Calea Bucureşti, Calea Craiovei, Calea Cîmpulung, Calea Giurgiului şi Calea Drăgăşani, demonstrează cuprinderea localităţii într-o reţea sistematică de căi rutiere.

Viaţa culturală şi-a făcut şi ea simţită prezenţa în Piteşti. Astfel, în anul 1833, s-a înfiinţat Şcoala Naţională condusă de pedagogul şi cărturarul Nicolae Colan-Simonide, elev al lui Gheorghe Lazăr la Colegiul Naţional „Sf. Sava" din Bucureşti, unde a fost coleg cu Ion Heliade Rădulescu. Tînăra instituţie şcolară va avea o contribuţie însemnată la dezvoltarea învăţămîntului şi promovarea culturii în judeţul Argeş. În anul 1840, la Şcoala Naţională s-a deschis prima bibliotecă publică din localitate. În anul 1837, pictorul Ion Negulici, reîntors de la Paris, unde se specializase în atelierul maestrului Leon Cogniet, a organizat cea dintîi expoziţie de pictură din oraş. În deceniile patru-şase ale secolului trecut s-au remarcat şi literaţii Grigore Mavrodolu şi Ioan C. Lerescu, autori de piese de teatru, jucate de Trupa lui C. Halepliu începînd cu anul 1852. În anul 1844, în Piteşti s-au constituit un cazinou şi apoi un club politic, iar în anul 1848 a luat fiinţă o primă trupă de teatru. În decembrie 1844 a trecut prin oraş, în drum de la Sibiu la Bucureşti, compozitorul şi pianistul Franz Liszt.

În arena politică românească s-au remarcat, în cursul secolului trecut, mai multe personalităţi originare din această parte a ţării; amintim aici pe fraţii Ştefan, Nicolae, Radu şi Alexandru Golescu (Albu), pe vărul lor Alexandru G. Golescu-Negru (Arăpilă), pe fraţii Dumitru şi Ion C. Brătianu, pe fraţii Scarlat, Ştefan şi Demostene Turnavitu, pe Ioan C. Valentineanu, Ioan C. Fundescu ş.a. În anii premergători revoluţiei de la 1848, C. A. Rosetti a deţinut la Piteşti, pentru o scurtă perioadă, funcţia de şef al poliţiei locale.

În cadrul revoluţiei de la 1848 piteştenii s-au dovedit activi şi devotaţi susţinători ai idealurilor revoluţionare. Încă din primele zile ale revoluţiei s-au desfăşurat şi aici numeroase acţiuni finalizate cu înlocuirea conducerii oraşului şi a administratorului de judeţ, precum şi cu numirea unor comisari de propagandă ca An-

drei Pretorian, M. Marghiloman, C. Catina, N. Nanu, P. Mihăileanu, Ştefan Turnavitu, Ioan Petrescu ş.a. Mulţi piteşteni s-au înrolat în armata revoluţionară dorind să apere cu arma în mînă cauza revoluţiei; masele de orăşeni au depus jurămîntul pe Constituţie, procedînd, în acelaşi timp, la arderea Regulamentului organic în grădina schitului Buliga.

Oraşul Piteşti a fost cuprins, începînd cu 27 iulie 1848, pe baza propunerii lui Christian Tell, în zona de apărare a revoluţiei în cazul unui eventual atac din afară; ca urmare, aici s-au concentrat unităţile unui regiment şi s-a trecut la recrutarea de voluntari pentru trupele generalului Gheorghe Magheru. În localitate s-a înfiinţat Garda Naţională, condusă de Toma Conţescu ajutat de Toma Furduiescu; în scurt timp Garda Naţională a devenit una dintre cele mai mari unităţi de acest fel existente în oraşele Ţării Româneşti. La sfîrşitul lunii septembrie 1848 armatele intervenţioniste otomano-ţariste au ocupat Piteştii, iar un important număr de revoluţionari au fost reţinuţi pentru cercetări sau întemniţaţi.

Între anii 1849—1851, poetul Ion Catina (1828—1851), autorul cunoscutului „Marş revoluţionar", publicat în „Pruncul român", a îndeplinit funcţii în cadrul magistraturii din localitate. În anul 1849, după înfrîngerea revoluţiei din Transilvania, în Piteşti s-au refugiat mai mulţi participanţi la revoluţie, precum şi alţi patrioţi români urmăriţi de autorităţile reacţionare.

Pentru piteşteni, perioada de după revoluţia de la 1848 s-a caracterizat prin sporirea preocupărilor diferitelor categorii sociale pentru a asigura localităţii o evoluţie economică şi social-culturală mai intensă. S-au înfiinţat unele unităţi de tip industrial, printre care încă o fabrică de pălării şi una de cărămizi, a sporit producţia în atelierele meşteşugăreşti, au continuat să se edifice noi construcţii civile, mai ales în zona centrală şi în cea a Tîrgului din Vale. În anul 1853 s-a înfiinţat oficiul poştal, iar în anul 1859 s-a dat în funcţiune telegraful. Totodată, s-a definitivat planul oraşului, realizat de inginerul I. Livaditu şi topograful I. Doda, iar în anii 1859—1863 s-au amenajat Piaţa centrală, numită atunci Piaţa Episcopiei, precum şi diferite străzi. În etapa premergătoare Unirii Principatelor a sporit preocuparea pentru răspîndirea ideilor care vizau formarea statului naţional român.

În condiţiile interne şi internaţionale ale anului 1856, domnitorul Barbu Ştirbei (1849—1853; 1854—1856) a anunţat din Piteşti, în luna iunie, printr-un ofis special, că, în baza prevederilor Convenţiei de la Balta Liman, depune puterea în favoarea caimacamului Alexandru Ghica.

Pentru promovarea ideilor Unirii a acţionat şi teatrul din Piteşti, care a organizat, în anul 1858, mai multe spectacole cu piesa „Trîmbiţa Unirii" de C. D. Aricescu, scrisă special pentru a susţine lupta unionistă. De asemenea, introducerea alfabetului latin în şcolile din oraş, în toamna anului 1857, a influenţat favorabil răspîndirea ideilor unioniste.

Piteştenii au participat cu elan patriotic la toate acţiunile desfăşurate în etapa de pregătire şi înfăptuire a evenimentului istoric de la 24 ianuarie 1859. Din Adunarea ad-hoc a Ţării Româneşti a făcut parte, începînd cu 17 septembrie 1857, ca reprezentant al orăşenilor, revoluţionarul de la 1848 şi luptătorul pentru Unire, Dumitru C. Brătianu.

Alegerea lui Alexandru Ioan Cuza ca domn al Moldovei şi al Ţării Româneşti a fost salutată cu deosebit entuziasm de piteşteni, „care au ieşit pe străzi cu torţe aprinse şi s-au prins să joace, cu mic, cu mare, «Hora Unirii»". Deputaţii piteşteni Nicolae Coculescu şi Eftimie Nicolau au luat parte, în ziua de 8 februarie 1859, la primirea domnitorului în Bucureşti, eveniment sărbătorit cu acelaşi entuziasm şi la Piteşti.

Vizita efectuată de domnitorul Alexandru Ioan Cuza la Piteşti, la 19 iunie 1859, a constituit un moment important, o împrejurare prin care locuitorii vechii aşezări de pe Argeş şi-au manifestat ataşamentul faţă de măreţul act al Unirii, faţă de politica novatoare promovată în etapa istorică respectivă.

Documentele consemnează adeziunea şi sprijinul piteştenilor faţă de reformele vremii: secularizarea averilor mănăstireşti, reforma agrară, reforma învăţămîntului, reforma electorală etc.

Unirea Principatelor a stimulat dezvoltarea tuturor localităţilor ţării. În ceea ce priveşte oraşul Piteşti, se evidenţiază, în perioada următoare Unirii, o sensibilă sporire a potenţialului său economic, prin deschiderea a noi ateliere sau unităţi de tip industrial aşa cum au fost, de exemplu, fabricile de săpun, de bere şi de cazane, intrate în producţie în anii 1860, 1866 şi respectiv 1868. La 30 septembrie 1864, s-a înfiinţat la Piteşti Camera de Comerţ şi Industrie, care, pe baza legii din 7 mai 1866, a coordonat activitatea din zona Argeş — Teleorman — Muscel — Olt.

Oraşul Piteşti a devenit, în aceşti ani, un important nod de cale ferată. La 13 septembrie 1872, s-a dat în folosinţă calea ferată Piteşti — Bucureşti — Buzău,

la 3 ianuarie 1875 a intrat în circuitul feroviar calea ferată Pitești — Slatina — Craiova — Vîrciorova, iar în anii următori s-au construit căile ferate spre Cîmpulung și Curtea de Argeș. În anul 1875 s-au inaugurat depoul și revizia de vagoane. În același context se înscriu și cîteva realizări edilitare, respectiv amenajarea bulevardului principal al orașului pe sectorul dintre gară și poștă precum și a Grădinii publice.

A sporit totodată rolul orașului Pitești în viața culturală a țării. Astfel, în anul 1860 s-au deschis cursurile primei școli primare de fete, în anul 1866 s-au înființat Gimnaziul de băieți (astăzi Liceul „Nicolae Bălcescu"), Școala primară de băieți nr. 2 precum și o societate culturală corală, iar în anul 1867 s-a deschis Școala primară de fete nr. 2. S-au tipărit, totodată, unele ziare locale, cum au fost, de exemplu, „Deșteptarea", „Salvarea" și „Argeșul", care au militat pentru dezvoltarea economică a orașului și s-au arătat favorabile evenimentelor legate de obținerea independenței. În anul 1866 s-a reînființat și la Pitești Garda civică.

În această perioadă, galeria oamenilor de seamă originari din Pitești și din împrejurimi sau care au activat în zona Argeșului s-a îmbogățit cu numele unor personalități, dintre care amintim pe publicistul și arheologul D. I. Butculescu (1845—1916), militantul pentru drepturile țărănimii C. Dobrescu-Argeș (1856—1903), istoricul și publicistul G. Ionescu-Gion (1857—1904), dramaturgul Alexandru Davila (1862—1929), profesorul Nae G. Dumitrescu (1862—1940), publicistul și militantul socialist Constantin Teiuleanu (1862—1883), generalul Constantin Cristescu (1866—1923), colecționarul de artă Alexandru Bogdan-Pitești (1870—1922), pictorul Costin Petrescu (1872—1954), institutoarea Tatiana Bobancu (1874—1948), inginerul constructor Dimitrie Dima (1876—1923), artista lirică Margareta Manolescu Romanitza (1877—1946), vestitul violonist și șef de orchestră Gheorghe Dinicu-Pitești și alții.

Orașul Pitești se înscrie printre localitățile care au contribuit activ la susținerea războiului pentru cucerirea independenței de stat a României din anul 1877. Bravii săi ostași, iar alături de ei numeroși voluntari au săvîrșit însemnate fapte de arme pe cîmpurile de bătălie. Orășenii rămași acasă, dovedind un înflăcărat patriotism, au participat la organizarea spitalelor și la îngrijirea răniților, au făcut importante donații în bani, alimente sau în diferite obiecte. La spitalul Crucii Roșii din Pitești a funcționat ca medic militantul socialist Nicolae Codreanu (1850—1878).

Datorită poziției sale geografice, orașul Pitești a constituit un important centru pentru mobilizarea, încartiruirea și instruirea trupelor, pentru aprovizionarea frontului sau spitalizarea răniților. Cei mai mulți piteșteni mobilizați au făcut parte din Regimentul 4 Dorobanți Argeș, Escadronul 2 călărași sau Batalionul 4 Vînători din Pitești. Acestea au avut, în timpul războiului, diferite misiuni, printre ele mai importante fiind participarea la luptele de la Rahova și Vidin, unde s-au acoperit de glorie nemuritoare.

După încheierea operațiunilor militare, pînă la tratatul de la San Stefano (1878), orașului i s-a acordat un important rol militar, în cadrul triunghiului strategic Pitești — Cîmpulung — Tîrgoviște. La Pitești, în prezența prințului Carol, s-a organizat, în centrul orașului, prima defilare oficială a trupelor române victorioase, la întoarcerea lor de pe frontul din sudul Dunării, după care acestea s-au îndreptat spre București. În anul următor, în Pitești s-au concentrat trupe românești, care au rămas aici pînă la încheierea tratatului de pace, fiind apoi demobilizate.

După obținerea independenței de stat a României, în Pitești s-au făcut noi pași pe calea dezvoltării economice și urbanistice, aspect determinat mai ales de evoluția unităților căilor ferate, de înființarea unor intreprinderi în domeniile industriei alimentare, de textile și de încălțăminte, precum și introducerea electricității. De remarcat intrarea în funcțiune a unor mori sistematice (1880 și 1906), a unei tăbăcării (1887), a fabricii de talpă (1896) și a manufacturii de pînză (1897), a unui atelier de turnătorie (1900), a abatorului (1906), a Țesătoriei Române (1907), Brutăriei populare (1908), Fabricii de butoaie (1909), uzinei electrice (1912—1913), a Textilei Românești (1914), a Atelierelor de poduri metalice pentru calea ferată (1915).

S-au intensificat legăturile comerciale cu diferite zone ale României și cu alte centre din Europa, prin desfacerea, în special, a produselor cerealiere. A sporit numărul băncilor și al altor instituții. S-au întreprins, totodată, unele acțiuni de sistematizare a orașului, înălțîndu-se noi construcții, cum au fost primăria orașului (1886), prefectura de Argeș (1899), spitalul orășenesc (1906) și tribunalul (1914). Au început lucrările de alimentare cu apă, de canalizare și electrificare a orașului, s-au construit podurile de peste Rîul Doamnei (1912) și rîul Argeș (1915).

Aspectul orașului Pitești din această perioadă l-a determinat pe marele savant român Nicolae Iorga să noteze: „Piteștii — un oraș pe care l-ar fi putut dori

cine ni-ar fi voit mai bine. O regiune de dealuri bine împădurite înconjoară capitala Argeşului. Strade drepte, case frumoase, cît se poate de bine întreţinute, desăvîrşită lipsă de praf. Lumea nu stă închisă în casă ca la Rîmnic, ea circulă pretutindeni, gătită, dar nu prea mult; vioaie, veselă. Clădirile statului: liceul, şcoli primare, sînt deosebit de frumoase. În mijloc, o grădină publică, cu arbori bătrîni, avînd din toate părţile clădiri mari şi un hotel foarte frumos, vrednic de a fi într-o capitală. Încotro te uiţi, vezi hărnicie şi pricepere, însuşiri nedezlipite de rasa noastră, acolo unde e curată şi n-o împiedică nimeni în dezvoltarea ei (*România cum era pînă la 1918*, I, Editura Minerva, Bucureşti 1972, p. 140).

În acelaşi timp a sporit preocuparea pentru intensificarea vieţii social-culturale. Au luat fiinţă noi şcoli primare, s-a deschis Şcoala de arte şi meserii (1882), Şcoala profesională de fete (1897) şi Şcoala profesională C.F.R. (1916), s-a construit o sală de teatru (1914), s-a organizat prima bibliotecă publică (1880), au început reprezentaţiile cinematografice (1902), s-au înfiinţat societăţi culturale şi mai multe tipografii, unde au apărut diferite lucrări, ziare şi reviste, dintre care mai importante au fost „Vocea Argeşului", „Cultura", „Argeşelul", „Muncitorul", „Piteşteanul", „Sportul", „Lumea nouă" şi „Junimea", s-au înfiinţat noi spitale şi farmacii. În anii 1882—1883, învăţămîntul din Piteşti a beneficiat de îndrumarea lui I.L. Caragiale, numit revizor şcolar al judeţelor Argeş şi Vîlcea. De asemenea, secţia locală a Ligii Culturale, înfiinţată în anul 1891, a desfăşurat o bogată activitate, militînd pentru realizarea idealului secular, constituirea statului naţional unitar.

La sfîrşitul secolului al XIX-lea, oraşul Piteşti a fost cuprins în cadrul preocupărilor pentru turism. Astfel, inginerul silvic N.B. Pretorian a devenit membru fondator şi activ al Societăţii carpatine „Sinaia", constituită în anul 1893, prima societate turistică românească, din conducerea căreia făceau parte P.P. Carp, Emil Costinescu, Take Ionescu, V.A. Urechia ş.a.

În Piteşti şi în zonele apropiate s-au născut, în perioada 1877—1918, mai mulţi oameni de seamă, care au contribuit, prin activitatea lor, la dezvoltarea diferitelor sectoare, cum au fost: juristul şi scriitorul Dumitru Ionescu (Demetrescu)-Buzău, cunoscut sub numele de Urmuz (1883—1923), pictorul Rudolf Schweitzer-Cumpăna (1886—1975), dramaturgul Alexandru Kiriţescu (1888—1961), criticul literar şi traducătorul Ion Trivale (1889—1916), omul politic Armand Călinescu

(1893—1939), scriitorul şi ziaristul Tudor Teodorescu-Branişte (1899—1969), pictorul Dan Băjenaru (n. 1900), lingvistul şi folcloristul Anton Balotă (1901—1971), culegătorul şi interpretul de muzică populară Gh. Teodorescu Zavaidoc (1896—1946), scriitorul D. Papastate (n. 1907), actorul dramatic Vasile N. Brezeanu (n. 1892), filologii Mihail M. Nanu (1904—1960) şi Pandele P. Olteanu (n. 1908), artista şi memoralista Fany Rebreanu, publicistul M. Mihăileanu şi alţii.

La sfîrşitul secolului al XIX-lea şi începutul veacului nostru, dezvoltarea social-economică a oraşului a oferit condiţii pentru apariţia mişcării muncitoreşti şi afirmarea ei pe plan local şi naţional. În anul 1880 s-a organizat la Piteşti un cerc socialist, la 1 ianuarie 1897 s-a înfiinţat Clubul social-democrat afiliat la P.S.D.M.R., iar în anul 1905 s-a constituit Cercul socialist „România muncitoare". Începînd cu anul 1911 la Piteşti a activat secţiunea locală a P.S.D.

Înfăptuirea statului unitar naţional român a reprezentat şi pentru piteşteni un ţel scump; ei l-au slujit atît cu arma în mînă, cît şi printr-o însufleţitoare adeziune manifestată în presa locală sau prin entuziaste întruniri publice. Astfel, piteştenii au trimis, la 15 martie 1915, o telegramă de solidaritate cu participanţii la Congresul de la Bucureşti al românilor transilvăneni, iar la 16 noiembrie 1918 publicaţia „Vocea Argeşului" aprecia că, „în curînd românii vor alcătui un singur stat ... în care vor putea găsi o viaţă fericită şi vrednică".

În anii primului război mondial, împreună cu ceilalţi fii ai ţării, piteştenii au contribuit la înfrîngerea duşmanului şi la înfăptuirea idealului secular, realizarea statului naţional unitar.

Un mare număr de localnici, cu deosebire tineri, înrolaţi în unităţile militare argeşene — Regimentele 4, 28, 44 şi 68 infanterie, Regimentul 6 artilerie, Escadronul 3 Călăraşi —, precum şi în alte unităţi din ţară au luat parte la bătăliile purtate în zilele tragice ale toamnei anului 1916 sau la încleştările glorioase din vara anului 1917.

În zilele imediat următoare istoricei date de 1 decembrie 1918, în oraş, într-o însufleţitoare adunare, s-a evocat lupta seculară a românilor pentru unirea într-un singur stat, după care, sub faldurile drapelelor tricolore, în cîntec şi urale, s-a manifestat îndelung pe străzile principale. La 2 decembrie 1918, ziarul local „Lumea nouă" scria: „Unirea este un act înfăptuit de poporul şi neamul nostru, iar ţara noastră renaşte astăzi în străbunele hotare ale Daciei romane". De asemenea,

la 22 mai 1919, adunarea locuitorilor din Pitești a votat în unanimitate o telegramă adresată delegației române la Conferința de la Paris, felicitînd-o pentru susținerea cauzei drepte a poporului consfințită de istorie — Unirea cea Mare.

PERIOADA INTERBELICĂ. Orașul Pitești a cunoscut în anii de după primul război mondial, ca și alte centre urbane ale României, o sporită înviorare economică, fapt datorat mai ales extinderii și creșterii producției în unitățile industriale existente. În același timp, în deceniile trei-patru au luat ființă Fabrica de încălțăminte (1921), Banca de comerț „Speranța" (1921), tipografii unde s-a desfășurat o importantă activitate editorială, precum și diferite ateliere de prelucrare a metalului și a lemnului.

Cu toate că în anii 1929—1933 efectele crizei economice s-au resimțit și la Pitești, totuși, în anul 1938, volumul activităților industriale a fost cu cca 40% mai mare decît în anul 1918. Orașul era însă insuficient dezvoltat din punct de vedere industrial, principala preocupare a locuitorilor săi rămînînd, pe mai departe, activitatea comercială și munca în mici unități industriale sau ateliere de producție meșteșugărească.

Din punct de vedere urbanistic, evoluția orașului se concretizează, mai ales, prin edificarea cîtorva construcții reprezentative, precum clădirea administrației financiare (astăzi sediul Primăriei municipiului), casa Armatei, Hala (în prezent demolată), Casa corporațiilor (astăzi sediul Direcției pentru problemele de muncă și ocrotiri sociale), prin ridicarea în zona centrală, fără a avea însă un plan precis, a mai multor locuințe, magazine și prăvălii, precum și prin deschiderea bulevardului principal, pe tronsonul Poștă — Havuz, a bd. Eroilor, prin amenajarea str. Libertății (astăzi Calea București) și a str. Cimitirului (astăzi bd. Stadionului).

În perioada interbelică orașul a cunoscut o intensă viață cultural-artistică. A crescut numărul elevilor în școlile primare și gimnaziale, s-au înființat Liceul de fete, Liceul comercial, Liceul industrial de fete, școlile normale pentru fete și băieți. S-a manifestat o mai activă preocupare față de activitatea culturală, cu deosebire, prin inaugurarea, în anul 1928, a Ateneului „G. Ionescu-Gion", în cadrul căreia au funcționat biblioteca publică și un muzeu, prin deschiderea unor noi cinematografe, prin diversificarea activității teatrale, prin înființarea de societăți sau formații artistice, precum și prin realizarea unor schimburi culturale cu diferite instituții din București sau din alte centre ale țării. Cu toate acestea, un mare număr de localnici nu aveau acces la învățămînt și cultură, nivelul lor de cunoștințe fiind destul de redus.

Din Pitești și din împrejurimi s-au ridicat, în perioada interbelică, reprezentanți de seamă ai culturii românești ca scriitorul Vlad Mușatescu (n. 1922), pictorul Ion Sălișteanu (n. 1929), folcloristul Virgil Ene (n. 1929). Amintim că aici și-au desfășurat în acei ani o parte din activitatea lor creatoare Liviu Rebreanu, poetul Ion Pillat, dramaturgul Mihai Sorbul, geograful George Vâlsan, folcloristul Dumitru Udrescu (1892—1982).

În perioada imediat următoare primului război mondial mișcarea muncitorească a cunoscut o puternică dezvoltare. Muncitorii din Pitești au organizat numeroase demonstrații, mai ales cu prilejul zilei de 1 Mai, au participat la grevele din anii 1918—1919, precum și la greva generală din toamna anului 1920. La Congresul de făurire a Partidului Comunist Român din 8—12 mai 1921, piteștenii au fost reprezentați de muncitorul Radu Vochin, delegat cu drept de vot deliberativ.

Între anii 1921—1944, organizațiile politice ale clasei muncitoare, în frunte cu comuniștii, precum și alte organizații democratice au desfășurat o permanentă activitate împotriva exploatării și asupririi, a tendinței de fascizare a țării, împotriva războiului, pentru drepturi și libertăți sociale. Ca urmare, s-au inițiat de către comuniști numeroase greve și demonstrații, s-au tipărit o serie de publicații militante, cum au fost, de exemplu, ziarul „Omul liber" (1935—1936), „Gazeta tineretului pentru știință, artă și literatură" (1935), broșura *Procesul antifasciștilor* (1936) sau ziarul „Presa".

În anul 1933, lucrătorii de la unitățile C.F.R. au sprijinit marile bătălii de clasă din ianuarie-februarie de la Grivița și au contribuit la constituirea Comitetului local antifascist, care a condus numeroase acțiuni revoluționare.

Deosebit de semnificativ este faptul că, în anii 1935—1936, a desfășurat activitate la Pitești, în calitate de secretar al U.T.C., tînărul revoluționar Nicolae Ceaușescu — secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii — care a contribuit, în această frămîntată perioadă istorică, la mai buna organizare a muncitorimii locale și intensificarea luptei acesteia.

În perioada la care ne referim, s-au format la Pitești o seamă de militanți comuniști, antifasciști și

democrați, așa cum au fost: Radu Ionescu, Florea Ispas, Petre Năstăsescu, Tudor Tudor, Ion Stancu, Ion Mincu, Constantin Stănescu, Constantin Chiriac, Theo Simionescu și mulți alții. Ei au avut permanente legături cu unii fruntași ai mișcării muncitorești și democratice din Capitală sau din alte centre ale țării, printre care îi amintim pe Constantin Ivănuș, Gheorghe Cristescu, Vasile Anagnoste sau Lucrețiu Pătrășcanu. Ca atare, activitatea comunistă, sindicală, democratică, antifascistă din Pitești s-a aflat permanent angajată în acțiunea pentru realizarea, pe plan local, a obiectivelor stabilite de forurile centrale, modalitatea de înfăptuire a acestora fiind determinată de condițiile proprii orașului.

Ca și în alte localități ale României, piteștenii au luat atitudine hotărîtă împotriva Dictatului de la Viena, a războiului declanșat de Germania fascistă. În acești ani s-a intensificat activitatea ilegală, au avut loc numeroase acte de sabotaj, s-a amplificat preocuparea comuniștilor pentru unitatea de acțiuni cu organizațiile locale ale socialiștilor și ale altor partide cu orientare națională, democratică. Evenimentele de la 23 August 1944 i-au găsit pe oamenii muncii din Pitești, în frunte cu comuniștii, ferm angajați în lupta pentru o nouă societate.

În timpul celui de-al doilea război mondial, mulți piteșteni au contribuit la eliberarea Transilvaniei, Ungariei și Cehoslovaciei, fiind astfel părtași la zdrobirea definitivă a armatelor fasciste. Ei au făcut parte din Regimentul 1 Vînători, Regimentul 4 Argeș și Regimentul 6 Artilerie, care împreună cu Regimentul 30 Cîmpulung și Regimentul 15 Obuziere Argeș au constituit Divizia a III-a română. Mai multe monumente funerare din Cimitirul Eroilor amintesc numele concetățenilor noștri care și-au înscris faptele lor vitejești în epopeea ultimei conflagrații mondiale.

ANII CONSTRUCȚIEI SOCIALISTE. După 23 August 1944, multiseculara localitate Pitești a cunoscut amplul și revoluționarul proces înnoitor pe plan economic, social, urbanistic și cultural, operă de amploare, condusă de Partidul Comunist Român. În perspectiva ultimelor patru decenii, putem spune că adevărata istorie contemporană a Piteștilor s-a scris de noile generații de constructori ai socialismului, care au transformat structural tîrgul de altă dată de pe Argeș într-un oraș înfloritor, prosper. Prin aceasta, municipiul Pitești a intrat, mai ales după anul 1965, pe poarta larg deschisă a contemporaneității românești,

relansarea lui istorică făcîndu-se pe baza politicii P.C.R. de industrializare socialistă a țării.

Orașul Pitești a devenit în primii ani ai revoluției democrat-populare una dintre localitățile urbane cu o bogată viață politică. Astfel, în zilele imediat următoare evenimentelor de la 23 August 1944, la Pitești s-a reorganizat Comitetul local al Partidului Comunist Român, apoi, la 31 august 1944 s-a constituit Consiliul județean Argeș al B.N.D., la 24 septembrie 1944 s-a organizat Comitetul Uniunii Patrioților, la 8 octombrie 1944 s-a înființat Comitetul local al Apărării Patriotice, iar la 23 octombrie 1944 s-a constituit Consiliul județean al Frontului Național-Democratic.

Sub lozincile: „Totul pentru front, totul pentru victorie“ și „Vrem guvern F.N.D.“, au avut loc la 5 octombrie, 7 octombrie, 15 octombrie, 2 decembrie și 20 decembrie 1944 ample manifestări populare, care au contribuit la realizarea în viață a cerințelor etapei istorice respective. După 6 martie 1945, orașul Pitești a devenit unul dintre locurile în care s-au organizat, în prezența primului ministru, dr. Petru Groza, importante întruniri ale Frontului Plugarilor, la care au luat parte delegați din județele Argeș, Muscel, Dîmbovița, Vîlcea și Olt, prin care s-au susținut reforma agrară și politica democratică a guvernului.

În aprilie 1945, a devenit primar al orașului Pitești comunistul Petre Năstăsescu. În etapele următoare, cetățenii au participat cu elan patriotic la reconstrucția orașului, sporind producția în fabrici și ateliere, s-au integrat activ în viața politică locală cu prilejul alegerilor democratice din noiembrie 1946 sau în perioada luptei pentru proclamarea Republicii la 30 Decembrie 1947.

Comuniștii din Pitești au acționat cu toată fermitatea pentru realizarea reformei monetare și a reformei justiției, apoi în anul 1948, pentru naționalizarea principalelor unități industriale și pentru crearea unității depline a clasei muncitoare. În perioada 1949—1950, în economia socialistă locală s-au obținut primele succese.

Contribuția fundamentală la ridicarea municipiului Pitești pe unul dintre primele locuri ale ierarhiei economice din România au avut-o politica realist științifică a Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele Republicii, care a reprezentat pe piteșteni ca deputat în Marea Adunare Națională, timp de 17 ani, între 1952—1969. Totodată, cu prilejul celor peste 30 de vizite de

lucru efectuate în Pitești, conducătorul partidului și poporului nostru a stabilit cele mai bune căi de evoluție a orașului nou, socialist, a vieții social-economice, urbanistice și culturale.

Astăzi ne reprezintă în forumul suprem legislativ al țării tovarășa academician dr. ing. Elena Ceaușescu.

În anul 1968, orașul Pitești a devenit municipiu, în componența sa intrînd și comunele: Bascov, Bradu, Colibași, Mărăcineni, Ștefănești. S-au creat astfel condiții superioare pentru dezvoltarea sa multilaterală.

În anii socialismului s-au edificat la Pitești importante unități industriale ca: Trustul de construcții (1950), Trustul petrolului (1952), Fabrica de tananți (1951), Uzina de piese auto Colibași (1952), Întreprinderea de electricitate (1962), Combinatul de prelucrare a lemnului (1963), Centrala electrotermică (1964), Uzina de negru de fum (1965), Întreprinderea de motoare electrice (1967), Întreprinderea de autoturisme (1968), Întreprinderea de stofe „Argeșeana" (1969), Combinatul de articole tehnice din cauciuc (1969), Întreprinderea de bere (1969), Combinatul petrochimic (1969), Institutul de reactori nucleari energetici (1976), iar unitățile mai vechi — Textila, depoul și revizia de vagoane, Întreprinderea de încălțăminte, Întreprinderea de poduri metalice și prefabricate din beton și Întreprinderea tipografică — s-au dezvoltat considerabil.

Astăzi, în municipiu își desfășoară activitatea 130 de întreprinderi și instituții, în cadrul cărora lucrează peste 120 000 de oameni ai muncii, locuitori ai orașului sau ai comunelor învecinate. S-au conturat astfel la Pitești trei mari platforme industriale: platforma industriei petrochimice (Pitești-Sud), platforma industriei constructoare de mașini (Pitești-Est) și platforma industriei ușoare și alimentare (Pitești-Nord) care au atras un mare număr de oameni ai muncii, cu osebire tineretul.

Politica consecventă de creștere a potențialului industrial al municipiului s-a datorat realizării în Pitești a unui mare număr de investiții, care numai între anii 1966—1980 a atins 28,4 miliarde lei, urmînd să se ridice pînă la sfîrșitul cincinalului 1981—1985 la aproape 37 miliarde lei. Ca urmare, ritmul mediu anual de sporire a producției industriale din Pitești, în perioada 1966—1980, a fost de 20,6%. La sfîrșitul anului 1983 s-a obținut în Pitești un volum al producției de 30 ori mai mare decît în anul 1965 și de 75 ori mai mare față de anul 1950. În anul 1984, întreaga producție industrială a orașului din anul 1950 s-a realizat în numai două zile. Datorită diversității și înaltei lor competitivități, produsele industriale din Pitești sînt exportate în peste 30 de state ale lumii, iar anual întreprinderile locale sînt vizitate de numeroase delegații de peste hotare, prin aceasta municipiul contribuind activ la dezvoltarea relațiilor politice și economice internaționale ale României socialiste.

An de an a sporit volumul cheltuielilor de la bugetul statului pentru finanțarea acțiunilor edilitar-gospodărești și social-culturale. În anii socialismului s-au dat în folosință în Pitești peste 40 000 de apartamente. Practic, s-a reconstruit întregul oraș, printre cele mai de seamă și originală realizare arhitectonică fiind centrul civic al municipiului. În același timp, noile cartiere din Calea București, Calea Craiovei și Calea Giurgiului, din zonele Războieni, Negru Vodă, Trivale, Găvana, Banatului și Colibași reprezintă ingenioase modalități de a îmbina stilul arhitectonic tradițional cu formele moderne ale edificării noilor așezări argeșene.

Orașul Pitești, renumit centru comercial al Țării Românești, își menține și astăzi valențele acestui gen de activitate. Marile magazine „Trivale" (1972), „Fortuna" (1974), „Mobila" și „Dacia" (1983) din centrul municipiului, care dispun de raioane în care se găsesc cele mai diverse mărfuri, apoi rețeaua magazinelor „Premial" și „Big" din toate cartierele, depozitele-magazin, micile magazine și ateliere meșteșugărești din zona Tîrgul din Vale — Sf. Vineri, impunătorul complex hotelier „Muntenia" (1970 etapa I; 1976 etapa a II-a), restaurantul și campingul „Cornul Vînătorului" din pădurea-parc Trivale, tradiționalul tîrg săptămînal și multe asemenea elemente conferă municipiului Pitești un loc distinct în sistemul rețelei unităților comerciale ale României socialiste.

Sporirea veniturilor celor ce muncesc a determinat creșterea substanțială a volumului vînzărilor de mărfuri cu amănuntul prin comerțul socialist, care în anul 1983 s-a ridicat la peste 6,2 miliarde lei.

Învățămîntul, știința și cultura au cunoscut în anii socialismului o continuă evoluție și în municipiul Pitești. Rețeaua școlară s-a extins considerabil, iar condițiile materiale se ridică la nivelul cerințelor actuale. În ultimii 40 de ani, s-au înființat în Pitești numeroase unități de învățămînt, astăzi desfășurîndu-și activitatea 14 licee, 39 unități preșcolare și 80 unități școlare de 8—10 ani, avînd peste 40 000 de elevi și 2 000 de cadre didactice.

Începînd cu anul 1962, municipiul Pitești a devenit centru universitar prin înființarea Institutului de învă-

țămînt superior, transformat, de la 15 septembrie 1984, în Institutul de subingineri, care pregătește ingineri, subingineri și cadre didactice. Baza materială a institutului s-a mărit și diversificat, asigurînd condiții favorabile pentru integrarea învățămîntului cu cercetarea și producția.

În unitățile economice și de învățămînt se desfășoară o interesantă activitate științifică. La Pitești, se află importante baze pentru cercetare în domeniile petrochimie, extracție și foraj petrol, construcții de autoturisme, economie forestieră și prelucrarea lemnului. Totodată, în laboratoarele și atelierele Institutului de subingineri din localitate s-au obținut, în ultimii ani, rezultate de excepție în ceea ce privește reducerea consumului de combustibili la autoturisme, iar în atelierele unităților de mecanizare a agriculturii se experimentează o serie de metode privind folosirea biogazului la tractoare și pornirea acestora fără baterie, ceea ce însemnează importante premiere naționale. Anual, se organizează la Pitești Sesiunea științifică a inovatorilor și inventatorilor precum și o amplă expoziție pe aceeași temă.

La Pitești funcționează filialele tuturor societăților științifice ale cadrelor didactice și ale medicilor, filiala Uniunii Artiștilor Plastici din R.S.R., filiala Uniunii Arhitecților, Cenaclul literar „Liviu Rebreanu", cenaclul muzicienilor „George Stephănescu", asociații ale filateliștilor, pescarilor și vînătorilor sportivi, apicultorilor, crescătorilor de animale mici etc.

Viața culturală a municipiului a cunoscut o înflorire necontenită. În cele șase case de cultură, șapte cluburi și săli culturale, nouă cămine culturale comunale și sătești, patru muzee, șase cinematografe și 10 librării din Pitești și din comunele suburbane se desfășoară o interesantă și variată activitate. De aprecierea publicului se bucură manifestările de la Palatul Culturii și Casa de Cultură a Sindicatelor, spectacolele Teatrului „Al. Davila", cu secțiile de dramă, păpuși, estradă și orchestra folclorică „Doina Argeșului", ale Casei Studenților, Casei Tineretului precum și Casei Pionierilor și Șoimilor Patriei. În municipiul Pitești se desfășoară anual manifestările: „Argessis", „Simfonia lalelelor", „Tîrgul olarilor", „Zilele cultural-științifice ale Bibliotecii județene Argeș", „Zilele cultural-științifice ale Muzeului județean Argeș", precum și manifestarea complexă, politică și cultural-educativă „Pitești-coordonate în timp". De asemenea, din doi în doi ani, au loc: Festivalul de muzică cultă și dans clasic „Darclée", Festivalul coral interjudețean „D.G. Kiriac", Reuniunea teatrelor de

studio, Festivalul filmului științific, Retrospectiva filmului istoric, Concursul de creație „Poetul și cetatea".

În cadrul amplului Festival național „Cîntarea României", din municipiul Pitești au participat mii de artiști amatori și profesioniști, iar un număr însemnat de formații, creatori și interpreți individuali au obținut laurii celor mai înalte aprecieri. Totodată, prestigioase formații artistice din Pitești, cum sînt: corurile „D. G. Kiriac" și „Ars Nova", ansamblurile folclorice „Dorul", „Chindia", „Dacia" și „Ciuleandra", formația de teatru „Breve" sau Teatrul „Al. Davila", au realizat apreciate turnee internaționale în: Anglia, Belgia, Bulgaria, Cehoslovacia, Cuba, Franța, Germania Federală, Israel, Italia, Iugoslavia, Maroc, Olanda, Polonia, Spania, Ungaria, U.R.S.S.

La Pitești, săptămînal se editează gazeta „Secera și Ciocanul", iar lunar apare revista de cultură „Argeș".

Schimbări fundamentale s-au produs și în domeniul ocrotirii sănătății. Au fost date în funcțiune: Spitalul muncitoresc Ștefănești (1957), Spitalul de adulți, cuplat cu Policlinica (1973), Policlinica „1 Mai" (1981), Spitalul-cămin de bătrîni (1978), Spitalul de copii (1984), mai multe dispensare în cartiere sau întreprinderi și în comunele suburbane.

În ultimele decenii s-au afirmat în cele mai diverse domenii de activitate, sporind contribuția acestei zone la evoluția multilaterală a țării, personalități ca: C. Bălăceanu-Stolnici, Ion Stoia, Dan Gavriliu, G. Marinescu-Dinizvor (medicină); Vladimir Streinu, Sanda Movilă, Mihail Ilovici, Ion Bănuță, Dan Zamfirescu, Cezar Baltag, Constantin Miu-Lerca, Mihail Diaconescu, Ludmila Ghițescu, Dan Rotaru, Otilia Nicolescu, Marin Ioniță, Miron Cordun, Corneliu Marcu (literatură); Gh. Iliescu-Călinești, Matty Aslan, Marin Predescu, Ion Gh. Vrăneanțu, Sorin Ilfoveanu, Lucian Cioată, Mariana Șenilă-Vasiliu, Aurel Calotă, Gh. Pantelie, Ion Pintilie, Ion Vlad, Constantin Marinescu, Aurelia Păunescu, Nicolae Georgescu, Vasile Rizeanu, Romulus Constantinescu (artă plastică); acad. Gh. I. Marinescu, Marius Iosifescu (matematică); Nicolae Brînzeu, Emil Lerescu, Vasile Veselovschi, Valeria Rădulescu (muzică); Sebastian Papaiani, Mariana Mihuț (teatru, cinematografie); Nicolae Dobrin, Carol Corbu, Doina Spînu (sport).

Peisajul citadin al orașului este completat prin activitatea sportivă desfășurată la cluburile de fotbal, atletism și gimnastică, precum și de frumoase dotări de agrement, un loc aparte ocupîndu-l pădurea-parc Tri-

vale, parcul Argeş, punctul zoologic, zonele lacurilor de acumulare, grădinile publice şi pădurile din apropiere.

Începînd din anul 1971, municipiul Piteşti întreţine relaţii de prietenie cu oraşele Sumgait (U.R.S.S.) şi Kraguevač (R.S.F. Iugoslavia).

Datorită succeselor repurtate în cele mai diverse domenii de activitate municipiul Piteşti a obţinut de trei ori (1965, 1974, 1977) locul I pe ţară în întrecerea socialistă, fiind distins cu „Ordinul Muncii" clasa I. În acelaşi timp, mai multe unităţi economice din oraş au primit ordine şi medalii ale Republicii Socialiste România pentru rezultate remarcabile în realizarea obiectivelor economice.

Datele şi faptele privind istoria municipiului Piteşti, componente ale istoriei naţionale, demonstrează o bogată şi îndelungată tradiţie, precum şi o multilaterală evoluţie socialistă, ceea ce constituie o concludentă mărturie a continuităţii noastre pe aceste plaiuri, un grăitor exemplu al dezvoltării dinamice a societăţii româneşti contemporane.

Monumente de arhitectură medie, modernă şi contemporană

BISERICA BUNA VESTIRE-GRECI;
Str. Justiţiei nr. 5

Lăcaşul, ctitorit de marele logofăt Ioan Norocea în anul 1564, prezentînd un plan trilobat, cu turlă pe naos, a avut mult de suferit de pe urma numeroaselor restaurări din secolul trecut.

Biserica a fost iniţial înconjurată cu ziduri şi chilii, iar în incinta ei se intra pe sub turnul clopotniţei refăcut în anul 1712. În urma reparaţiilor din anii 1860—1863, n-au mai rămas decît chiliile dinspre sud, a căror formă actuală se datorează reconstrucţiei din perioada 1898—1905. Cu prilejul reparaţiilor începute în anul 1860 s-a slăbit structura de rezistenţă a construcţiei, prin tăierea tiranţilor de lemn de la baza turlei naosului. În această situaţie a fost necesară o nouă restaurare care s-a efectuat în anii 1910—1912.

Pictura actuală în ulei datează din anul 1914 şi a fost executată de piteşteanul Gheorghe Belizarie, care a pictat mult în această zonă, dar şi în alte părţi ale ţării. Caracteristic pentru lucrările acestui pictor, care a lucrat numai în ulei, este tratarea scenelor şi a subiecţilor pe panouri mari şi în acelaşi timp umplerea unor ample spaţii cu pictură decorativă executată cu multă siguranţă.

În urma cercetărilor întreprinse în perioada 1975—1978 de către arhitectul Radu Greceanu s-a constatat că naosul şi altarul aparţin primei perioade de construcţie, aşa cum o dovedesc şi straturile de frescă din secolele al XVI-lea şi al XVIII-lea acoperite de actuala pictură. Cu ocazia acestor cercetări s-au dat şi liniile directoare pentru restaurarea parţială efectuată în anii 1980—1981. Monumentul a fost integrat în ansamblul arhitectural Justiţiei — 1 Mai.

BISERICA DOMNEASCĂ SF. GHEORGHE;
Str. Doamna Bălaşa nr. 7

Amplasat în centrul oraşului, monumentul, ctitorie a domnitorului Constantin Şerban Basarab şi a doamnei Bălaşa, a fost terminat în anul 1656. Are o arhitectură aparte care oglindeşte rafinamentul la care ajunsese arta construcţiei în Ţara Românească la mijlocul secolului al XVII-lea.

Biserica a fost refăcută în secolul al XVIII-lea şi reparată în anii 1844 şi 1869. La ultima reparaţie construcţia şi-a pierdut înfăţişarea iniţială. Între anii 1964 şi 1969 a fost restaurată prin grija Direcţiei Monumentelor Istorice, de un colectiv condus de arhitectul Ştefan Balş, care a reuşit să redea oraşului un monument de autentică valoare.

Faţada principală atrage atenţia prin pridvorul supraetajat, avînd la ambele niveluri coloane groase de formă octogonală din zidărie şi arcade. Prin supraetajarea pridvorului s-a realizat, în afara elementelor estetice, înlocuirea clopotniţei, ceea ce constituie o inedită realizare în arhitectura feudală românească. Întreaga construcţie, înălţată pe un plan trilobat, avînd trei turle, una pe naos şi două mai mici pe pronaos, prezintă forme perfect echilibrate. În interior reţinem în primul rînd catapeteasma, opera sculptorului Babic, profesor la fosta Şcoală de Belle-arte din Bucureşti, sculptată din lemn de tei, cu un baldachin deasupra uşilor împărăteşti, unică în felul ei în ţara noastră, apoi, pictura naosului realizată în manieră neoclasică în secolul trecut, aparţinînd pictorului Gh. Stoenescu, unul dintre elevii de frunte ai lui Gh. Tattarescu. Este, de asemenea, de reţinut pictura pronaosului executată în frescă, după ultima restaurare, de Gheorghe Popescu şi Niculina Dona.

Pe lîngă biserica domnească a luat fiinţă o şcoală despre care se ştie că funcţiona la 1753 şi care a existat aici pînă la organizarea învăţămîntului public românesc din anul 1864.

Lîngă zidul pronaosului, în partea dinspre Piaţa centrală, se află mormîntul studentului în medicină Petre Lăzărescu, născut la 5 iunie 1855 şi mort la Lom Palanca în ziua de 31 ianuarie 1878, „ca medic în armata română“, făcînd parte din ambulanţa condusă de generalul doctor Carol Davila în războiul de independenţă.

BISERICA MAVRODOLU;
Str. Teiuleanu nr. 20

Ctitoria marelui căminar Ioan Mavrodolu, a fost ridicată în anii 1815—1818 pe locul unei biserici de lemn făcută în anul 1752 de Ene Cupeţul.

În a doua jumătate a secolului trecut, biserica a primit o serie întreagă de donaţii aflate astăzi în evidenţa Patrimoniului Cultural Naţional. Printre acestea se numără argintăria unor icoane de proporţii mari realizată de Ştefan Avramescu, ultimul mare argintar al Piteştilor, ales în anul 1864 staroste a două bresle. Dintre donatorii din această perioadă semnalăm negustorii de origine macedo-română din familia Pîrvanovici din care a descins istoricul G. Ionescu-Gion şi pe Maria Teiuleanu, pe cheltuiala căreia, în anul 1897, s-a ridicat clădirea Şcolii profesionale de fete, care i-a purtat numele, local aparţinînd astăzi de Liceul economic.

Ridicată pe un plan trilobat, cu o arhitectură armonioasă, destul de spaţioasă şi cu un interior bine luminat, constituie unul dintre monumentele de valoare ale oraşului. Terenul pe care este construită se află închis pe trei părţi cu un zid gros, sprijinit de contraforţi, avînd cota maximă în partea de nord-est, datorită faptului că se situează pe panta dintre prima şi cea de a doua terasă a oraşului ca şi bisericile Buna Vestire-Greci şi Maica Precista- din coastă. În spatele altarului se află casa parohială construită la începutul secolului nostru, cu o faţadă care atrage atenţia prin elementele de arhitectură specifice zonei, din care nu lipseşte ceardacul cu stîlpi de stejar.

BISERICA SFÎNTA TREIME;
Str. Primăverii nr. 7

Lăcaşul, ridicat în anul 1672 pe locul unei biserici mai vechi ce data din vremea lui Matei Basarab, este unul dintre frumoasele monumente de arhitectură medievală ale municipiului Piteşti. În secolul trecut construcţia a cunoscut o serie de prefaceri, pe de o parte datorită cutremurului din anul 1838 care a dus la prăbuşirea turlei de zid, refăcută apoi din lemn şi îmbrăcată în tablă, iar pe de altă parte, datorită tendinţei existente în Piteşti, după anul 1850, de a moderniza şi, pe cît posibil, de a lărgi bisericile. În urma cercetărilor întreprinse începînd din anul 1974, s-a trecut la o restaurare amplă a monumentului. În timpul restaurării a fost dezvelită şi pusă în valoare pictura murală din anul

1732, s-a refăcut din zid turla clopotniţei (la ea se ajunge pe o scară construită în grosimea peretelui din stînga pronaosului) şi s-a adăugat pridvorul, conceput şi realizat în maniera arhitecturii tradiţionale româneşti. La construcţia pridvorului s-a folosit calcarul de Albeşti care dă o notă aparte faţadei monumentului. În anul 1984 s-a încheiat restaurarea zidului de incintă ridicat din bolovani de rîu şi cărămidă de epocă, acoperit apoi cu ţiglă glazurată.

În urma observaţiilor făcute cu ocazia ultimei restaurări, s-a ajuns la concluzia că iniţial biserica ar fi putut fi construită de acelaşi meşter Stoica, angajat de Stroe Leurdeanu pentru ridicarea conacului şi a bisericii de la Goleşti.

Aşezat sub coasta penultimei terase a oraşului, într-o zonă liniştită, monumentul oferă vizitatorului posibilitatea de a cunoaşte o realizare artistică de autentică valoare.

BISERICA SF. VINERI;
Str. Sf. Vineri nr. 40

Construcţia, de proporţii monumentale, a fost edificată între 1903 şi 1908 de inginerul piteştean Dimitrie Gh. Dima, după planurile arhitectului Ion N. Socolescu; tot Ion N. Socolescu a proiectat şi preţiosul mobilier din interior, precum şi gardul de metal care închide parcul bisericii spre str. Sf. Vineri şi Băilor.

Faţada bisericii atrage atenţia prin tinda cu cele patru coloane cu capiteluri corintice, realizate din piatră de Albeşti şi cu tot atîţia pilaştri executaţi din zidărie avînd capiteluri din aceeaşi piatră, precum şi prin mozaicurile cu aur dimprejurul intrării, manieră în care s-au executat mai multe figuri de sfinţi. Atrage atenţia, de asemenea, ornamentaţia bogată de la exterior, mai ales din registrul superior al zidurilor şi de pe cele trei turle, una pe naos şi două pe pronaos, ornamentaţie care aminteşte de mîndra ctitorie a domnului Neagoe Basarab de la Curtea de Argeş.

În interior se pot admira vitraliile, catapeteasma de proporţii, în mai multe registre, stranele arhiereşti din dreapta şi din stînga naosului, sau cafasul, toate din stejar masiv, sculptate în manieră brîncovenească şi barocă, cu multe elemente originale, proprii cunoscutului arhitect Ion N. Socolescu.

Aşezată pe terasa cea mai joasă a oraşului, la aproximativ 300 m de piaţa civică centrală, biserica Sf. Vineri este unul din cele mai frumoase monumente de arhitectură din Piteşti.

BLOCUL CENTRU-VEST;
Piaţa centrală nr. 4

Edificiul, cu parter şi 10 etaje, dat în folosinţă în anul 1975, este situat în Piaţa centrală a municipiului, vizavi de Casa de cultură a sindicatelor. La parterul impunătoarei construcţii se găsesc o serie de spaţii comerciale, precum şi Galeria de artă „Metopa", iar la primul etaj diferite alte spaţii comerciale, Oficiul poştal nr. 1, ateliere de creaţie ale membrilor Filialei Argeş a Uniunii Artiştilor Plastici.

În municipiul Piteşti reţin atenţia, de asemenea, prin arhitectura lor modernă şi îndrăzneaţă (10—12 etaje), mai multe blocuri de locuinţe, avînd spaţii comerciale la parter, cum sînt cele de pe str. Victoriei (blocurile „Fortuna"), str. 1 Mai, bd. Nicolae Bălcescu, precum şi altele asemănătoare din cartierele Banat, Găvana, Trivale sau Războieni.

CASA ARMATEI;
Piaţa Muntenia nr. 2

Aşezată în centrul oraşului, între strada Victoriei spre care îşi are faţada şi bulevardul Republicii, clădirea Casei Armatei, ridicată pe un plan dreptunghiular, cu laturile mari spre arterele amintite, cu demisol, parter şi etaj şi o arhitectură cu elemente tradiţionale în urbanistica românească, a fost construită după planurile arhitectului Octav Doicescu. La festivitatea punerii pietrei fundamentale care a avut loc în ziua de 7 iulie 1939, a participat şi Armand Călinescu, piteştean de origine, la data aceea preşedinte al Consiliului de Miniştri.

Terasa amplă spre Grădina publică, de care o desparte peronul ce duce spre hotelul „Muntenia" şi principalul bulevard al oraşului, terasele neacoperite de la etaj de pe laturile mici ale dreptunghiului, învelitoarea cu ţiglă roşie şi, mai ales, intrarea principală cu valoroasa feronerie a celor trei uşi masive şi cu scara de proporţii monumentale dau construcţiei o notă aparte, făcînd-o să atragă atenţia în acest punct din centrul oraşului, dominat de clădiri moderne, proiectate şi ridicate pe verticală după anul 1970.

CASA ARON BAIULESCU
Str. Tîrgul din Vale nr. 20

Locuinţa cunoscutului negustor piteştean Aron Baiulescu a fost ridicată în jurul anului 1900 de către

meşterul local Dumitru, după planuri proprii. Parterul, aşezat pe un demisol înalt, are, spre stradă, în centrul faţadei, o loggie ale cărei coloane cu capiteluri corintice, împreună cu doi pilaştri laterali, susţin un antablament cu o bogată ornamentaţie, punctat de console lucrate artistic. Centrul faţadei dinspre curte este marcat de intrarea principală, cu scară din piatră din Albeşti şi uşă monumentală, bogat sculptată. Deasupra intrării, turnul, care depăşeşte acoperişul, are la nivelul etajului al doilea, construit sub acoperiş şi luminat prin locarne, un balcon cu o foarte frumoasă feronerie. Întreaga clădire, ridicată pe un plan dreptunghiular, este acoperită cu solzi din tablă galvanizată. Cu o arhitectură eclectică foarte la modă în Piteşti la începutul secolului nostru, casa a fost şi continuă să rămînă şi astăzi una dintre cele mai frumoase construcţii din oraş.

După cel de-al doilea război mondial aici au avut sediul unele instituţii şi organizaţii obşteşti. Din anul 1983, după ce a cunoscut în prealabil o restaurare generală, imobilul a fost destinat Filialei Argeş a Uniunii Artiştilor Plastici.

CASA ION BAIULESCU;

Bd. Republicii nr. 123

Clădirea, construită în primii ani ai secolului nostru, a fost proprietatea reputatului profesor Ion Baiulescu, care a predat filozofia la Liceul „I.C. Brătianu" (azi Liceul „N. Bălcescu") între anii 1907—1941.

Realizată în maniera eclectismului de şcoală franceză, cu o bogată ornamentaţie în care predomină elementele de baroc, cu o feronerie frumos executată la balconul dinspre stradă, casa, ridicată pe un plan dreptunghiular, cu intrarea prin curte şi cu un singur nivel, este tipică pentru arhitectura locală de la începutul acestui secol. Balconul se înscrie secţiunii în formă de turn care depăşeşte înălţimea acoperişului. Construcţia mai are spre stradă o loggie ce se adaugă arhitecturii exterioare, dîndu-i o notă aparte. Interioarele, în care se păstrează sobe de teracotă înalte, cu ornamentaţie după moda vremii, păstrează, de asemenea, decoraţie originală realizată de pictorul Iosif Materna. Este şi astăzi casă de locuit.

CASA ANTON BALOTĂ;

Str. M. Kogălniceanu nr. 16

Imobilul, construit înainte de anul 1800 pe un plan dreptunghiular, este ridicat pe pivniţe înalte, realizate

într-o manieră specifică arhitecturii medievale româneşti, cu intrare prin gîrlici şi cu bolţile din cărămidă lată şi subţire, care asigură primului nivel temperatura constantă şi rezistenţa necesară întregii clădiri. Avînd parter şi etaj, construcţia dispune de o reuşită arhitectură eclectică de şcoală franceză în care predomină elementele de Renaştere — coloane angajate ce sprijină ornamentaţia de deasupra uşii balconului dinspre stradă, numeroşi pilaştri la nivelul etajului, coloane geminate la parter care susţin terasa de deasupra intrării principale. La bogăţia arhitecturii clădirii contribuie şi valoroasa feronerie de la balcon, precum şi cea de la baldachinul care acoperă terasa de deasupra intrării principale. La nivelul etajului, în partea opusă intrării principale, se află o largă terasă descoperită.

Rămasă pînă în prezent casă de locuit, clădirea îşi datorează înfăţişarea actuală restaurării efectuate în jurul anului 1900 de proprietarii sub al căror nume este cunoscută şi astăzi.

CASA NICOLAE BOBANCU;

Str. 1 Mai nr. 51

Clădirea, construită în anii 1914—1915 după planurile arhitectului Ion Simionescu-Piteşti, a fost locuinţa farmacistului Nicolae Bobancu şi a institutoarei Tatiana Bobancu, cunoscută animatoare culturală din perioada interbelică.

Cu parter şi etaj, acoperişul înalt şi pante foarte înclinate, imobilul are o arhitectură cu evidente elemente locale din care nu lipsesc cerdacurile cu stîlpi din stejar sau zidărie. Aşezată într-un mic parc de brazi, cu intrarea principală spre stradă, clădirea atrage atenţia prin ferestrele mari, cu gergevele care realizează un joc de linii, prin uşa de la intrare lucrată din stejar masiv şi prin pazia punctată de console, toate vorbind parcă despre priceperea meseriaşilor pe care i-a avut oraşul Piteşti la începutul secolului nostru.

Interioarele păstrează şi astăzi decoraţiile realizate în tempera de pictorul Rudolf I. Materna în anul 1915.

În această casă au fost găzduite o serie de personalităţi ale vieţii cultural-ştiinţifice româneşti ca: Nicolae Iorga, Gh. Bogdan-Duică (familiile Bobancu şi Bogdan erau rude apropiate), Ion Simionescu, Simion Mehedinţi ş.a. Tot aici se întîlneau adesea membrii cvartetului de coarde condus de profesorul Constantin Albu, din care a făcut parte şi farmacistul N.N. Bobancu (fiul). După cel de-al doilea război mondial, în casa Bobancu s-au întîlnit adesea, pentru a-şi depăna amintirile, o serie de

ofiţeri superiori din Piteşti, printre care general-colonel Ion Boiţeanu, general-maior Marin Ionescu, ambii din infanterie, şi general-maior Nicolae Chercea din geniu, toţi trei veterani ai războiului antihitlerist. Ultimul este cunoscut ca fiind constructorul unui pod de plute peste Tisa, lung de 200 m, în mai puţin de 20 de ore, în ziua de 25 octombrie 1944, denumit de comandamentele militare român şi sovietic „podul locotenent-colonel Chercea".

CASA NAE DUMITRESCU;
Bd. Republicii nr. 52

Situată în faţa Teatrului „Al. Davila", casa a fost construită în anul 1927 după planurile arhitectului cîmpulungean Dumitru Ionescu-Berechet, avînd evidente elemente de arhitectură locală, dintre care atrage atenţia, printre altele, cerdacul cu stîlpi şi pălimar din stejar, de la faţada dinspre bulevard. În interior, într-una din camerele dinspre stradă, se află o sobă monumentală din teracotă de provenienţă germană, a cărei parte superioară face corp comun cu bustul compozitorului Richard Wagner, avînd pe cap cunoscuta-i bască.

Proprietarul casei a fost profesorul Nae Gh. Dumitrescu; el a studiat geografia la Paris, iar între anii 1881 şi 1928 a predat la Liceul „I. C. Brătianu" din Piteşti, unde, ca director, s-a ocupat de edificarea impunătorului local al şcolii. Din iniţiativa lui, în anul 1910 cînd era şi primar al oraşului, au început lucrările de canalizare de-a lungul bulevardului. Imobilul continuă să fie şi astăzi casă de locuit.

CINEMATOGRAFUL „MODERN";
Str. Victoriei nr. 20

Clădirea, construită în anul 1910, după planurile arhitectului Eracle Lăzărescu, a găzduit, iniţial, sediul Băncii Populare, instituţie fondată în anul 1898. Cu o valoroasă arhitectură în maniera eclectismului de şcoală franceză, se înscrie printre cele mai impunătoare imobile datînd dinaintea primului război mondial existente azi în Piteşti.

În sala de la parter a funcţionat fără întrerupere, din anul 1931 pînă astăzi, cinematograful, care a purtat de-a lungul anilor mai multe denumiri: „Aquila" pînă în anul 1947, „Muncitoresc" pînă în anul 1959, iar de la această dată „Modern". Între anii 1947 şi 1955 aici şi-a desfăşurat activitatea şi Teatrul de stat din Piteşti.

La etajul clădirii, cu intrarea prin str. Justiţiei, se află, începînd din anul 1972, Casa Tineretului.

CLĂDIREA DIN BD. REPUBLICII nr. 58 (Casa Alexandru Dumitrescu)

Imobilul, construit în perioada interbelică, este caracteristic pentru arhitectura multor clădiri ridicate în Piteşti în această epocă. Puţin retras de la stradă şi aşezat într-un parc cu brazi şi castani, cu intrarea principală spre bulevard, iar cea de serviciu spre str. Horea, Cloşca şi Crişan, edificiul, înălţat pe un plan pătrat, cu subsol, parter şi etaj, prezintă, în ansamblul său, o serie de elemente specifice arhitecturii naţionale.

În interior atrag atenţia distribuţia camerelor de la parter, pe de o parte, şi alta a holului central, cu posibilitatea unor ample deschideri, scara din lemn de stejar masiv care duce spre etaj, precum şi sobele monumentale din teracotă de culori diferite.

Casa a aparţinut unuia dintre cunoscuţii avocaţi ai oraşului, care, în anul 1913, cînd era primar, a iniţiat elaborarea proiectului Halei centrale din Piteşti.

Aici se află astăzi rectoratul Institutului de subingineri.

CLĂDIREA DIN BD. REPUBLICII NR. 66 (Casa Fostiropol)

Construcţia, de un plan dreptunghiular, cu parter şi demisol, cu o frumoasă arhitectură în maniera eclectismului de şcoală franceză, datează din anul 1900, fiind ridicată de cunoscutul meşter local Dumitru. Cu intrarea principală prin curte, clădirea are spre bulevard o loggie cu două coloane centrale şi doi pilaştri laterali, ale căror capiteluri susţin o friză cu stucatură bogată. Pereţii şi plafonul loggiei păstrează în original decoraţia în tempera executată de pictorul Iosif Materna.

De numele vechiului proprietar al casei, primar al oraşului înaintea primului război mondial, sînt legate o serie de iniţiative edilitare printre care începerea, în anul 1914, construcţiei monumentalei Hale centrale, terminată în anul 1922 şi demolată în anul 1967 pentru edificarea pieţei centrale a municipiului.

În anul 1957, în clădire s-a amenajat Muzeul local de istorie şi ştiinţele naturii, iar din anul 1970 aici îşi desfăşoară activitatea Şcoala Populară de Artă.

CLĂDIREA DIN STR. SF. VINERI nr. 23 (Hanul Cuţitaru)

Clădirea, edificată în anul 1877, a aparţinut negustorilor Raiciu şi Cristea Vasiliu. Construcţia, cu parter

și etaj, are o fațadă al cărei centru e marcat de arcada gangului, precum și două părți laterale care se prelungesc înspre curte. Fațada dispune la etaj de două balcoane aflate în dreapta și în stînga gangului, care atrag atenția prin feroneria lor bogată. Lateralele au la etaj, în partea dinspre curte, coridoare cu geamlîc scoase în console. Aici a fost unul dintre cele mai de seamă hanuri ale Munteniei, cunoscut sub numele de „Hanul Gabroveni“ sau „Vasiliu-Cuțitaru“, loc unde s-au încheiat importante tranzacții comerciale și unde au fost găzduite personalități de seamă care au vizitat Piteștiul.

Astăzi, în imobilul din str. Sf. Vineri nr. 23 se află sediul Întreprinderii Comerciale de Stat pentru Alimentație Publică.

CLĂDIREA DIN STR. SF. VINERI nr. 49 (Casa Dimitrie Dima)

Clădirea, construită în anul 1901 de către cunoscutul inginer piteștean Dimitrie Dima, după planuri proprii, se numără printre edificiile ridicate în localitate de inginer în primele decenii ale secolului nostru, după întoarcerea de la studii din Germania (Uzina electrică, Țesătoria Română, Uzina de apă de la Mărăcineni, biserica Sf. Vineri, podurile peste rîul Argeș și Rîul Doamnei, diferite clădiri publice precum și o serie de locuințe, printre care și casa sa. Corpul dinspre stradă al acestei construcții, realizat într-o arhitectură eclectică, se remarcă prin decorația bogată din registrul superior al zidurilor, de la consolele streașinei și de la marginile învelitoarei de tablă. La decorația bogată a clădirii se adaugă baldachinul de deasupra intrării principale aflată spre curte, a cărui feronerie, de factură barocă, atrage de asemenea atenția.

Clădirea a găzduit, începînd din anul 1908, Societatea română „Beton și fier“, inființată de Dimitrie Dima împreună cu alte personalități ale științei și tehnicii românești, între care Gogu Constantinescu, viitorul savant, părintele științei sonicității, și Tiberiu Eremie. Aici au venit deseori Elie Radu, constructor de seamă, membru al Academiei Române, arhitectul Ion N. Socolescu și alții. În clădire se află astăzi sediul Întreprinderii de Transporturi Auto Argeș.

CLĂDIREA DIN STR. 1 MAI nr. 39 (Casa Coandă)

Imobilul, construit înaintea primului război mondial după planurile arhitectului Eracle Lăzărescu, a aparținut lui Gr. T. Coandă, directorul Băncii Populare de

la înființare pînă în deceniul al treilea al secolului nostru.

Cu demisol, parter și etaj, cu coșuri înalte, ieșind din acoperișul de țiglă, la rîndul lor acoperite cu țiglă, casa are foișoare pe mai multe laturi atît la parter, cît și la etaj, la tratarea cărora s-au folosit stîlpi din calcar de Albești și din stejar sculptat sau din zidărie. Foarte îngrijit executată și pînă astăzi bine conservată, construcția îl trimite pe cunoscător la capodoperele stilului, realizate de arhitecții Ion Mincu și Cristofi Cerchez. Casa a fost cumpărată, după anul 1930, de Camera de Comerț și Industrie, a găzduit apoi o serie de instituții, iar din anul 1982 a fost atribuită Școlii cu clase de muzică și arte plastice din localitate.

CONSILIUL POPULAR MUNICIPAL;
Str. Victoriei nr. 24

Clădirea care găzduiește astăzi Primăria municipiului Pitești datează din anii 1934—1936, fiind destinată inițial Administrației financiare; proiectul construcției aparține arhitectului Statie Ciortan, director general al Serviciului arhitecturii din Ministerul de Finanțe și președinte al Societății Arhitecților Români între anii 1929—1933.

Ridicată pe un plan dreptunghiular, cu una din laturile mici spre stradă și cu o arhitectură avînd evidente elemente naționale, clădirea dispune de un hol central luminat prin acoperiș, la a cărui frumusețe contribuie cele două rînduri de coloane suprapuse, dînd sobrietate parterului, funcționalitate etajului și distincție întregului spațiu.

Între anii 1950 și 1968 aici a fost sediul Comitetului regional Argeș al P.C.R. În jurul anului 1960 i s-a adăugat corpul din spate, care are la parter o sală de festivități cu 250 de locuri, iar la etaj birouri. Din anul 1970, în această clădire își au sediul Comitetul municipal Pitești al P.C.R. și Consiliul popular municipal Pitești.

FOIȘORUL DE FOC;
Str. Smeurei nr. 21

Edificiul, cu o arhitectură în manieră clasicizantă, situat pe una din terasele superioare ale orașului, ridicat în anul 1897, în vederea semnalizării incendiilor, a reprezentat o construcție dominantă pînă la apariția noilor blocuri, unele cu 10—12 etaje, care au depășit înălțimea turnului pompierilor. Ultima renovare a construcției,

care astăzi are o altă destinaţie (pînă în anul 1970, aici şi-a avut sediul principala unitate de pompieri a judeţului), a fost efectuată în anul 1983.

HOTELUL „MUNTENIA";
Str. Plevnei nr. 2

Amplasat între bd. Republicii şi str. Victoriei complexul hotelier „Muntenia" a fost construit în două etape. În anul 1973 s-a dat în folosinţă corpul cu şase niveluri dinspre strada Victoriei, aşezat cu faţa spre Casa Armatei, cu 140 de locuri în camere aşezate pe latura din faţă, pe latura din spate fiind numai oficiile. Partea din spate a clădirii este placată în exterior cu ceramică glazurată de culoare galben-brun. La parter se află o cofetărie şi un restaurant cu mai multe săli, avînd intrările dinspre piaţa Muntenia, precum şi Oficiul Judeţean de Turism, cu intrarea prin strada Victoriei.

Cel de-al doilea corp al complexului „Muntenia", un turn de formă octogonală cu parter, mezanin şi 12 etaje, s-a dat în folosinţă în anul 1976. Construcţia a fost ridicată pe un teren foarte îngust (24 × 24 m), după planurile arhitectului Nicolae Ernst. Cu o capacitate de 350 de locuri în 180 de camere care răspund tuturor cerinţelor de confort, întregul spaţiu de locuit este dispus în jurul unui miez de beton, vertical, prin care se asigură circulaţia între etaje. La parter se află recepţia pentru ambele corpuri, iar la mezanin mai multe saloane mobilate în stiluri diferite, pentru recepţii oficiale şi intime.

Corpul turn al hotelului „Muntenia" este cea mai înaltă construcţie din municipiul Piteşti şi atrage atenţia prin eleganţa arhitecturii sale moderne.

PALATUL ADMINISTRATIV;
Str. Horea, Cloşca şi Crişan nr. 44

Impunătoarea clădire destinată Prefecturii judeţului Argeş a fost construită, în anii 1897—1899, după planurile arhitectului Dimitrie Maimarolu, autorul proiectelor palatului Marii Adunări Naţionale şi Casei Centrale a Armatei din Bucureşti.

Clădirea Prefecturii judeţului Argeş, amplasată pe locul unde s-a aflat biserica schitului Buliga, demolată în anul 1897 din necesităţi edilitare, aparţine, ca arhitectură, academismului de şcoală franceză, stil eclectic ce apela la repertoriul formal al antichităţii clasice greceşti şi al Renaşterii franceze. A fost adoptat la multe dintre clădirile publice edificate la noi la sfîrşitul secolului trecut, fie după planurile unor arhitecţi francezi, fie după cele ale arhitecţilor români formaţi la şcoala franceză.

Ridicată cu două niveluri deasupra demisolului, construcţia are un plan simetric în formă de U, în centru fiind conceput un monumental hol de onoare pe spaţiul ambelor niveluri, cu scări de marmură şi coloane cu tencuială de stuc imitînd marmura.

Pentru a obţine efectele de soliditate, echilibru şi permanenţă pe care trebuia să le genereze cea mai însemnată clădire publică a judeţului, în arhitectură s-a apelat la aceleaşi principii de ritm şi simetrie, precum şi la elemente morfologice şi decorative ale arhitecturii antice greceşti: coloane ionice şi compozite, canelate, fronton triunghiular deasupra intrării cu basoreliefuri simbolice şi acrotere, cornişe cu denticuli, ove şi meandre greceşti, precum şi ale arhitecturii renascentiste: balustrade decorative, parterul ritmat de goluri semicirculare şi vibrat de bosaje puternic reliefate, medalioane decorative sub ferestre etc. Plafonul de la casa scării păstrează decoraţia pictată de Iosif Materna în anul 1899. În anul 1980, un grup de membri al Filialei U.A.P. din Piteşti au pictat, special pentru pereţii casei scării, o galerie de portrete ale marilor noştri voievozi.

Clădirea a fost folosită de-a lungul anilor ca sediu pentru Prefectura de Argeş, iar după 1950 pentru Sfatul Popular Regional şi, respectiv, pentru Consiliul Popular al Judeţului Argeş. Începînd din anul 1970, a fost atribuită Muzeului Judeţean Argeş.

PALATUL CULTURII;
Str. Victoriei nr. 22

Edificiul, construit între anii 1912 şi 1914 după planurile arhitectului Eracle Lăzărescu, profesor la Academia de Arhitectură din Bucureşti, şi Arghir Culina, autorul unor importante edificii, printre care şi hotelul „Ambasador" din Bucureşti, are o frumoasă faţadă în stil neoclasic, spre strada Victoriei. Atrag atenţia scările monumentale din marmură, cele şase coloane masive, dintre care patru geminate susţinînd frontonul şi cele trei intrări cu uşi masive de stejar. Celelalte trei faţade au o arhitectură în stilul eclectismului de şcoală franceză.

Între anii 1914 şi 1955 aici a funcţionat Tribunalul judeţului Argeş, iar de la această ultimă dată clădirea a devenit sediul Palatului Culturii din Piteşti, în care îşi desfăşoară activitatea Biblioteca judeţeană Argeş, Casa municipală de cultură şi Centrul de îndrumare a

creației populare și a mișcării artistice de masă — Argeș.

Holul central al clădirii, luminat în timpul zilei prin acoperiș, este apreciat ca una dintre cele mai bune săli pentru expozițiile de artă plastică din municipiul Pitești. Dincolo de hol, construcția se desfășoară pe trei niveluri în jurul unei curți interioare.

În anii 1966—1967 clădirea a fost supusă unei substanțiale renovări, cu prilejul căreia s-a amenajat și mica sală de concerte din partea stîngă a clădirii, avînd un număr de 150 de locuri dispuse în amfiteatru, cu o frumoasă decorație de interior și o admirabilă acustică. Simetric, pe partea dreaptă a clădirii, spre str. Justiției, se află sala de lectură a bibliotecii județene, cu o capacitate de 70 de locuri la mese, sală în care se păstrează decorația inițială cu elemente de baroc.

Biblioteca județeană Argeș are în clădire depozite spațioase de carte la demisol și săli pentru public la parter și etaj, iar Casa de cultură are o serie de săli pentru cercurile tehnico-aplicative, pentru activitățile de club, pentru balet etc.

Tot aici, unde, de aproape 30 de ani, își desfășoară activitatea cunoscuta corală „D.G. Kiriac", se află un mic muzeu al activității corale centenare din Pitești, ale cărei tradiții le continuă prestigioasa formație amintită.

PRIMĂRIA VECHE;

Bd. Republicii nr. 33

Această clădire, construită în anul 1886 după îndemnurile și cu sprijinul lui Mihail Kogălniceanu, pe baza planurilor arhitectului Ion N. Socolescu, a fost sediul Primăriei orașului Pitești pînă în anul 1970. Prieten cu istoricul piteștean G. Ionescu-Gion, căruia i-a construit frumoasa casă de pe strada Udriște nr. 11 din București, precum și cu inginerul piteștean Dimitrie Gh. Dima, arhitectul Socolescu a lucrat mult pentru această zonă, pe care, pînă la sfîrșitul vieții, a vizitat-o adesea.

Realizată în maniera eclectismului de școală franceză, această construcție cu parter și etaj are la fațada dinspre bulevard patru coloane dorice care susțin terasa deschisă deasupra intrării, precum și patru coloane angajate cu capiteluri corintice situate în dreapta și în stînga ușii de la etaj, prin care se iese pe terasă. În interior s-a acordat mult spațiu holului central și scării monumentale care leagă cele două niveluri. În fosta sală de consiliu de la etaj se mai păstrează încă decorația

pictată de Iosif Materna, plafonul acesteia constituind și astăzi una dintre cele mai reprezentative lucrări ale pictorului piteștean.

Așezată în parcul dintre bulevard și str. Victoriei începînd din anul 1970 a fost atribuită muzeului județean, care și-a reorganizat aici galeria de artă.

RESTAURANTUL „ARGEȘ";

Str. Victoriei nr. 16

Clădirea, construită în jurul anului 1870 și afectată de incendiul din anul 1900, a fost construită de meșterul piteștean Dumitru care i-a dat înfățișarea actuală, cu fațada principală în maniera eclectismului de școală franceză.

De-a lungul vremii edificiul a avut diferite destinații. Astfel, în sala de la parter s-a organizat stagiunea teatrală 1912—1913, iar peste cîțiva ani s-a amenajat aici cinematograful „Oituz"care a funcționat pînă în anul 1920, cînd spațiul a primit altă întrebuințare. La etajul clădirii a funcționat, din anul 1922 pînă în preajma celui de-al doilea război mondial, Direcțiunea regiunii a II-a sanitară sub a cărei jurisdicție intrau județele Argeș, Muscel, Olt și Teleorman. Între anii 1944 și 1948 aici a funcționat Ateneul popular „G. Ionescu-Gion" cu bibliotecă publică și muzeu, iar între 1948 și 1950, Căminul cultural județean „Nicolae Bălcescu". După anul 1950, tot la etaj, și-au desfășurat activitatea S.R.S.C. — filiala Argeș, Cenaclul literar „Liviu Rebreanu" și administrația teatrului „Muncitoresc" din Pitești.

Între anii 1953 și 1955 clădirea a fost restaurată și transformată în restaurant. Ulterior s-a mărit, adăugîndu-i-se corpul din spate, la etajul căruia s-a amenajat o spațioasă sală argeșeană. Cu ocazia acestei restaurări s-a amenajat pe un amplu spațiu grădina de vară a restaurantului.

SEDIUL POLITICO-ADMINISTRATIV AL JUDEȚULUI ARGEȘ;

Piața centrală nr. 1

Situat în piața civică centrală, a fost construit în anii 1969—1970, după un proiect aparținînd arhitecților Cezar Lăzărescu și Mircea Ochinciuc. Dispunînd de o arhitectură modernă, care folosește o serie de elemente tradiționale, compusă liniar, clădirea are parter, mezanin, cinci etaje și subsol. La nivelul parterului există o sală de ședințe, cu 200 de locuri, dispuse în amfiteatru, care apare ca o prelungire spre str. 1 Mai. Ini-

ţial cu un balcon aşezat la nivelul primului etaj, pe lăţimea a două secţiuni verticale, prin care se marchează centrul faţadei, în anul 1982 i s-a adăugat încă un balcon la nivelul mezaninului.

Construcţie monumentală, rămînînd totuşi suplă, constituie, din punct de vedere arhitectural, latura de sud a pieţei civice centrale a municipiului, cu o amplă perspectivă spre strada Victoriei, pînă la Teatrul „Al. Davila". De o parte şi de cealaltă a pieţei, proiectate de arhitectul Cezar Lăzărescu, se află alte două construcţii cu linie modernă: Casa de cultură a sindicatelor şi blocul centru-vest.

Busturi, monumente, statui, plăci şi locuri memoriale, alte lucrări de artă plastică în aer liber

BUSTUL LUI N.I. APOSTOLESCU;
Str. Horea, Cloşca şi Crişan nr. 14

Printre cele mai de seamă lucrări de artă plastică existente în Piteşti se numără şi bustul lui N.I. Apostolescu (4 mai 1876—3 noiembrie 1918), eminent profesor la Liceul de băieţi din localitate. N.I. Apostolescu a studiat la Bucureşti şi Paris, la liceul piteştean predînd limbile elină, franceză şi română, precum şi filozofia. El este autorul unor lucrări de larg interes ca: *Reprezentări funerare pe vase, Influenţa romanticilor francezi asupra poeziei române, Vechea versificaţie românească* ş.a.

Bustul, cu o înălţime de 1,30 m, realizat în anul 1979 de către sculptorul piteştean Nicolae Georgescu din piatră de Albeşti, este amplasat la Liceul „N. Bălcescu".

BUSTUL LUI NICOLAE BĂLCESCU;
Str. Horea, Cloşca şi Crişan nr. 14

Personalitatea marelui om politic şi cărturar român, unul dintre conducătorii revoluţiei de la 1848, este imortalizată şi la Piteşti prin mai multe lucrări de artă plastică. Între acestea se evidenţiază bustul amplasat la Liceul „Nicolae Bălcescu", în anul 1970, în spaţiul verde din faţa şcolii. Executat din piatră masivă, cu o înălţime de 1,55 m, bustul, creaţie valoroasă a sculptoriţei Ilica Veturia, se înscrie armonios pe faţada impunătoarei clădiri a liceului.

BUSTUL LUI G. IONESCU-GION;
Str. Horea, Cloşca şi Crişan nr. 14

Istoricul şi publicistul piteştean G. Ionescu-Gion (1857—1904), autorul cunoscutei lucrări *Istoria Bucureştilor* şi

al altor scrieri cu caracter istoric, membru corespondent al Academiei Române, s-a numărat printre personalitățile de seamă pe care orașul Pitești le-a dat culturii românești. După prematura lui dispariție, îndeplinindu-i-se dorința testamentară, valoroasa sa bibliotecă a fost adusă în orașul natal; în prezent numeroasele cărți care au aparținut lui G. Ionescu-Gion fac parte din fondurile Bibliotecii județene Argeș și ale Liceului „Nicolae Bălcescu". În anul 1906, un grup de intelectuali piteșteni, constituiți într-un comitet de inițiativă, a hotărît ridicarea unui bust, pentru a cinsti astfel memoria lui G. Ionescu-Gion. În anul 1907, bustul a fost realizat în bronz de sculptorul Frederick Storck și înălțat pe soclu în anul 1911 în Grădina publică a orașului; din anul 1966 se găsește în fața Liceului „Nicolae Bălcescu".

BUSTUL LUI TUDOR VLADIMIRESCU;
Str. Trivale

Pe un soclu înalt de 3 m, frumos executat din blocuri masive din piatră, lucrare realizată de renumitul pietrar piteștean Luigi Arganini, după desenele inginerului Dimitrie Dima, a fost așezat, înainte de anul 1920, un vultur dedicat tunarilor din Regimentul argeșean 6 artilerie. Dărîmat în bombardamentul din anul 1944, soclul a fost refăcut după anul 1960, cînd în locul vulturului s-a fixat bustul lui Tudor Vladimirescu, lucrare în piatră a sculptorului Vasile Năstăsescu.

MONUMENTUL EROILOR DIN BD. PETROCHIMIȘTILOR

În imediata apropiere a Combinatului petrochimic, respectiv în sudul municipiului, intrarea dinspre București este dominată, pe partea stîngă, de o amplă colină naturală, amenajată în anii din urmă ca parc al acestui nou cartier. La cota cea mai înaltă a parcului se află amplasat Monumentul eroilor, construit în anul 1929 din calcar de Albești, operă a sculptorului N. Kagheorghis. Inițial, a fost așezat lîngă podul de cale ferată.

În anul 1981, monumentul s-a recondiționat și reamplasat pe locul actual. O frumoasă esplanadă, amenajată din piatră și marmură, îl conduce pe vizitator pînă lîngă monument. Pe latura dinspre est sînt înscrise numele a 63 de eroi din fosta comună Prundu, căzuți la datorie în primul război mondial. Dedicația în versuri: „Jertfindu-vă, sub steagul sfînt/al Patriei, prin timp durate,/ați semănat acest pămînt/cu dor nestins

de libertate", precum și pioasele cuvinte: „Comuna Prundu, recunoscătoare fiilor săi jertfiți în războiul din 1916—1918", incrustate în piatră, înnobilează această lucrare de artă.

Monumentul are 4 metri înălțime, prezentînd pe fațada principală un medalion al soldatului român cu pușca la ochi. În partea superioară se află un vultur din bronz, simbol al cutezanței.

MONUMENTUL EROILOR DIN CARTIERUL GĂVANA

În fosta comună suburbană Găvana, din nordul municipiului, devenită în ultimele decenii o importantă zonă industrială și un modern cartier al orașului, în parcul Lumina, aflat la intersecția bd. Nicolae Bălcescu cu str. 1 Decembrie 1918, se găsește Monumentul eroilor. Monumentul, înalt de 4 m, ridicat prin subscripție publică în anul 1920, a fost realizat din piatră de Albești de către I. Kagheorghis și Th. Lamneditis.

Pe fața principală a monumentului sînt figurate mici basoreliefuri reprezentînd un soldat cu un steag în mîna dreaptă, o cască și o sabie încrucișată cu o teacă; partea superioară este dominată de un vultur din metal cu aripile larg deschise. În afara numelor a 46 de ostași căzuți la datorie în timpul primului război mondial pe monument este incrustată și inscripția: „Războiul 1916—1918. În amintirea eroilor din comuna Găvana, morți pe cîmpul de onoare".

MONUMENTUL INDEPENDENȚEI;
Str. Crinului

Monumentul, operă a arhitectului Ion Traianescu și a scuptorului D. Dima-Pavelescu, realizat în anul 1906, din inițiativa Societății Veteranilor „Coroana de oțel", grade inferioare, prin subscripție publică, este dedicat eroilor căzuți în timpul războiului din 1877—1878. El se găsea inițial pe bd. Republicii, la intersecția cu str. Craiovei, dar, datorită traficului intens care a impus lărgirea și modernizarea arterelor de circulație, a fost mutat pe str. Crinului, reamplasarea sa avînd loc, în cadru festiv, în ziua de 25 octombrie 1969.

Orientat cu fața de-a lungul str. Crinului, spre rîul Argeș, monumentul are un soclu înalt de 6,50 m și este așezat pe o platformă cu mai multe trepte. În partea superioară, pe cele patru laturi, soclul are un profil proeminent, prin care se realizează un joc de linii, obținut prin dăltuirea blocului masiv de piatră. Deasupra

profilului, soclul își reduce dimensiunile susținînd, în final, o sferă din piatră, cu diametrul de 35 cm, pe care este așezat un vultur din bronz cu aripile larg deschise.

Pe latura principală a monumentului este scris: „Glorie eroilor din Regimentul 4 Dorobanți Argeș, căzuți în războiul pentru independența României". Pe toate celelalte patru laturi ale soclului sînt săpate în piatră numele a 43 de eroi căzuți în luptele de la Rahova, în frunte cu cel al maiorului Dimitrie Giurescu, comandantul batalionului de Muscel. În fața monumentului, în spațiul triunghiular format prin unirea str. Crinului și Griviței, este amenajat un frumos rond cu flori, iar în partea din spate se află o fîntînă cu apă carbogazoasă, restaurată tot în anul 1969, cînd i s-a mărit debitul și s-a construit o rotondă, străjuită de coloane din piatră de Albești, și capiteluri care susțin mai multe jardiniere cu flori.

MONUMENTUL 1907;
Bd. Republicii (zona Poștei centrale)

În parcul de pe bd. Republicii, în imediata apropiere a complexului hotelier „Muntenia" și a Poștei centrale, se găsește monumentul închinat țăranilor răsculați din fostele județe Argeș și Muscel în primăvara anului 1907. Lucrarea, executată în piatră, operă a sculptoriței Ilica Veturia, realizată în anul 1957, cu prilejul semicentenarului răscoalei din 1907, a fost dezvelită la 5 martie 1960. Monumentul înfățișează, în mărime naturală, un țăran răsculat care poartă în mîna dreaptă un topor. Pe soclul înalt de 3 m este scris: „1907. În memoria țăranilor răsculați în 1907 împotriva regimului burghezo-moșieresc, pentru pămînt și libertate". Mici basoreliefuri, executate tot din piatră, sînt fixate pe laturile din dreapta și din stînga soclului.

POARTA EROILOR;
Str. Trivale

Ridicată pe str. Trivale, la începutul aleei ce ducea cîndva spre cazarma Regimentului 4 Dorobanți Argeș, Poarta Eroilor rămîne și astăzi un original monument. Ea este construită sub forma unei tradiționale porți românești, fiind lucrată din zidărie, pe fundații și soclu din piatră, cu acoperiș din țiglă. Bolta are o deschidere de 6 m. Deasupra bolții, spre stradă, stă scris cu majuscule proeminente: POARTA EROILOR, iar pe arcada din interior textul: „Pentru țară, pentru glorie și drapel". Prin proporțiile lui, monumentul poate fi asemuit cu un adevărat arc de triumf. Deasupra deschiderilor mici din dreapta și din stînga intrării sînt consemnate locurile unde regimentul argeșean a dat, în primul război mondial, cele mai importante lupte: Bran și Homorod, Mărăști și Mohu, iar pe panourile așezate vertical sînt trecute numele celor peste 1 100 de eroi argeșeni căzuți pe cîmpul de luptă pentru apărarea patriei și înfăptuirea unității naționale.

Monumentul, ridicat din inițiativa colonelului Barbu Pârâianu, comandantul regimentului, a fost dezvelit la 28 septembrie 1926, evenimentul precedînd sărbătorirea, la 1 februarie 1927, a semicentenarului înființării acestei unități. Poarta eroilor reprezintă și acum unul dintre punctele de atracție ale parcului Trivale. Deteriorat de timp, monumentul a cunoscut o atentă restaurare în anul 1971.

STATUIA LUI BUREBISTA;
Str. Horea, Cloșca și Crișan

La intrarea principală a Muzeului județean Argeș s-a amplasat, în anul 1982, statuia lui Burebista, operă a sculptorului Radu Aftenie. Realizată în 1980, cu ocazia aniversării a 2050 de ani de la făurirea primului stat dac centralizat și independent, statuia, executată din lemn de stejar, cu o înălțime de 2 m, este fixată pe un soclu, tot din lemn, cu dimensiunile de 60 × 50 cm. Burebista poartă în mîna dreaptă, sub forma unui sceptru, cunoscutul steag dacic; mîna lui stîngă face corp comun cu soclul pe care sînt figurate ,în maniera basoreliefului, miniaturizate, mai multe figuri de daci.

STATUIA LUI NICOLAE BĂLCESCU;
Str. Victoriei

În Parcul Primăriei, de pe str. Victoriei, s-a ridicat, în anul 1969, statuia revoluționarului și cărturarului Nicolae Bălcescu, operă a sculptorului cîmpulungean Constantin Baraschi (1902—1967).

Statuia, executată în bronz, înaltă de 4,50 m, este așezată pe un soclu de granit roșu înalt de 3,95 m, iar soclul pe o platformă înaltă de 0,55 m. Pe soclu se află inscripția: „Nicolae Bălcescu. 1819—1852". Statuia a fost dezvelită la 5 iulie 1969 cu prilejul aniversării a 150 de ani de la nașterea lui Nicolae Bălcescu.

PLACA DE PE CLĂDIREA DIN STR. CONSTANTIN BRÎNCOVEANU Nr. 25

Pe fațada unei clădiri ridicată la sfîrșitul secolului trecut, în locul în care s-au aflat case aparținînd domnitorului Constantin Brîncoveanu, a fost așezată, în 1963, cu prilejul aniversării a 115 ani de la revoluția din 1848, o placă din piatră de Albești-Muscel, pe care este consemnat: „În amintirea luptei duse de locuitorii orașului Pitești în timpul revoluției de la 1848 și a militanților revoluționari din acest oraș: frații Scarlat, Ștefan și Demostene Turnavitu, Toma Furduiescu, Ion J. Mihăianu, profesor Andrei Pretorian și Ilie Trifonescu".

PLACA DE PE CLĂDIREA LICEULUI „NICOLAE BĂLCESCU";

Str. Horea, Cloșca și Crișan nr. 14

În anul 1966 s-a împlinit un veac de la înființarea instituției de învățămînt care poartă astăzi numele marelui revoluționar democrat de la 1848, Nicolae Bălcescu. Pentru consemnarea evenimentului, pe clădirea principală a liceului s-a dezvelit o placă avînd următorul text: „1866—1966. Această placă s-a așezat în ziua de 22 mai 1966, cu ocazia sărbătoririi a 100 de ani de la înființarea Liceului «Nicolae Bălcescu» din Pitești".

PLACA DE PE CLĂDIREA LICEULUI „ZINCA GOLESCU";

Str. Egalității nr. 35

În anul 1971 s-a sărbătorit semicentenarul Liceului de fete din Pitești, importantă instituție de învățămînt a județului Argeș. Cu acest prilej, pe fațada actualei clădiri a liceului s-a fixat o placă cu următorul text: „1921—1971. S-a așezat această placă comemorativă cu ocazia sărbătoririi semicentenarului liceului și a atribuirii numelui de Zinca Golescu". Prin acordarea acestui nume se aduce un frumos omagiu ilustrei femei, soție a cărturarului Dinicu Golescu, mamă a cunoscuților frați Golești, originari din județul Argeș.

PLACA DE PE CLĂDIREA LICEULUI MINISTERULUI INDUSTRIEI UȘOARE;

Str. 1 Mai nr. 44

La intrarea principală a liceului, străjuită de o frumoasă ușă din fier forjat, precum și de o boltă de tip medieval, se află o placă dezvelită cu prilejul aniversării centenarului respectivei instituții de învățămînt; placa conține următorul text: „1882—1982. Această placă a fost așezată astăzi 28 noiembrie 1982, cu ocazia sărbătoririi centenarului școlii. Prima școală de meserii din județul Argeș".

PLACA DE PE CLĂDIREA PALATULUI CULTURII;

Str. Victoriei nr. 22

În incinta Palatului Culturii din centrul municipiului, clădire reprezentativă pentru oraș, se află, începînd din anul 1955, și Biblioteca județeană Argeș. În anul 1980, cînd s-a sărbătorit centenarul bibliotecii, pe fațada Palatului Culturii s-a fixat o placă-medalion, executată din piatră de Albești, pe care este sculptată macheta edificiului și sînt înscrise cuvintele: „Centenarul bibliotecii publice", precum și anii 1880—1980.

PLACA DE PE CLĂDIREA SPITALULUI MILITAR;

Bd. Nicolae Bălcescu nr. 47

În zona de nord a municipiului, înconjurat de un generos spațiu verde, se află și astăzi Spitalul militar, înființat cu peste un secol în urmă. În septembrie 1981, cînd s-a sărbătorit centenarul acestei instituții spitalicești, una dintre cele mai vechi din țară, la intrarea principală a spitalului s-a așezat o placă cu textul: „Spitalul militar Pitești, 100 de ani de la prima atestare documentară. 1881—1981".

PLACA DE PE CLĂDIREA STAȚIEI C.F.R. PITEȘTI-SUD;

Bd. Republicii nr. 54

La sărbătorirea, în septembrie 1972, a centenarului inaugurării căii ferate București — Pitești, pe clădirea principală a gării Pitești-Sud s-a așezat o placă din marmură albă, cu următorul text: „100 de ani de la construirea liniei de cale ferată București — Pitești și a stației C.F.R. Pitești. 1872—1972." Clădirea gării, cu toate refacerile de după primul și, mai ales, al doilea război mondial, păstrează și astăzi forma inițială.

PLACA DE PE CLĂDIREA ȘCOLII NR. 1;

Str. 9 Mai nr. 50

În anul 1983 s-a împlinit un secol și jumătate de la înființarea Școlii Naționale din Pitești, unul dintre cele

mai vechi așezăminte de învățămînt din județul Argeș, ale cărei tradiții au fost preluate, în deceniile din urmă, de Școala nr. 1, unitate reprezentativă a sistemului de învățămînt din municipiu și județ.

La aniversarea evenimentului, pe clădirea Școlii nr. 1 s-a fixat o placă din piatră de Albești, cu textul: „1833—1983. Această placă s-a așezat cu ocazia sărbătoririi a 150 ani de la înființarea Școlii generale nr. 1 din Pitești".

PLACA DE PE CLĂDIREA ȘCOLII NR. 2;

Str. Exercițiu nr. 202—204

Pe clădirea principală a Școlii nr. 2, unde a funcționat în perioada 1970—1974 și Liceul „Alexandru Odobescu", continuatorul fostelor școli normale de băieți și de fete „Alexandru Odobescu", s-a fixat o placă din marmură albă cu textul: „1919—1969. Această placă s-a așezat cu ocazia sărbătoririi semicentenarului Liceului «Alexandru Odobescu» din Pitești". În prezent, Liceul „Alexandru Odobescu" funcționează într-un local nou din apropiere.

PLACA DEDICATĂ SCRIITORULUI ALEXANDRU KIRIȚESCU;

Str. Crinului nr. 22

Pe casa natală a scriitorului Alexandru Kirițescu (1888—1961), autor al mai multor opere dramatice, cu caracter satiric, și al unor renumite evocări istorice — *Gaițele* (*Cuibul de viespi*), *Dictatorul*, *Trilogia Renașterii* (respectiv *Borgia*, *Nunta din Perugia* și *Michelangelo*), *Ruxandra și Timotei* ș.a. —, s-a așezat o placă memorială cu textul: „În această casă s-a născut dramaturgul Alexandru Kirițescu. 1888—1961".

PLACA DEDICATĂ SCRIITORULUI TUDOR TEODORESCU-BRANIȘTE;

Str. Crinului nr. 15.

Pe clădirea unde s-a născut ziaristul și scriitorul Tudor Teodorescu-Braniște (1899—1969), autor printre altele al romanelor *Domnul Negoiță*, *Fundătura cimitirului nr. 13*, *Băiatul popii*, *Prințul*, *Primăvara apele vin mai mari*, al volumelor de nuvele *Șovăiri* și *Ochiul de nichel*, precum și al scrierilor biografice *Gambetta, viața și opera lui* și *Clemenceau, viața și opera lui* și conducătorul săptămînalului democratic antifascist „Cuvîntul liber" —, s-a fixat o placă memorială cu textul: „În

această casă s-a născut scriitorulTudor Teodorescu-Braniște. 1899—1969".

PLACA DEDICATĂ SCRIITORULUI ION TRIVALE;

Str. Crinului nr. 13

Pe clădirea unde s-a născut criticul și traducătorul Ion Trivale (Iosif Netzler) (1889—1916), colaborator al revistelor „Convorbiri literare" și „Noua revistă română", autor al volumului *Cronici literare*, traducător din opera lui Mark Twain, dispărut de timpuriu, la 11 noiembrie 1916, în timpul primului război mondial, în luptele de la Zimnicea, s-a fixat o placă memorială cu textul: „În această casă s-a născut criticul literar Ion Trivale. 1889—1916".

CIMITIRUL EROILOR ROMÂNI;

Str. Stadionului

Cimitirul eroilor, inaugurat în anul 1920 și reamenajat în anii 1938 și 1972, este închinat memoriei argeșenilor căzuți la datorie în primul război mondial. O placă fixată pe zidul de la intrare conține textul: „Reconstruit de Societatea «Cultul Eroilor», Comitetul Central București, cu sprijinul autorităților militare și civile locale, 1938". În celălalt capăt al aleei principale, care pornește de la poartă, se află un monument, pe al cărui soclu masiv, cu înălțimea de 2,50 m de la sol, se ridică o cruce de 4,50 m din piatră de Albești, în jurul căreia se înfășoară, de mai multe ori, o jerbă dăltuită din același material. Pe monument este scris: „Glorie eroilor români căzuți la datorie pentru independența patriei." În partea dreaptă a intrării, la cîțiva metri de stradă, se află un alt monument impunător, avînd o înălțime de peste 5 m. Pe o placă fixată în soclul masiv, executat din bolovani de rîu, scrie: „Eroilor neamului morți pentru patrie în 1916—1919 și îngropați aici. Amintire eternă și veșnică recunoștință". Pe o altă placă așezată pe brațele crucii ce se ridică pe soclu, se consemnează faptul că monumentul a fost ridicat de „Societatea Mărăști a demobilizaților din Pitești, 1930". A fost executat de Ion Sulga, sculptor din București.

În ultimii ani, au fost aduse în cimitir osemintele mai multor eroi din cel de-al doilea război mondial. Dominant este obeliscul dedicat tînărului erou argeșan căpitanul Emil Cornescu, unul dintre comandanții Regimentului 6 Artilerie din Pitești, căzut eroic în luptele

pentru eliberarea regiunii Zlin din Cehoslovacia, la 4 mai 1945.

CIMITIRUL OSTAŞILOR SOVIETICI

Cimitirul ostaşilor sovietici, aflat în incinta Cimitirului oraşului, s-a amenajat în anul 1945. Este dominat de monumentul ostaşilor sovietici amplasat în centrul cimitirului. Pe o platformă de 25 mp se ridică un obelisc, placat cu marmură albă, înalt de 6 m. La baza obeliscului, pe placă tot din marmură albă este scris în limbile română şi rusă: „Glorie eternă ostaşilor sovietici căzuţi în lupta pentru libertatea şi independenţa Uniunii Sovietice. Slavă eroicei armate care a eliberat România de sub jugul cotropitorilor fascişti". De o parte şi de alta a obeliscului, sînt opt morminte comune, pe ale căror pietre se află trecute numele ostaşilor sovietici îngropaţi aici.

UNELE MONUMENTE FUNERARE DIN CIMITIRUL ORAŞULUI

Mai multe monumente funerare, avînd o valoare artistică deosebită, executate din marmură sau din calcar de Albeşti, se află şi în cimitirul oraşului de pe str. Stadionului. O parte dintre acestea au fost realizate în atelierele din Piteşti, detaşîndu-se, prin valoarea lor, mai ales cele semnate de sculptorii Luigi Arganini şi N. Kagheorghis. Reţine atenţia, de asemenea, lucrarea executată de Karl Storck, după anul 1880, pentru Matache Damian. Cu elemente evidente de stil gotic, zvelt, înalt de peste 4 metri, cu arcuri frînte la baldachin, avînd o sculptură bogată, monumentul reprezintă o realizare notabilă.

Un alt monument este cel executat în anul 1910 de Frederic Storck pentru Ioan St. Theodoru, reprezentînd bustul unui tînăr aşezat pe un soclu (0,50 m x 0,50 m) între patru colonete ionice, care susţin o mică cupolă ce adăposteşte întreaga compoziţie. Realizat din marmură albă, avînd înălţime totală de 2,50 m de la sol, monumentul este armonios şi dăltuit cu multă gingăşie.

La acestea se adaugă monumentul dedicat familie Teiuleanu, executat de sculptorul gălăţean Vasile Scutari din marmură albă. Este asemănător celui făcut de Frederic Storck, cu deosebirea că sub cupola susţinută de patru colonete se găsesc trei busturi dintre care cel al Mariei Teiuleanu, „Donatoarea şcoalei profesionale de fete şi a azilului de bătrîne din Piteşti" este cel mai important.

Alte lucrări de artă plastică în aer liber

CREAŢIILE SCULPTORULUI GHEORGHE ILIESCU-CĂLINEŞTI

Argeşean de origine, născut la 14 iulie 1932 în comuna Călineşti, fiul sculptorului în lemn, de factură brîncovenească, Dumitru Iliescu (1913—1983), Gheorghe Iliescu-Călineşti, unul din apreciaţii sculptori contemporani, are în localitate o serie de sculpturi în piatră, lucrate special pentru municipiul Piteşti în cariera de piatră de la Măgura Buzăului în anii 1964—1965; ele au fost donate de sculptor oraşului unde şi-a făcut studiile liceale. Dintre acestea amintim lucrările „Noaptea" şi „Odihna", aflate în Expo-parcul din cartierul Calea Bucureşti, precum şi alte patru compoziţii amplasate între Teatrul „Al. Davila" şi Galeria de artă modernă şi contemporană.

MOZAICUL DIN ZONA INDUSTRIALĂ PITEŞTI-NORD

Bd. Nicolae Bălcescu, nr. 146

Amplă lucrare de artă monumentală, mozaicul, cu o suprafaţă de aproape 200 m^2, este aşezat pe faţada silozului Fabricii de pîine din cartierul Găvana, fiind vizibil atît din bd. Nicolae Bălcescu, cît şi de pe înălţimile din apropiere. Compoziţia, policromă, realizată în anul 1978, prin colaborarea artiştilor plastici Marin Predescu (şef de proiect), Ion Bitzan şi Eugen Patraş, toţi din Bucureşti, împreună cu Ion Pantelie şi Ion Vlad din Piteşti, sugerează cucerirea de către clasa muncitoare a statutului de proprietar, producător şi beneficiar al mijloacelor de producţie. Lucrarea este unul dintre cele mai mari şi mai reuşite mozaicuri din ţară.

Muzee şi expoziţii

MUZEUL JUDEŢEAN ARGEŞ;
Str. Horea, Cloşca şi Crişan nr. 44

Prestigioasa instituţie, înfiinţată în anul 1931 în cadrul Ateneului popular „G. Ionescu-Gion", a funcţionat în mai multe clădiri, printre care Palatul Culturii şi casa de pe bd. Republicii nr. 66. Avînd iniţial profil de istorie, etnografie şi artă populară, muzeul a fost reorganizat în anul 1970, cînd i s-au repartizat noi spaţii şi anume clădirea monumentală a Palatului Administrativ (sediul fostei Prefecturi a judeţului Argeş), precum şi clădirea fostei Primării a oraşului.

Muzeul judeţean Argeş cuprinde următoarele secţii: secţia de istorie, secţia de ştiinţele naturii, Galeria de artă modernă şi contemporană, Galeria de artă naivă, Casa memorială „Liviu Rebreanu" de la Valea Mare-Podgoria. Secţiile de istorie şi ştiinţele naturale funcţionează în sediul central al muzeului din str. Horea, Cloşca şi Crişan nr. 44.

Secţia de istorie, inaugurată în forma actuală în anul 1974, cuprinde expoziţia de bază în care sînt prezentate obiecte şi documente din toate orînduirile sociale. Se pot vedea aici unelte din paleoliticul inferior (cultura de prund etc.), descoperite pe teritoriul judeţului, piese neolitice din aşezarea gumelniţiană fortificată de la Teiu pe Mozacu, obiecte din epoca bronzului şi din prima perioadă a epocii fierului, exponate datînd din perioadele geto-dacică, daco-romană şi din mileniul migraţiilor, atestînd permanenţa şi continuitatea populaţiei autohtone; ele provin din aşezarea geto-dacică de la Cetăţeni (secolele III—I î.e.n.), din necropola getică de la Conţeşti, din zona castrului roman de la Jidava-Cîmpulung sau din alte puncte ale judeţului. Aici se găseşte, de asemenea tezaurul monetar roman (secolele IV—V) descoperit la Piteşti, vase ceramice

Una din sălile Galeriei de artă modernă şi contemporană.

Poşta centrală.

Biserica domnească Sf. Gheorghe, monument istoric şi de arhitectură.

Liceul „Zinca Golescu"; în dreapta intrării se află placa care consemnează împlinirea a 50 de ani de la înfiinţarea instituţiei.

Casa din str. Tudor Vladimirescu nr. 28, folosită de P.C.R. drept casă conspirativă în anii ilegalităţii.

Monumentul eroilor de pe bd. Petrochimiştilor.

Monumentul eroilor din cartierul Găvana.

Piața Muntenia din centrul municipiului.

Pasajul 1 Mai.

Moderna clădire a Institutului de proiectare Argeș.

Spitalul județean Argeș.

Spitalul de copii.

Cinematograful „Dacia".

Lebede pe apa lacului din parcul Argeș.

Parcul Argeș iarna.

(secolele III—IV) scoase la lumină cu ocazia săpăturilor de la Vrănești, diferite obiecte descoperite în mai multe localități datînd din secolele IV—IX etc. Epoca medievală este ilustrată de numeroase unelte, arme și armuri, podoabe, monede, ceramică, obiecte de uz gospodăresc, tipărituri, manuscrise ș.a. provenite de la Bîrlogu, Cetățeni, Curtea de Argeș, Cîmpulung, Pitești, cetatea Poenari și din alte locuri de pe cuprinsul județului. Expoziția muzeului evidențiază cu pregnanță contribuția piteștenilor la marile momente ale istoriei moderne — revoluția de la 1821, revoluția de la 1848, lupta pentru Unire, războiul pentru independență din anii 1877—1878, începuturile mișcării muncitorești și înființarea P.S.D.M.R. (1893), crîncenele încleștări din timpul primului război mondial la sfîrșitul căruia s-a realizat idealul secular al românilor, constituirea statului național unitar. Din istoria contemporană rețin atenția vizitatorului exponate referitoare la făurirea P.C.R., situația economică, socială, politică și culturală din perioada interbelică, actul istoric de la 23 August 1944, evenimentele petrecute în anii 1944—1947, precum și aportul piteștenilor la epopeea construcției socialiste. Un loc deosebit îl ocupă în muzeu prezentarea activității tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al P.C.R., președintele Republicii Socialiste România desfășurată în județul Argeș, precum și aspectele privind dezvoltarea economică și social-culturală a județului Argeș pe baza documentelor adoptate de Congresul al XII-lea al P.C.R.

Secția de științele naturii, inaugurată în anul 1977, ca expoziție permanentă cu tema „Protecția naturii pe baze ecologice“, prezintă într-o formulă muzeală inedită evoluția viețuitoarelor pe pămînt, originea materiei vii, circuitului materiei și fluxul de energie în ecosistem, ecosisteme de baltă și de stepă, ecosistem de pădure, ecosistem carstic, relația om-natură, acțiunea omului asupra animalelor, relația om-natură în epoca tehnologiei, evoluția activității de ocrotire a naturii în România etc.

Muzeul județean, unitate muzeală organizată după criterii moderne, primește un mare număr de vizitatori din țară și peste hotare. Din anul 1968 muzeul editează un volum, cu dublu profil — istorie și științe naturale —, intitulat „Studii și comunicări“. De asemenea, muzeul organizează o sesiune științifică anuală, precum și alte manifestări cu participări locale, interjudețene sau republicane. În anul 1980, pe lîngă muzeu s-a constituit Societatea cultural-științifică „Natură și civilizație“ al

cărei scop constă în studierea și protecția mediului ambiant.

EXPOZIȚIA „ARGEȘ-TEHNICA NOUĂ";

Str. 1 Mai, Bl. 6

În cadrul acestei expoziții cu caracter permanent, inaugurată în anul 1979, sînt prezentate mașini, utilaje, aparate, unelte etc. care constituie invenții și inovații ale inginerilor, tehnicienilor și muncitorilor din întreprinderile argeșene. Printre cele mai interesante exponate se evidențiază dispozitivele create pentru industria petrochimică, constructoare de autoturisme, minieră, prelucrarea lemnului, textilă etc.

EXPOZIȚIA DE ISTORIE A FARMACIEI ARGEȘENE;

Str. Banatului, Bl. B 3 (Farmacia nr. 67)

Expoziția, inaugurată la 6 aprilie 1983, cuprinde aproximativ 1 500 de obiecte legate de activitatea farmaceutică (oficină și laborator), recipiente din cristal și ceramică cu frumoase signaturi de producție vieneză din secolul al XIX-lea, instrumentar specific din os, lemn, metal, toate îmbinînd utilul cu decorativul. Se remarcă prezența unor piese rare ca: un bisturiu roman, vesela primei farmacii din localitate, cu numele „La Salvator", deschisă în anul 1840, balanțe farmaceutice, mojare din metal și sticlă, prese manuale pentru plante, registre și acte de farmacie, cărți (*Farmacopaeea universalis*, editată în anul 1845, *Farmacopeea română*, prima ediție din anul 1862, *Dicționar de mică chirurgie*, cu autograful lui Carol Davila, editat la Paris în anul 1853 și folosit la Școala de chirurgie din București etc.). Demn de remarcat este și mobilierul specific de farmacie, comandat la Viena la sfîrșitul secolului trecut.

EXPOZIȚIA TEATRULUI „AL. DAVILA";

Str. Victoriei nr. 9

Inaugurată în anul 1980, în cadrul manifestărilor prilejuite de organizarea la Teatrul „Al. Davila" a primei ediții a reuniunii studiourilor de teatru, la care au participat mai multe colective artistice profesioniste din țară, expoziția cuprinde materiale referitoare la începuturile activității teatrale în zona Argeș—Mușcel, evoluția acesteia în epoca interbelică, dezvoltarea mișcării teatrale în anii socialismului. Sînt expuse costume purtate de actorii ce au interpretat roluri remarcabile,

machete de scenografie, programe și afișe, diferite obiecte personale ale unor slujitori de seamă ai scenei românești.

GALERIA DE ARTĂ „METOPA";

Piața Centrală nr. 4

Deschisă în anul 1975 la parterul blocului Centru-Vest, galeria expune lucrări ale membrilor Filialei Pitești a Uniunii Artiștilor Plastici (înființată în anul 1976), precum și ale altor artiști din localitate sau din țară.

GALERIA DE ARTĂ MODERNĂ ȘI CONTEMPORANĂ;

Bd. Republicii nr. 33

Galeria de artă modernă și contemporană, un mai vechi deziderat al localnicilor, amplasată în clădirea fostei primării a orașului, a fost deschisă în aprilie 1971.

Vizitatorii pot admira aici creații valoroase din care remarcăm picturile semnate de N. Grigorescu („Șir de care cu boi", „Musceleanca"), G. D. Mirea („Flori"), Șt. Luchian („Peisaj"), N. Tonitza („Cap de fetiță", „Peisaj citadin"), Gh. Petrașcu („Peisaj"), Th. Pallady („Portret de femeie"), I. Iser („Odaliscă"), C. Baba („Veneția"), L. Grigorescu („Peisaj din Balcic"), I. Țuculescu („Dansul fluturilor"), O. Băncilă („Portret de bătrîn"), Rudolf Schweitzer-Cumpăna (născut în Pitești, donatorul unei colecții de tablouri), precum și lucrări de N. Dărăscu, H. Catargi, C. Ressu, D. G. Ghiață, Michaela Eleutheriade, S. Bălașa, I. Vrăneanțu, Ion Pantelie, Gh. Pantelie, Fr. Pamfil, S. Ilfoveanu, I. Pacea, V. Demetrescu-Duval, G. Șaru, I. Calafeteanu, Florica Steriade; amintim, de asemenea, lucrările de grafică aparținînd lui Th. Aman, H. Catargi, J. Al. Steriade, sculpturile realizate de Gh. Iliescu-Călinești ș.a.

Galeria de artă modernă și contemporană deține peste 2 000 de lucrări realizate de copiii din diferite județe ale țării, care constituie fondul de bază pentru o viitoare expoziție permanentă cu tema „Arta copilului". Printre ele se remarcă picturile copiilor de la Vultureşti și Albești de Argeș, care au obținut numeroase premii naționale și internaționale.

GALERIA DE ARTĂ NAIVĂ;

Pasajul Victoriei nr. 89

Inaugurată la 30 ianuarie 1971, cu ocazia organizării primei expoziții de artă naivă din țară, galeria pre-

zintă creații ale pictorilor naivi din mai multe județe și din municipiul București; între acestea remarcăm lucrările lui Ion Niță-Nicodim (com. Brusturi-Hălmagiu, jud. Arad), Gheorghe Sturza (Botoșani), Ioan Grigorescu (Cîmpulung), Viorel Cristea (com. Ghilad, jud. Timiș), Gh. Babeț (Timișoara), Catinca Popescu (Bacău), C. Stănică și Emil Pavelescu (București), Ștefan Debreczeni (Pitești), Mihai Vintilă (Lugoj) ș.a.

O parte din aceste lucrări au fost prezentate și premiate în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României", precum și la diferite expoziții internaționale din Europa, Asia, Africa și America.

COMPLEXUL MUZEAL GOLEȘTI

Satul Golești, comuna suburbană Ștefănești
Autobuzul 4 și tren din stația Pitești-Sud

Unul din cele mai reprezentative așezăminte muzeale din țara noastră este Complexul muzeul de la Golești, amplasat, din anul 1958, în conacul vechii familii Golescu.

Casa Goleștilor a fost ridicată în anul 1640 de către meșterul Stoica, din inițiativa lui Stroe Leurdeanu, căsătorit cu Vișa din Golești; amintim că boierii Golești au stăpînit case în Cîmpulung și la București și au ctitorit mănăstirea Vieroși-Făget (com. Colibași), mănăstirea Valea (com. Tițești), biserica și un han în Golești. Vechea construcție din secolul al XVII-lea a fost refăcută în anul 1784 și, apoi, în jurul anului 1800, fiind înconjurată cu un zid înalt de cetate, prevăzut cu turnuri.

În anul 1939, o lege contrasemnată de Armand Călinescu hotăra naționalizarea casei Goleștilor în vederea deschiderii aici a unui muzeu. În anii 1942—1943, s-a trecut la renovarea construcțiilor, în clădirea centrală organizîndu-se un muzeu, iar în celelalte o școală de contabili agricoli. Cu acest prilej, o descendentă a familiei, Elena general Perticari, sora dramaturgului Al. Davila, a donat muzeului 16 ha pămînt.

Din inițiativa tovarășului Nicolae Ceaușescu, deputat al Regiunii Argeș în Marea Adunare Națională, în anul 1958, toate clădirile au fost atribuite muzeului în scopul extinderii și dezvoltării acestei instituții de cultură.

Expoziția memorială „Familia Goleștilor" și **Expoziția de istorie a epocii 1821—1848** s-au deschis în anul 1958; ele prezintă mobilier de epocă, tablouri, cărți și alte obiecte care au aparținut Goleștilor și rudelor lor

apropiate — dr. Carol Davila, căsătorit cu Ana Racoviță fiului lor, dramaturgul Alexandru Davila ș.a.

Expoziția pedagogică „Școala de la Golești" s-a deschis în anul 1962 în clădirea în care, la 1 mai 1826, Dinicu Golescu a înființat „Școala slobodă obștească", prima școală mixtă din țară; vizitatorii pot lua cunoștință de materiale care relevă organizarea și funcționarea școlii de la Golești în cadrul general al învățămîntului românesc din prima jumătate a veacului trecut; dintre exponate menționăm *Programa cursului gimnazial și filozofic*, elaborată de Aaron Florian, diferite manuale, un abecedar din anul 1840, *Gramatica românească*, datorată lui Ienache Văcărescu, tipărită la Rîmnicu Vîlcea în anul 1787.

În bolnița înființată de banul Radu Golescu pentru îngrijirea bolnavilor săraci și în dependințele de pe latura sudică s-a amenajat, în anul 1963, **Expoziția de etnografie și artă populară** a fostei regiuni Argeș.

În anii 1977—1978 s-a construit din fonduri centrale prima clădire din țara noastră destinată păstrării și restaurării patrimoniului, muzeul care cuprinde ateliere, laboratoare și depozite.

În anul 1981 s-a reorganizat expoziția de istorie a Goleștilor care, pe lîngă foișorul unde a poposit Tudor Vladimirescu între 18—21 mai 1821, cuprinde materiale ce reprezintă o ilustrare a locului și rolului Goleștilor în lupta pentru unitate și independență națională, pentru propășire culturală și socială a poporului român.

În conacul de la Golești au desfășurat o intensă activitate social-culturală cărturarii iluminiști Iordache și Dinicu Golescu, precum și fiii lor Al. Golescu-Negru și Al. Golescu-Albu. Aici, în anul 1827, Dinicu Golescu, I. Heliade Rădulescu și Stanciu Căpățîneanu au semnat jurămîntul secret al înființării „Societății literare". De asemenea, la Golești au venit deseori Ion Heliade Rădulescu, Nicolae Bălcescu și alți revoluționari pașoptiști.

În parcul complexului muzeal sînt amplasate 10 busturi ale unor personalități istorice din neamul Goleștilor sau care au avut strînse legături cu aceștia. Cele mai multe au fost realizate din piatră de către studenți ai Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu" din București clasa prof. Paul Vasilescu, în anul universitar 1982—1983: Gheorghe (Iordache) Golescu (1768—1848), Ștefan Golescu (1808/9—1874), Nicolae Golescu (1809/10—1877), Radu C. Golescu (1816—1873), Alexandru C. Golescu (1818—1873), Alexandru G. Golescu (1819—1881), Carol Davila (1828—1881).

Bustul lui Constantin Dinicu Golescu (1777—1830) este semnat de sculptorul I. Dămăceanu în anul 1968, iar cel al lui Nicolae Bălcescu (1819—1852) de către V. Năstăsescu în anul 1966.

Se află în stadiul proiectării sau execuției încă 12 busturi care reprezintă pe Baldovin Pîrcălabul (finele secolului XV—c. 1524), Radu Furcă Vistierul (prima jumătate a secolului XVI), Ivașcu Golescu (c. 1550—1583), Albu Golescu Clucer (1551—1574), Stroe Leurdeanu (1615—1680), Vișa Golescu Leurdeanu (c. 1620—1660), spătarul Radu Golescu (c. 1660—1730), Zoe Golescu (1792—1879), Constantin Racoviță (1830—1891), Ana Davila (1834—1874), George Bengescu (1848—1922), Alexandru Davila (1862—1929).

Muzeul viticulturii și pomiculturii din România

În cadrul Complexului muzeal de la Golești, în anul 1966 a început amenajarea pe teren deschis a muzeului de interes național care cuprinde pe lîngă gospodării din zonele viticole și pomicole ale țării și alte construcții și obiecte legate de aceste ocupații tradiționale ale poporului român. Face parte din categoria muzeelor specializate și este considerat unul din cele mai mari și mai importante muzee etnografice din România, fiind o creație a ultimelor decenii. Muzeul ocupă o suprafață de 10 ha și în actuala etapă cuprinde 24 de unități complexe cu 90 de construcții din Muntenia, Oltenia, Banat, Dobrogea, Transilvania (zona Munților Apuseni și zona Alba, Brașov), Moldova (Vrancea), Maramureș. În sectorul construcțiilor și instalațiilor speciale se află 8 pivnițe, 2 poverne, o cramă, o cămară, un șopru cu teascuri și alte obiecte.

Prin exponatele sale autentice muzeul documentează în mod științific viața materială și spirituală a populației din principalele regiuni viticole și pomicole, ponderea acestor ocupații, unitatea și diversitatea lor în funcție de factorii istorici și geografici. Totodată oglindește originalitatea formelor de cultură materială și de artă populară care s-au dezvoltat în zonele respective.

Complexul muzeal Golești organizează anual la Pitești pitorescul „Tîrg al olarilor", precum și o sesiune de referate și comunicări științifice; el editează, de asemenea, publicația anuală „Museum".

Prin valoarea exponatelor și prin activitatea sa, Complexul muzeal Golești s-a impus ca un important factor de educație și cultură a patriei noastre.

În acest sens, în urma vizitei din 10 iunie 1966, tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, a notat în cartea de onoare următoarele: *„Am vizitat cu deosebit interes Conacul și Muzeul Golești, care prin bogăția materialelor istorice și a documentelor expuse evocă evenimente de înaltă semnificație din lupta poporului nostru pentru libertate și drepturi democratice, pentru neatîrnare și progres social.*

Aceste locuri unde s-au scris emoționante pagini ale istoriei, ale culturii și civilizației poporului nostru sînt o înălțătoare școală a educării patriotice a generațiilor de astăzi însuflețindu-le opera măreață ce-o înfăptuiesc sub conducerea Partidului Comunist Român de făurire a orînduirii noi, socialiste.

Felicităm colectivul muzeului pentru grija ce o dovedește în păstrarea și prezentarea științifică a acestor mărturii ale trecutului".

Locuri legate de istoria mişcării muncitoreşti locale

CASA CONSPIRATIVĂ DIN STR. SFÎNTA VINERI
(Blocul B 1 — pasajul Sfînta Vineri)

În perioada 1935—1944, casa muncitorului armurier Petre Năstăsescu, secretar al organizaţiei Argeş a Partidului Comunist Român, primar al oraşului Piteşti în primii ani de după Eliberare, a fost folosită de comuniştii locali drept casă conspirativă. La 8 mai 1967 s-a aşezat aici o placă de marmură albă, care consemna importanţa clădirii. Datorită sistematizării zonei centrale a municipiului, casa din strada Sfînta Vineri nr. 8 a fost demolată în anul 1979, edificîndu-se Blocul B 1 din pasajul Sfînta Vineri. Pe blocul respectiv s-a reaşezat o placă din marmură albă, avînd următorul text: „În acest loc a existat clădirea care, între anii 1935—1944, a fost sediul organizaţiei locale a Partidului Comunist Român". Aici au avut loc, în zilele imediat următoare evenimentelor de la 23 August 1944, mai multe întruniri politice ale comuniştilor şi ale altor reprezentanţi ai forţelor democratice locale, stabilindu-se obiectivele de acţiune pentru etapa istorică respectivă.

CASA CONSPIRATIVĂ DIN STR. TUDOR VLADIMIRESCU NR. 28

Casa muncitorului cizmar Florea Ispas, unul dintre conducătorii locali ai mişcării muncitoreşti, aflată pe str. Tudor Vladimirescu nr. 28, în imediata apropiere a principalelor unităţi industriale din Piteşti, Depoul şi revizia de vagoane, Fabrica de textile şi Întreprinderea de poduri metalice a fost folosită, în perioada 1925—1934 ca sediu conspirativ al organizaţiei din Piteşti a Partidului Comunist Român. La 8 mai 1967, pe modesta clădire s-a aşezat o placă din marmură albă cu următorul text: „Această clădire a fost folosită drept casă conspirativă în anii 1925—1934 de către organizaţia locală a Partidului Comunist Român". De remarcat că în clădirea respectivă s-au întîlnit de mai multe ori comuniştii locali pentru organizarea în Piteşti, a zilei de 1 Mai şi a altor manifestări muncitoreşti, precum şi pentru răspîndirea în rîndurile lucrătorilor din fabrici şi ale ţăranilor săraci din apropiere, a materialelor de propagandă venite de la Bucureşti sau realizate pe plan local.

CASA DIN STR. BRĂDET
(Blocul B 12, sc. D, cartierul Banatului—Exerciţiu)

Pe locul unde este acum Blocul B 12 din zona Banatului—Exerciţiu s-a aflat, pînă nu de mult, casa din str. Brădet nr. 1 a cărei existenţă se contopeşte cu evoluţia mişcării muncitoreşti locale de la începutul secolului XX.

Pe clădire, la 8 mai 1967, s-a dezvelit o placă din marmură albă aflată în prezent pe blocul amintit, readucîndu-ne astfel în memorie că: „În acest loc s-a aflat clădirea în care, între annii 1914—1921 a fost „sediul secţiunii locale a P.S.D. şi al Sindicatului Mixt al Muncitorilor din Piteşti, iar între anii 1921—1924, sediul organizaţiei locale a Partidului Comunist Român".

Casa a aparţinut muncitorului ceferist Radu Ionescu, fruntaş al mişcării muncitoreşti locale. În clădire socialiştii din Piteşti au reorganizat, în octombrie 1914, secţiunea locală a Partidului Social-Democrat şi au desfăşurat adunarea pentru alegerea lui Radu Vochin ca delegat cu drept de vot imperativ la Congresul de făurire a Partidului Comunist din România care s-a desfăşurat la 8 mai 1921 în Bucureşti. Tot aici muncitorii din Piteşti s-au întîlnit de mai multe ori cu militanţi de seamă ai mişcării muncitoreşti din România, printre care amintim pe I. C. Frimu, Gheorghe Cristescu, Vasile Anagnoste şi alţii. În 1920 comitetul de organizare a grevei generale de la Piteşti a folosit ca sediu casa din strada Brădet nr. 1. După sistematizarea zonei placa s-a reaşezat, în anul 1983, pe blocul B 21 din modernul cartier Banatului—Exerciţiu.

CASA DIN STR. 1 MAI
(Blocul A 7, str. 1 Mai)

Pe locul unde s-a edificat în ultimii ani una dintre noile construcţii reprezentative ale centrului oraşului, Blocul A 7, din str. 1 Mai, a fost o clădire construită

în secolul trecut, folosită mult timp ca spațiu pentru diferite instituții. Aici, în anul 1936, era și sediul filialei locale a Blocului Democratic.

Pe fațada Blocului A 7, din str. 1 Mai, se află acum o placă din marmură albă, avînd următorul text: „Pe acest loc a fost o clădire folosită ca sediu al Organizației Blocului Democratic din Pitești în anul 1936". Prin intermediul acestei organizații, P.C.R. a desfășurat în Pitești diferite activități revoluționare și a editat mai multe publicații cu orientare democratică, printre care amintim ziarul „Omul Liber".

DEPOUL C.F.R.

Începînd cu anul 1872, orașul Pitești a devenit centru feroviar, ceea ce a determinat sporirea numărului de muncitori precum și organizarea lor politică. Ca urmare, la Depoul C.F.R. din localitate, construit în anul 1875, s-au desfășurat, mai ales în anii premergători primului război mondial, precum și în perioada cînd orașul s-a aflat sub ocupația armatei germane, apoi în anul 1919 și cu deosebire în octombrie 1920, numeroase demonstrații și greve muncitorești. Documentele vremii consemnează faptul că în timpul grevei generale din anul 1920, în Pitești, din rîndurile celor care s-au ridicat la luptă, 600 de muncitori au fost arestați, majoritatea fiind de la căile ferate.

La Depoul C.F.R. din Pitești au avut loc, de asemenea, greve și alte acțiuni revoluționare în anii 1929—1933, în perioada luptelor muncitorești îndreptate împotriva fascizării țării și a Dictatului de la Viena precum și numeroase acte de sabotaj militar în perioada iunie 1941—august 1944. În sala Depoului C.F.R. din Pitești, la 30 noiembrie 1952, tovarășul Nicolae Ceaușescu a fost propus candidat în Circumscripția electorală nr. 1 Pitești pentru Marea Adunare Națională.

FABRICA DE BUTOAIE

Aflată pe strada Crinului nr. 26, Fabrica de butoaie din Pitești, înființată la începutul secolului XX (1909), a devenit un important loc de desfășurare a numeroase acțiuni politice muncitorești. În fabrică a lucrat și a activat, pentru o perioadă, revoluționarul Constantin Ivănuș, unul dintre fruntașii mișcării muncitorești din țara noastră. În sala de ședințe a Fabricii de butoaie, folosită și ca sală de teatru, transformată astăzi în spațiu de producție, s-au ținut mai multe întruniri și

mitinguri, organizate de secțiunea locală a Partidului Socialist și apoi de organizația locală a Partidului Comunist Român.

ÎNTREPRINDEREA „TEXTILA"

Unitățile Întreprinderii „Textila", din zonele Pitești-Sud și Pitești-Găvana, înființate în anii 1907 și, respectiv, 1914, au devenit importante centre ale mișcării muncitorești locale. Aici s-au desfășurat numeroase întruniri politice și greve ale muncitorilor, care s-au finalizat, deseori, prin cucerirea de drepturi economice și libertăți democratice. La punctele de documentare și informare ale unităților respective, la Filiala Arhivelor Statului din Pitești și în Muzeul județean Argeș, sînt expuse importante documente care prezintă lupta muncitorilor textiliști din Pitești împotriva exploatării, pentru o viață liberă și demnă.

TIPOGRAFIA ROMÂNA „ȘTEFAN VOICULESCU"

Pe locul unde este în prezent Complexul hotelier „Muntenia", în zona centrală a municipiului Pitești, s-a aflat „Tipografia Română" aparținînd lui Ștefan Voiculescu. Aici s-au tipărit ziarul „Amicii U.R.S.S.", organ de presă pe țară al Asociației cu același nume (16 octombrie 1934, singurul număr), „Gazeta tineretului pentru știință, artă și literatură" (3 august 1935), precum și ziarul „Omul Liber" editat de P.C.R. la începutul lunii noiembrie 1935. Următoarele numere ale ziarului au apărut la 23 noiembrie și 15 decembrie 1935; 12 ianuarie, 8 și 25 martie 1936. Pe hotelul „Muntenia I", unde se află sediul O.J.T. Argeș s-a așezat o placă din marmură albă, care consemnează: „În acest loc a fost clădirea în care organizația locală a Partidului Comunist Român a tipărit ilegal, în anul 1935, «Omul Liber», precum și alte publicații cu caracter democratic și antifascist".

Instituții importante

ARHIVELE STATULUI FILIALA ARGEȘ;

Str. Exercițiu nr. 208

Instituția, de o deosebită importanță pentru cercetarea trecutului județului, a luat ființă în anul 1951, din anul 1960 găsindu-se în actualul local, special construit pentru ea. În fondurile sale se păstrează documente de însemnătate cu privire la trecutul zonei Argeș-Muscel. O sală de lectură cu 20 de locuri este pusă zilnic (orele 8—15) la dispoziția cercetătorilor.

Arhivele Statului filiala Argeș organizează, deseori, la sediul său sau la alte instituții din oraș — Biblioteca județeană, Muzeul județean, școli —, expoziții cuprinzînd fotocopiile unor documente din depozitele sale, precum și sesiuni de referate și comunicări.

BIBLIOTECA JUDEȚEANĂ;

Str. Victoriei nr. 22

Instituție centenară, Biblioteca județeană, înființată în anul 1880 din inițiativa piteștencei Paraschiva Ștefu, a funcționat în primii cinci ani, în localul primăriei, iar după aceea, pînă în anul 1929, în localul Liceului „I.C. Brătianu" (azi Liceul „N. Bălcescu"). În anul 1904, fondurile sale s-au îmbogățit cu valoroase cărți ale lui G. Ionescu-Gion, peste 1 000 de volume în limbile română, franceză și latină, donate orașului prin voința testamentară a istoricului. Între anii 1929—1949, biblioteca a funcționat în cadrul Ateneului popular „G. Ionescu-Gion", condus pînă în anul 1949 de institutoarea Tatiana Bobancu, care a mărit fondul de cărți prin cheltuieli personale. A urmat o perioadă de doi ani, cînd biblioteca a ținut de Căminul cultural județean, pentru ca din momentul transformării ei în bibliotecă regională să cunoască o nouă etapă a existenței sale, desfășurînd și activitatea de îndrumare a bibliotecilor publice din teritoriu. Din anul 1955, Biblioteca județeană se afla în Palatul Culturii.

În ultimii 35 de ani fondurile bibliotecii au crescut de la 8 000 la peste 300 000 volume, cărora li se adaugă numeroase discuri, diafilme, diapozitive, stampe, fotografii, cărți poștale ilustrate, hărți etc. Ea deține cîteva mii de cărți rare, organizate într-o *secție de colecții speciale*, o parte dintre acestea provenind din donații particulare.

Biblioteca județeană dispune astăzi de 100 de locuri în sălile de lectură și expune la raftul liber, pentru împrumutul la domiciliu, peste 50 000 volume. Este deschisă de luni pînă sîmbătă între orele 8-20, iar duminica între orele 8—13. Fiind principala bibliotecă publică a municipiului pune la dispoziția marilor cartiere un număr important de volume prin intermediul filialelor și al unui bibliobuz.

Astăzi, cei peste 15 000 de cititori înscriși anual împrumută la domiciliu sau în sălile de lectură aproape 400 000 volume din cele mai diverse domenii ale cunoașterii.

CASA CORPULUI DIDACTIC;

Str. 1 Mai nr. 45

Clădirea unde își desfășoară activitatea Casa corpului didactic a fost începută înaintea anului 1930 și terminată în anul 1940, ea fiind construită de Asociația învățătorilor argeșeni. Aici au mai funcționat, pînă în anul 1948, Căminul învățătorilor argeșeni, Casa de citire a corpului didactic și Banca „C. Dobrescu-Argeș" a învățătorilor argeșeni.

În prezent, instituția contribuie la modernizarea procesului instructiv-educativ desfășurat în școli, pornind de la sarcinile specifice unităților de învățămînt în etapa actuală. Pentru îndeplinirea funcțiilor ei, întreține un întreg sistem de relații științifice cu instituții politico-ideologice, de cercetare științifică, din învățămîntul superior, precum și cu organizații de masă și obștești. Casa corpului didactic dispune de o bibliotecă specializată și de aparatură modernă pentru organizarea unor activități audio-vizuale. În aceeași clădire își au sediul Inspectoratul școlar județean și filialele societăților științifice ale cadrelor didactice din județ.

CASA DE CULTURĂ A SINDICATELOR;
Piaţa centrală nr. 2

Clădirea care găzduieşte Casa de cultură a sindicatelor, construită după planurile arhitecţilor Cezar Lăzărescu şi Radu Mănăilă într-un stil ce îmbină liniile moderne cu unele elemente ale arhitecturii româneşti, inaugurată la 18 martie 1971, deţine toate dotările necesare desfăşurării unor activităţi care să răspundă cerinţelor foarte diverse ale oamenilor muncii. Casa de cultură a sindicatelor cuprinde o sală de spectacole cu 804 locuri, cu o scenă spaţioasă, cu o deschidere de 16 m, ceea ce asigură o vizibilitate perfectă, o sală de conferinţe cu 210 locuri, mai multe săli pentru bibliotecă, săli destinate diferitelor cercuri, o sală pentru Casa tehnicii, săli pentru expoziţii, pentru cele două cluburi foto şi pentru cineclub ş.a. Aici activează multe formaţii artistice de amatori, unele dintre ele laureate ale Festivalului Naţional „Cîntarea României". Amintim că încă din primii ani de la inaugurare Opera Română, Teatrul de operetă, Filarmonica „George Enescu" şi Teatrul Naţional bucureştean au organizat aici stagiuni permanente cu participarea unui numeros şi statornic public. În sala mare a Casei de cultură a sindicatelor au loc întrunirile şi conferinţele forurilor judeţene şi municipale de partid şi de stat. De asemenea aici se ţin manifestări de amploare, de cuprindere interjudeţeană sau naţională, cum sînt Festivalul de muzică corală „D. G. Kiriac", cel de muzică populară „Argeşule, plai de dor", precum şi expoziţia şi simpozionul „Simfonia lalelelor", cu participarea specialiştilor din domeniul floriculturii din întreaga ţară.

CASA DE CULTURĂ A ŞTIINŢEI ŞI TEHNICII PENTRU TINERET;
Str. Justiţiei nr. 1

Instituţia, cu sarcini complexe în educarea tineretului îşi desfăşoară activitatea în clădirea cinematografului „Modern", ocupînd în exclusivitate etajul şi parterul.

Înfiinţată la începutul deceniului trecut, cu sarcini de club tehnic pentru tineret, şi-a amplificat an de an activităţile devenind o prezenţă activă printre instituţiile de cultură din oraş. Dispunînd de o bază materială corespunzătoare — săli şi aparatură modernă —, organizează zilnic acţiuni pentru tineret susţinute de membrii cercurilor de creaţie şi ai formaţiilor artistice. Tot aici funcţionează un birou de traduceri tehnice din diferite specialităţi, care, pe bază de contract, efectuează traduceri la cerere unor mari întreprinderi din judeţul Argeş şi din alte judeţe. O activitate remarcabilă are cercul de turism „România pitorească", cu 80 de membri, precum şi cercurile foto, ale cinefilului amator, filatelic, de literatură ştiinţifico-fantastică. Mulţi tineri fac parte din Cenaclul de poezie şi muzică patriotică „Valahia" şi tot aici îşi are sediul cunoscutul cor *Ars nova*, laureat al Festivalului Naţional „Cîntarea României", prezent, în decursul vremii, la o serie de festivaluri corale peste hotare. În moderna sală de expoziţii artişti amatori expun periodic lucrări de artă plastică, iar cabinetul de audiţii muzicale este permanent căutat, mai ales pentru audiţiile la cască.

CASA PIONIERILOR ŞI ŞOIMILOR PATRIEI;
Str. Trivale nr. 80

Organizaţia pionierilor şi şoimilor patriei din localitate a primit, în anul 1962, o frumoasă clădire în imediata apropiere a parcului Trivale. De-a lungul anilor, Casa pionierilor şi şoimilor patriei a devenit o prezenţă activă în cadrul procesului instructiv-educativ şi de creaţie desfăşurat în rîndul tinerelor vlăstare din reşedinţa judeţului Argeş. Clădirea dispune de o sală cu 100 de locuri pentru festivităţi, de săli de balet şi expoziţii, precum şi de o serie de încăperi în care s-au organizat atelierele diferitelor cercuri. Instituţia deţine un spaţios şi bine dotat atelier de mecanică pentru autocarturi şi o pistă pentru carturi, ambele amplasate în parcul Argeş, unde are şi o bază sportivă şi de agrement. În cadrul celor 25 de cercuri organizate de Casa pionierilor şi şoimilor patriei activează peste 4 500 de copii.

CASA STUDENŢILOR;
Str. Panselelor nr. 2

Casa studenţilor îşi are sediul într-o clădire construită în anul 1957, prin munca patriotică a membrilor organizaţiilor U.T.C. din localitate, renovată şi modernizată, în anul 1977, după un proiect colectiv al studenţilor anului III de la Institutul de arhitectură „Ion Mincu" din Bucureşti, sub îndrumarea arhitectului Virgil Polizu. Aici a activat, iniţial, Casa tineretului, edificiul fiind preluat în anul 1977 de Uniunea Asociaţiilor Studenţilor Comunişti din centrul universitar Piteşti. În urma renovării şi modernizării din anul 1977 sala principală a fost transformată într-un amplu amfi-

teatru cu 230 de scaune dispuse în jurul unui platou central pe care se pot organiza spectacole sau se mai pot așeza încă 200 de scaune. În centrul sălii se află un modul cu 4 televizoare, acționat de un motor electric, care, în funcție de necesități, poate fi coborît sau urcat spre tavan. La etajul clădirii, situat spre str. Horea, Cloșca și Crișan se găsesc o serie de săli mici, destinate activităților de microgrup.

În anul 1980, folosindu-se peretele lung dinspre curte, s-a construit aici încă o sală de 200 m², acoperită cu corpuri prefabricate din poliester armat cu fibră de sticlă translucidă, care asigură iluminatul diurn.

La jumătatea distanței dintre pardoseală și plafon, formînd un balcon interior în jurul ei, sala are un bar cu o capacitate de 50 de locuri. Dotată cu aparatură modernă de lumină și sunet care răspunde unor comenzi electronice concepute și construite de studenții de la Facultatea de electronică din Craiova, noua sală este la dispoziția studenților piteșteni tot timpul săptămînii.

Pe lîngă Casa studenților funcționează o serie de formații artistice studențești, unele dintre ele laureate la concursuri republicane sau la Festivalul Național „Cîntarea României". Aici se găsesc, de asemenea, o serie de cercuri tehnico-aplicative care constituie o prelungire a activității din laboratoarele și atelierele facultăților.

INSTITUTUL DE SUBINGINERI;
Bd. Republicii nr. 58 (Rectoratul)

Dezvoltarea impetuoasă a municipiului Pitești și a județului Argeș în anii socialismului au impus înființarea, la 15 septembrie 1962, a Institutului pedagogic de 3 ani, cu facultăți de filologie, matematică și științele naturii. În anul 1969, s-a înființat Institutul de subingineri aparținînd Institutului politehnic din București. La 15 septembrie 1974, Institutul pedagogic și Institutul de subingineri au fuzionat, luînd astfel naștere Institutul de învățămînt superior.

De la 15 septembrie 1984, unitatea de învățămînt a luat denumirea de Institutul de subingineri; el aparține de Institutul politehnic din București și are în compunere o facultate de învățămînt tehnic cu specializările: ingineri T.C.M. și ingineri autovehicule rutiere; subingineri automobile și subingineri T.C.M.; pendinte de Institutul de subingineri, pe str. Gh. Doja nr. 41, se află Facultatea de învățămînt pedagogic cu o secție de limbi străine — franceză—engleză —, și anul pregătitor pentru studenții străini.

În atelierele și laboratoarele institutului se desfășoară o susținută activitate de cercetare și de producție.

De această instituție și-au legat numele o serie de profesori de seamă ai învățămîntului românesc contemporan ca: Șerban Cioculescu, Augustin Z.N. Pop, Gheorghe Vrabie, Iosif Gabrea, Ion Todor, Alexandru Bera, Marin Mocanu, Iosif Antohi, Gheorghe Poținců, Victor Rădulescu, Vasile Dumitrescu ș.a.

LICEUL „NICOLAE BĂLCESCU";
Str. Horea, Cloșca și Crișan nr. 14

Cea mai veche instituție de învățămînt liceal din Pitești își are începuturile în anul 1866. Pînă în anul 1894 a funcționat ca gimnaziu, din acel an transformîndu-se în liceu și primind numele lui Ion C. Brătianu, revoluționarul de la 1848 și cunoscutul om de stat de mai tîrziu. În clădirea liceului s-au desfășurat importante manifestări culturale care au contribuit substanțial la dezvoltarea vieții spirituale a orașului. De-a lungul vremii, dar mai ales, după 23 August 1944, liceul a fost dotat cu toate cele necesare îndeplinirii unui proces de învățămînt la nivelul celor mai înalte exigențe. În anul 1966, liceul, care între timp primise numele lui Nicolae Bălcescu, și-a sărbătorit centenarul. Cu această ocazie, pe zidul exterior din dreapta intrării s-a fixat o placă de marmură care consemnează evenimentul.

Dintre profesorii prestigioși ai liceului piteștean semnalăm nume ca: Nicolae I. Micescu, Emil Ludwig, Nicolae Bănescu, cunoscut bizantinolog, membru al Academiei Române, N. I. Apostolescu, doctor la Sorbona, Emil Teohari, I. C. Dimitriu-Bîrlad, Vasile Haneș, Remus Macarie, renumit constructor de viori, Mihail Mihăileanu, Constantin Marinescu, membru corespondent al Academiei Române, Ion Tutuc, Nicolae Iordache, istoric și critic literar de prestigiu, cunoscut sub pseudonimul Vladimir Streinu, Constantin Rebega, Constantin Drăgulescu, Emil Morțun, Gheorghe Aman, Constantin Albu, Ion Steriopol, Dimitrie Al. Nanu ș.a. Dintre foștii elevi ai liceului amintim pe: generalul Constantin Cristescu, pictorul Costin Petrescu, savantul geograf George Vâlsan, poetul Ion Minulescu, pictorul Rudolf Schweitzer-Cumpăna, medicul și scriitorul George Ulieru, matematicianul și poetul Dan Barbilian (Ion Barbu), economistul Ion N. Angelescu, germanistul Virgil Tempeanu, istoricul literar Dan Simonescu, scriitorii Tudor Teodorescu-Braniște și Alexandru Bădăuță, medicul

Gh. Marinescu-Dinizvor, juriştii Istrate Micescu, Armand Călinescu, Mihail Ghelmegeanu, muzicianul Nicolae Brînzeu şi foarte mulţi alţii.

Monumentala clădire a liceului, realizată în stilul arhitecturii tradiţionale româneşti între anii 1897—1899, după planurile arhitectului Al. Băicoianu, are un corp central şi două aripi laterale, cu parter şi etaj, îmbrăcate în cărămidă aparentă. Principalul element decorativ al faţadei îl constituie intrarea cu două coloane din piatră de Albeşti care susţin un fronton din acelaşi material, deasupra căruia se află bustul de bronz al lui Nicolae Bălcescu. Mozaicurile, cu ramuri de stejar şi lauri aşezate între arcadele celor cinci ferestre centrale şi friză, precum şi cele din timpanul frontonului, pe care este figurată vechea stemă a judeţului Argeş, sînt executate din plăcuţe de aur. Edificiul, care-şi păstrează forma iniţială, dispune de 12 săli de clasă, un amfiteatru, două săli de laborator, o sală mare pentru biblioteca aflată deasupra holului de la intrare şi a cancelariilor directorilor, o sală de consiliu ş.a. O dată cu clădirea s-au construit, în acelaşi stil, sala de gimnastică şi locuinţa directorului, unde se află astăzi muzeul liceului, secretariatul şi contabilitatea. În anul 1935 s-a încheiat ridicarea internatului de pe terenul din spatele liceului; internatul, care făcea corp comun cu liceul a fost bombardat în 1944 şi reconstruit în anul 1948.

În ziua de 25 februarie 1965 Liceul „Nicolae Bălcescu" a fost vizitat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

În anul 1975 s-a terminat construcţia modernă, cu patru niveluri, a căminului pentru elevii interni, dinspre str. Rahovei, în vechiul internat amenajîndu-se săli de clasă. În spatele liceului, pe platoul înalt de lîngă fostul foişor de foc, s-a dat în folosinţă, în anii 1965—1966, o modernă bază sportivă.

LICEUL „ZINCA GOLESCU";
Str. Egalităţii nr. 35

Liceul „Zinca Golescu", una dintre prestigioasele instituţii de învăţămînt din Piteşti, a fost înfiinţat în anul 1921 ca şcoală secundară de fete gradul II; începînd din anul 1928 a purtat denumirea de Liceul de fete, iar în anul 1971, prin Decretul nr. 25 din 29 ianuarie a primit actuala denumire. Cu ocazia sărbătoririi semicentenarului, pe faţada clădirii, în dreapta intrării, s-a fixat o placă de marmură care consemnează evenimentul. În prezent, liceul este mixt şi are clase cu profil de biologie-chimie, fizică-chimie, fizică-matematică, chimie industrială şi mecanică.

Clădirea liceului a fost construită după planurile întocmite în anul 1924 de arhitectul I. Fakler; acesta a proiectat iniţial un local cu 20 de săli de clasă şi alte spaţii, inclusiv un internat. Datorită lipsei de fonduri construcţia s-a realizat în trei etape. În prima etapă, în anii 1925—1928, s-au ridicat şase săli de clasă şi o sală de gimnastică, cea mai mare parte din cheltuieli fiind suportate de Mihail şi Sevastiţa Vasilescu care au donat pentru local terenul, propriile lor case şi suma de 1 800 000 lei. În a doua etapă, în anii 1939—1942, lucrările le-a preluat firma bucureşteană Agenco, supravegheată de arhitectul Eugen Ivanov din Piteşti. După această a doua etapă, liceul dispunea de 10 săli de clasă şi încăperi pentru celelalte dotări.

În forma de astăzi clădirea a fost realizată în anii 1960—1965, lucrările fiind finanţate din bugetul statului. Dispunînd de o puternică bază materială, constînd din spaţii corespunzătoare şi inventarul necesar desfăşurării procesului de învăţămînt, laboratoare bine dotate, aparatură audio-vizuală, bibliotecă cu peste 20 000 de volume, săli şi terenuri de sport, Liceul „Zinca Golescu" a dat patriei noastre tot mai mulţi absolvenţi cu o bună pregătire.

SPITALUL DE COPII;
Bd. Eroilor nr. 6

Amplasat sub panta ultimei terase a oraşului, care urcă spre stadionul 1 Mai, Spitalul de copii, dat în folosinţă în anul 1984, a fost construit după planurile arhitecţilor Maria şi Alexandru Mulţescu. Clădirea, cu nouă niveluri, este concepută într-o arhitectură modernă şi corespunde unei ample funcţionalităţi. Spitalul dispune de 500 locuri pentru copii şi 60 de locuri pentru mame însoţitoare; are, de asemenea, o policlinică cu 16 cabinete şi un sector de recuperare prin electroterapie, kinetoterapie şi argoterapie.

SPITALUL JUDEŢEAN;
Aleea Spitalului nr. 1

Amplasat pe una din terasele superioare ale cartierului Găvana, avînd o largă perspectivă spre platforma industrială Piteşti-Nord şi spre dealurile Mărăcinenilor şi Colibaşilor, spitalul beneficiază de o clădire cu arhitectură modernă, a cărei parte centrală are opt etaje, dată în folosinţă în anul 1973. Spitalul dispune de 730 de paturi şi o policlinică.

ŞCOALA NR. 1;
Str. 9 Mai nr. 50

Cea mai veche şcoală publică aparţinînd învăţămîntului de stat din localitate a început să funcţioneze la 5 februarie 1833 sub denumirea de Şcoala Naţională. Primul ei dascăl a fost Nicolae Simonide (Nicolae Simion Colan, elev al lui Gheorghe Lazăr şi coleg cu Ion Eliade Rădulescu), numit la Piteşti de Eforia şcoalelor la 15 ianuarie 1833. La deschiderea cursurilor şcoala a avut doar 50 de elevi, dar, în toamna aceluiaşi an, numărul lor a crescut la 170, înscrişi în clasele I şi a II-a. În anul 1846, Eforia şcoalelor a trimis şi un al doilea învăţător la Piteşti.

Începînd din anul 1838 şcoala din Piteşti a avut statut de şcoală normală, deoarece aici se pregăteau şi tinerii din satele judeţului care după absolvire predau la Şcolile primare săteşti.

La 10 septembrie 1846, şcoala a fost vizitată de domnitorul Gheorghe Bibescu (1842—1848), care a examinat la învăţătură o mare parte din elevii clasei a III-a şi pe cîţiva din viitorii învăţători. Din raportul prezentat domnitorului de Toma Sergheiescu cu ocazia vizitei se poate constata situaţia învăţămîntului în teritoriul de atunci al judeţului Argeş. Şcoala Naţională din Piteşti avea 142 de elevi, în oraş mai funcţionînd opt şcoli private. În judeţ existau 179 de şcoli săteşti cu 4 692 de elevi.

În anul 1853, a fost numit institutor la Şcoala Naţională, Vasile Drăgoşescu, viitorul profesor al lui I. L. Caragiale la Ploieşti.

În anul 1852 la Şcoala Naţională s-a înfiinţat şi clasa a IV-a, iar din anul următor aici a funcţionat şi un al treilea profesor.

Între anii 1833—1841, Şcoala Naţională a funcţionat în mai multe clădiri închiriate de primărie. Între anii 1840—1841 s-a construit primul local al şcolii ce avea şase încăperi mari şi era amplasat cu faţa spre actuala str. 1 Mai (pe locul unde se găseşte azi parcarea din faţa sediului Direcţiei pentru probleme de muncă şi ocrotiri sociale). Pentru construirea clădirii s-a întocmit o listă de donaţii în fruntea căreia s-a aflat stolnicul Dincă Brătianu, care a oferit 500 lei, 10 000 ocale de var şi 20 000 cărămizi. Printre donatori s-a aflat şi arhiereul cărturar Samuil Tărtăşescu, cu suma de 1 000 de lei. În anul 1877 şcoala dispunea de o bibliotecă cu 247 volume. În primii ani ai secolului nostru vechea clădire ajunsese într-o stare avansată de deteriorare, ceea ce impunea construirea unui nou local. Din iniţiativa primarului N. Gh. Dumitrescu, profesor de geografie la liceu, în august 1908 s-a început ridicarea noului edificiu în antrepriza lui Salvatore Rosazza din Piteşti. La 24 august 1908, la festivitatea punerii pietrei fundamentale a fost prezent şi Spiru Haret, ministrul Instrucţiunii Publice. Inaugurarea noului local a avut loc în octombrie 1909 în prezenţa notabilităţilor oraşului, de faţă fiind şi I. I. C. Brătianu, care-şi susţinuse examenele pentru clasele I—IV, în particular la această şcoală. Noua clădire s-a amplasat în curtea vechii şcoli, cu faţada tot spre str. 1 Mai; ea a fost pentru mult timp cea mai reprezentativă instituţie de învăţămînt primar din oraş.

În anul 1960, şcoala s-a mutat în actualul local, cu trei niveluri; vechea clădire, utilizată pînă în anul 1978 de Liceul de muzică şi arte plastice, a fost demolată din necesităţi de sistematizare. Şcoala nr. 1 care a împlinit în anul 1983 un secol şi jumătate de existenţă, este de mulţi ani una dintre şcolile cele mai apreciate din municipiu, remarcîndu-se prin strădaniile depuse de colectivul profesoral şi prin rezultatele obţinute an de an la învăţătură de elevi.

TEATRUL „AL. DAVILA";
Str. Victoriei nr. 9

Începuturile mişcării teatrale în Piteşti sînt legate de numele lui Constantin Halepliu, care, în anul 1852, a organizat aici un teatru stabil. Din ultimul sfert al veacului trecut şi pînă în anul 1912 activitatea teatrală s-a desfăşurat în sala „Uklar", numită din anul 1896 Universala Lehler situată pe fosta str. Lascăr Catargiu (azi str. Crinului; clădirea sălii „Uklar" există şi astăzi, ea constituind corpul central al Fabricii de butoaie). Între anii 1912—1914 s-au organizat două stagiuni, una în casa Fostiropol (în prezent aici se află restaurantul Argeş) şi alta în sala „Secărescu" situată în apropiere (azi clădirea este demolată).

În anul 1914 s-a inaugurat noul edificiu al teatrului cu piesa *O noapte furtunoasă* de I. L. Caragiale, interpretată de actorii Teatrului Naţional din Bucureşti, cu o distribuţie cuprinzînd pe: Iancu Petrescu, Ion Brezeanu, Nicolae Soreanu, Maria Ciucurescu, Maria Giurgea. În noua sală au susţinut numeroase spectacole teatrul din Piteşti, alte teatre din ţară, precum şi artiştii amatori din localitate. În perioada interbelică sala a găzduit spectacole ale Teatrului de revistă din Bucureşti condus de Constantin Tănase, cît şi concerte date de George Enescu.

La sfîrşitul anului 1947 un grup de amatori a înfiinţat Teatrul muncitoresc, care la 1 februarie 1949 s-a transformat în teatru de stat. Deoarece sala vechiului teatru, construită în anul 1914, avea nevoie de serioase reparaţii, activitatea Teatrului de stat s-a desfăşurat, în primii ani, în sala fostului cinematograf „Acvila“ (azi cinematograful „Modern“). La 24 noiembrie 1955 teatrul piteştean a dat primul spectacol în localul propriu renovat.

La începutul anului 1958 teatrului i s-a atribuit numele dramaturgului Alexandru Davila (1862—1929), născut la Goleşti, descendent după mamă din vechea familie a Goleştilor. Evenimentul a fost marcat de spectacolul cu piesa *Vlaicu Vodă,* creaţie a lui Alexandru Davila, rolul principal interpretîndu-l artistul poporului George Vraca, în acelaşi timp şi semnatarul regiei.

Teatrul „Al. Davila“ s-a dezvoltat an de an, devenind tot mai cunoscut în ţară şi peste hotare. Pe scena sa s-au prezentat, în ultimii ani, peste 20 de premiere absolute din dramaturgia românească şi universală. De asemenea, aici au susţinut spectacole teatre din Iugoslavia, Polonia, Franţa şi Uniunea Sovietică.

Printre devotaţii scenei piteştene se numără mulţi actori de prestigiu ai scenei româneşti contemporane precum: Colea Răutu, Gheorghe Leahu, Vasile Creţoiu, George Musceleanu, Alexandru Critico — artişti emeriţi, Gheorghe Lascu, Annie Renée, Corado Negreanu, Maria Maximilian, Telly Barbu-Militaru, Ştefan Tapalagă, Nicolae Dinică, Ioana Ciomîrtan, Vistrian Roman, Hamdi Cerchez, Ileana Focşa. Dintre cei ce slujesc azi scena piteşteană amintim pe: Constantin Zărnescu, Dem Niculescu, Ion Focşa, Ileana Zărnescu, Angela Radoslavescu, Sorin Zavulovici, Ion Roxin şi mulţi alţii. Printre regizorii teatrului „Al. Davila“ amintim pe: Constantin Dinischiotu, Nae Cosmescu şi Mihai Radoslavescu.

Teatrul are astăzi patru secţii — dramă şi comedie, secţia de păpuşi „Aşchiuţă“ (înfiinţată în anul 1949), secţia de estradă (înfiinţată în anul 1957), orchestra de muzică populară românească „Doina Argeşului“ (pendinte de teatru din anul 1970).

Înfăţişarea baroc-modernă a clădirii teatrului se datorează reparaţiilor şi adăugirilor executate în anii 1977—1979 după proiectul arhitectului Nicolae Ernst din Piteşti.

Artere de circulaţie, cartiere, pieţe

BULEVARDUL PETROCHIMIŞTILOR

Artera de circulaţie axială a municipiului Piteşti orientată de la sud-est spre nord-vest, în sensul intrării de pe autostrada Bucureşti — Piteşti, dată în folosinţă în anii 1970—1973, este numită convenţional, Marele Bulevard, avînd o lungime de circa 12 km. Prin intermediul acestei importante căi rutiere stradale se traversează zona centrală a municipiului Piteşti şi se unesc principalele platforme industriale şi cartiere de locuinţe edificate în anii socialismului. Datorită faptului că amenajarea principalei artere de circulaţie a municipiului s-a realizat în mai multe etape, denumirea tronsoanelor bulevardului este, în consecinţă, diferită.

Astfel, intrarea în municipiul Piteşti, dinspre Bucureşti, se face pe bd. Petrochimiştilor, cu patru benzi de circulaţie, amenajat ca urmare a construirii, în anii 1978—1983, a cartierului Petrochimiştilor, pe traseul numit tradiţional Calea Giurgiului, respectiv pe vatra fostei comune Prundu, intrată în componenţa oraşului în anul 1952. Parcurgînd modernul bulevard, vizitatorul poate admira dantelăria marilor instalaţii de prelucrare superioară a petrolului din cadrul Combinatului petrochimic, inaugurat în anul 1969.

Călătorul venit spre Piteşti pe autostradă, poate, dacă doreşte (cu toate că va regreta acest gest), să ocolească oraşul în condiţiile în care se angajează pe artera ce-l va conduce spre Slatina — Craiova, respectiv pe noua variantă (1976)* ce se desprinde din ampla intersecţie de la Combinatul petrochimic.

După ce subtraversează calea ferată Piteşti — Costeşti (1875), imediat, spre stînga, se poate admira, *mo-*

* Datele din paranteze reprezintă anul inaugurării, înfiinţării sau dării în folosinţă a instituţiilor sau obiectivelor amintite în text.

numentul, aflat pe o frumoasă înălțime naturală, pe care sînt încrustate numele eroilor din fosta comună Prundu căzuți la datorie pe cîmpurile de bătălie de la sudul Dunării, în timpul războiului pentru independență; în partea dreaptă se găsește noul local al Liceului industrial nr. 4 (1978), care pregătește muncitori, tehnicieni și maiștri pentru platforma petrochimică din sudul municipiului.

BULEVARDUL REPUBLICII

Marele Bulevard se continuă apoi, de la fosta barieră de cale ferată a Piteștilor de altădată, respectiv de la depoul C.F.R., sub denumirea de bd. Republicii. În zona de interferență a bd. Petrochimiștilor cu bd. Republicii se află depoul C.F.R. (1875), unitate în care s-a desfășurat o intensă activitate revoluționară, muncitorească. În apropiere, tot pe dreapta, este stația C.F.R. Pitești-Sud, înființată în anul 1872, o dată cu intrarea în funcție a căii ferate București — Pitești. În această parte a orașului se află Întreprinderea de poduri metalice și prefabricate din beton, precum și o unitate a Întreprinderii „Textila", înființată la începutul secolului nostru.

Continuîndu-ne traseul pe respectivul bulevard, amenajat pe distanța Gară — Poșta centrală în anii 1870—1872, ne rețin atenția, printre altele, clădirile Trustului petrolului și cele ale Întreprinderii de rețele electrice, ridicate în cincinalele 1960—1965 și 1980—1985, amplasate la intersecția bd. Republicii cu str. C. A. Rosetti. Tot aici poate fi văzută, de asemenea, vechea *uzină electrică*, construită în anul 1913, de edificarea ei fiind legate numele a trei personalități de seamă ale științei și tehnicii românești și anume: Constantin D. Bușilă, profesor la Politehnică, președinte al Uniunii Generale a Inginerilor Români (U.G.I.R.), cel ce a întocmit proiectul clădirilor și al instalațiilor electrice, inginerul piteștean Dimitrie Gh. Dima, constructorul clădirii principale a uzinei și inginerul Nicolae Vasilescu-Karpen, profesor la Politehnică, membru al Academiei Române, cel ce a supravegheat montarea instalațiilor și a recepționat lucrările.

Unul dintre cele mai frumoase puncte ale bd. Republicii este locul numit tradițional „La Statuie", acolo unde, în anul 1906, s-a pus piatra de temelie a *Monumentului independenței*, aflat în prezent pe str. Crinului. Aici, „La Statuie", confluează, datorită unor lucrări de sistematizare, realizate între anii 1979—1980, străzile Craiovei, Dimitrie Bolintineanu, Teiuleanu, Egalității, Unirii și Victoriei.

Calea București, modernă poartă de intrare în municipiul Pitești.

Pitești, vedere de ansamblu.

Platforma petrochimică, una dintre citadelele industriale ale orașului.

Intreprinderea de autoturisme Pitești.

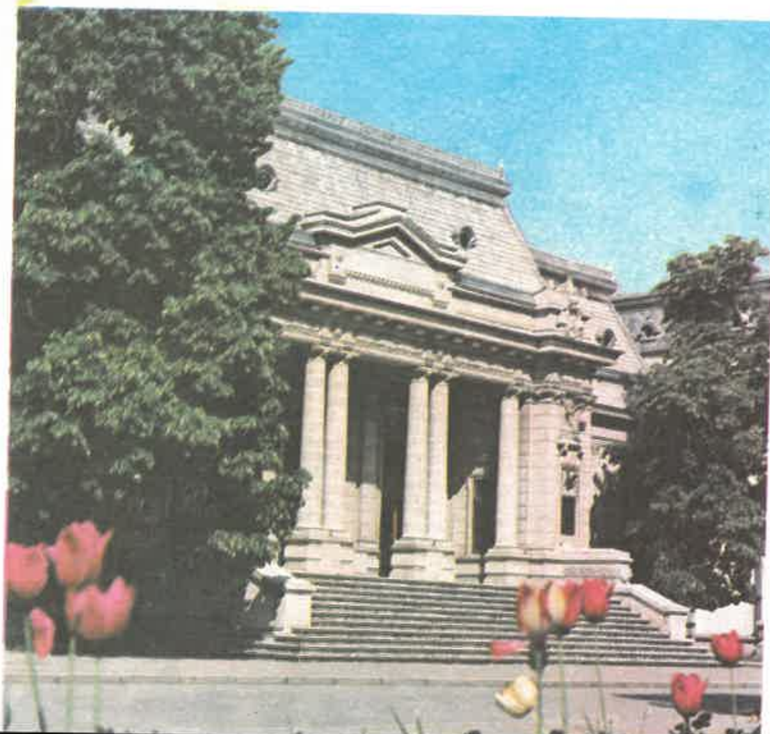
Liceul „Nicolae Bălcescu", instituție de învățămînt centenară.

Monumentul independenței ridicat în memoria celor jertfiți în războiul din 1877—1878.

Palatul culturii.

Galeria de artă modernă și contemporană.

Monumentul „1907“

Poarta Eroilor amintește peste timp de cei căzuți în luptele din primul război mondial.

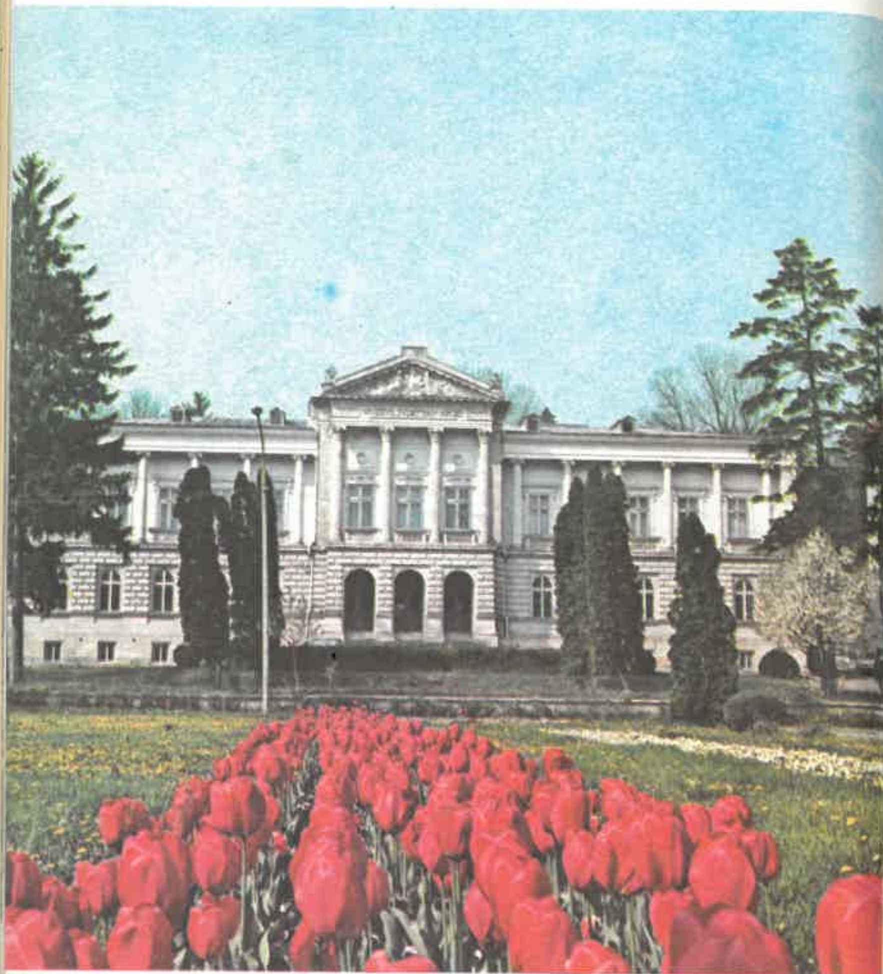

Teatrul „Al. Davila“ din Pitești.

Casa de cultură a sindicatelor.

Clădirea Muzeului județean Argeș; aici se găsesc Secția de istorie și Secția de științele naturale.

Statuia lui Nicolae Bălcescu din Grădina Primăriei.

Conacul Golești, construit de Stroe Leurdeanu la mijlocul veacului al XVII-lea, din satul cu același nume, sediul Complexului muzeal Golești.

Stadionul 1 Mai din Pitești.

Biserica domnească și vestigiile Curții voievodale din Curtea de Argeș, prima capitală a statului independent Țara Românească.

Mănăstirea Curtea de Argeș, ctitorie a domnitorului Neagoe Basarab.

Rezervația de zimbri din pădurea Trivale.

Din această intersecție se poate pătrunde, spre dreapta, în noua Piață centrală, amenajată între anii 1968—1975, unde se află *Sediul politico-administrativ* al județului Argeș (1970), *Casa de cultură a sindicatelor* (1971), *biserica Sf. Gheorghe*, monument istoric din secolul al XVII-lea, precum și mai multe magazine.

În continuare, pe bd. Republicii vom întîlni, pe partea dreaptă, sediile Centrului teritorial de calcul electronic (1973), ale filialelor Băncilor Națională, Agricolă și de Investiții, precum și ADAS — Argeș (1964—1967), iar apoi Poșta centrală (1954). În acest punct al bulevardului există o altă importantă intersecție, din care se poate intra, spre dreapta, în Piața Muntenia, unde se află *complexul hotelier „Muntenia"* (1970, 1976), *hotelul „Argeș"* (1961) precum și *Casa Armatei* (1939), iar spre stînga, pe str. 19 Noiembrie și apoi pe str. Eroilor se poate ajunge pe terasa superioară a orașului, în zona stadionului 1 Mai.

Vizitatorul „domină" acum centrul municipiului, cu deosebire zona marilor complexe comerciale „Trivale" (1972) și „Fortuna" (1974), aflate pe str. Victoriei, precum și a principalelor instituții culturale.

Zona Poșta centrală ne oferă posibilitatea să vizităm Grădina publică (1869), în care se află *Monumentul „1907"*, lucrare în piatră executată de Ilica Veturia (1960) și, totodată, să admirăm fostul Palat al prefecturii, inaugurat în anul 1899, devenit din 1970 sediul *Muzeului județean Argeș*. În imediata apropiere, pe str. Horea, Cloșca și Crișan, se află sediul Fotbal Club Argeș (1968).

Continuîndu-ne călătoria pe Marele Bulevard, la numai cîteva sute de metri de Poșta centrală, vom întîlni alte importante edificii, respectiv, pe stînga, localul Școlii populare de artă (1960), sediul rectoratului Institutului de subingineri (1962), iar vizavi de acesta, pe str. Horea, Cloșca și Crișan, liceul centenar „Nicolae Bălcescu" (1866); pe partea dreaptă rețin atenția *Galeria de artă modernă și contemporană* (1971), amenajată în sediul fostei Primării, construit în anul 1886, precum și Teatrul „Al. Davila" (1914), renovat și modernizat în anii 1977—1979.

BULEVARDUL NICOLAE BĂLCESCU

Marele Bulevard continuă apoi spre nord, din punctul numit „La Havuz", sub denumirea de bd. Nicolae Bălcescu, amenajat pe patru benzi de circulație (1973), de-a lungul căruia pînă în comuna suburbană Bascov, au fost construite cartierele Negru Vodă, Nord și Găvana,

(1966—1969; 1972—1974), precum și platforma industrială Pitești-Nord. Alături de unitățile industriale mai vechi, de textile și de încălțăminte, s-au edificat aici, în ultimele două decenii, mari obiective economice pentru industria ușoară, alimentară și de prelucrare a lemnului.

Tot în această parte a orașului se află *Spitalul militar* (1881), precum și noul *Spital de adulți* (1973), care s-a ridicat pe o frumoasă colină, în centrul cartierului Găvana (1973—1983). În imediata vecinătate a cinematografului „Lumina" (1958), pe o înălțime dominantă a parcului, s-a reamplasat (1983) *monumentul eroilor* din fosta comună Găvana, astăzi nou și modern cartier al orașului, iar pe silozul Fabricii de pîine a fost realizat un frumos *mozaic* cu tematică muncitorească (1978).

Marele Bulevard axial al municipiului se oprește în centrul comunei suburbane Bascov, la stațiile PECO și Service „Dacia" (1983) de unde, la stînga, ne vom îndrepta spre Rîmnicu Vîlcea — Sibiu (DN 7 E, 15 A), iar în continuare, tot spre nord, vom parcurge traseul pînă la Curtea de Argeș (DN 7 C). De aici se pot vizita, mai departe, hidrocentrala, lacul de acumulare și barajul Vidraru (1966) și apoi, pe DN Transfăgărășan (1974), vom ajunge în Transilvania.

CALEA BUCUREȘTI

Una dintre cele mai frumoase artere de circulație ale municipiului Pitești este Calea București, amenajată în anul 1962, care se desprinde din str. Victoriei, spre dreapta, în zona Teatrului „Al. Davila" (1914), intersectează str. 1 Mai și ajunge pînă la podurile de peste rîul Argeș (1915) și Rîul Doamnei (1912), unindu-se, la stația PECO, cu Calea Cîmpulungului și cu vechea șosea spre București (1845). Calea București are patru benzi de circulație, flancate de o bogată vegetație și despărțite printr-o frumoasă peluză de trandafiri. La intrare pe Calea București se află cinematograful „București" (1958), și, tot aici, s-a amplasat o ingenioasă fîntînă arteziană (1977), iar în finalul ei, se subtraversează calea ferată Pitești — Curtea de Argeș (1899). Imediat, spre stînga, este principala arteră de centură a orașului spre nord, respectiv Calea Depozitelor (1961), pe care se ajunge în comuna suburbană Bascov. Pe malul rîului Argeș s-au construit mai multe bazine de înot (1978), dominant fiind însă *Bazinul olimpic* (1984).

De aici se poate merge, mai departe, spre Întreprinderea de autoturisme Colibași (1952, 1968) și spre Cîmpulung — Rucăr — Bran — Brașov (DN 73, stînga), sau spre Întreprinderea de motoare electrice Pitești (1967), prin Valea Mare — Podgoria — Ștefănești — Golești — Topoloveni — Găiești, spre București și Tîrgoviște (DN 7, dreapta). În intersecția din această parte a orașului, de pe lunca Argeșului, reamenajată în anii 1980—1982, se află o stație PECO, iar pe șoseaua spre București, la Valea Mare, centrala Service Dacia (1975).

În calea București s-au construit un modern cartier de locuințe (1962—1965), piața centrală comercială (1980—1982) și sediul Trustului de construcții Argeș (1950). Tot în această zonă se află Școala nr. 1 (1833) și Școala nr. 10 (1964).

CALEA CRAIOVEI

Tot din bd. Republicii se desprinde, în intersecția cu str. C. A. Rosetti, spre stînga, Calea Craiovei, unde s-a construit cartierul Craiovei (1964—1969). Este amenajată pe patru benzi de circulație, frumos departajate de spații verzi și de peluze cu trandafiri. Moderna arteră de circulație îl conduce pe turistul venit la Pitești, prin Cartierul Craiovei spre Slatina și Craiova (DN 65, E 94), nu înainte însă de a lua cunoștință de faptul că, la ieșirea din oraș, are loc tîrgul săptămînal (sîmbăta) și o stație PECO.

Pe Calea Craiovei s-au construit mai multe magazine și complexe comerciale ale cooperației meșteșugărești, precum și cinematograful „Dacia".

STRADA EXERCIȚIU

În contextul prezentării principalelor artere de circulație ale municipiului Pitești, relevăm și str. Exercițiu, aflată de-a lungul terasei de mijloc a orașului, una dintre cele mai vechi ale localității, care se desprinde, spre dreapta, din Calea Craiovei. Pe partea stîngă a acestei tradiționale străzi s-a construit noul cartier „Banatului" (1976—1980). Pe strada Exercițiu, sau pe străzile adiacente se află Școala nr. 2 (1866), Școala nr. 16 (1977), Centrul de librării (1950), Oficiul farmaceutic (1950), Filiala Argeș a Arhivelor Statului (1951), Miliția municipiului Pitești și alte unități.

STRADA FRAȚII GOLEȘTI

La fosta barieră de cale ferată, din bd. Republicii se desprinde, spre stînga, devenind paralelă cu bulevardul, str. Frații Golești, care continuă apoi cu str. Egalității, Horea, Cloșca și Crișan și Dumbravei, reunin-

du-se ulterior cu bd. Nicolae Bălcescu în punctul „La Havuz".

Vizitatorul va surprinde pe această stradă vechile construcţii din perioada interbelică, specifice oraşului, precum şi mai multe edificii, dintre care unele sînt monumente istorice. Cel mai important monument este *biserica Sfîntul Ilie*. Forma actuală este datorată reparaţiilor şi modificărilor executate în anii 1893—1896. Printre cei care au avut o contribuţie deosebită la întreţinerea şi repararea acestui monument, au fost pictorii Ilie Petrescu şi fiul său, Costin Petrescu, unul dintre marii maeştri ai picturii murale româneşti, cel care a realizat valoroasa frescă de la Ateneul Român din Bucureşti.

Bombardamentul din 6 mai 1944 a afectat serios biserica dărîmîndu-i altarul, naosul şi turla de deasupra acestuia. A fost refăcută în anii următori aşa cum arătase înainte de bombardament. Este o construcţie spaţioasă, cu forme armonioase, impunîndu-se pe verticală prin cele patru turle care atrag atenţia.

STRADA 1 MAI

Tot din intersecţia „C. A. Rosetti", spre dreapta, se ajunge pe str. Maior Şonţu (modernizată în anii 1983—1984), Tîrgul din Vale, C. Brîncoveanu şi, mai ales, str. 1 Mai, paralelă cu bd. Republicii. Este una dintre cele mai vechi artere de circulaţie, care şi-a schimbat însă radical înfăţişarea datorită frumoaselor realizări urbanistice ale ultimilor ani. Pe str. 1 Mai, cu şase benzi de circulaţie, se află un mare număr de blocuri noi şi magazine (1979—1984) şi tot aici s-a amenajat, spre str. Sf. Vineri, un frumos pasaj: pe str. 1 Mai se găsesc *Expoziţia „Argeş-Tehnica nouă"* (1979), ampla expoziţie a Combinatului de prelucrare a lemnului (1982), o policlinică (1981), sediul Institutului de proiectare Argeş (1978), Direcţia pentru problemele de muncă şi ocrotiri sociale (1931), Liceul centenar al M.I.U. (1882) şi Spitatul de adulţi „Nicolae Bălcescu" (1906).

În apropiere de Institutul de proiectare Argeş, pe str. Griviţei, se înalţă *Biserica Maica Precista* („Din coastă"), monument de arhitectură de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea (1794), construită pe locul unde au existat două biserici din lemn, una datînd din anul 1540, iar cealaltă din anul 1754. Forma actuală a lăcaşului se datează de la refacerile din anul 1930, cînd, vechiului edificiu, ridicat pe un plan trilobat destul de amplu, i s-a înălţat tinda, ceea ce a dat faţadei un

aspect de supleţe; tot acum turla de deasupra pronaosului a fost înlocuită cu alte două turle dispuse lateral, care se armonizează cu turla mare de pe naos. Pictura în ulei a bisericii datorată lui Gheorghe Belizarie s-a realizat în anii 1932—1933. Terenul pe care se găseşte amplasată biserica este susţinut în partea dinspre nord de un zid cu contraforturi, ceea ce determină ca în spatele altarului să se ajungă la o diferenţă de nivel de aproape 10 m.

STRADA STADIONULUI

Arteră importantă a sistemului stradal al municipiului, str. Stadionului, paralelă cu str. Exerciţiu, amenajată în anul 1937, oferă posibilitatea cuprinderii unei întregi panorame a oraşului. Pe str. Stadionului se găsesc mai multe licee industriale, *Cimitirul eroilor români* (1920), *Cimitirul ostaşilor sovietici* (1945), *Stadionul 1 Mai* (1964) şi *Sala sporturilor* (1972). Din str. Stadionului se poate ajunge uşor în cartierele Războieni (1970—1973, la sud) şi Trivale (1970—1974, la nord) şi în pădurea-parc Trivale, unde se află restaurantul şi campingul „Cornul vînătorului".

STRADA VICTORIEI

Între bd. Republicii şi str. 1 Mai, paralelă cu ultima şi pornind din Piaţa centrală spre nord, pînă în punctul „La Havuz", este traseul str. Victoriei, principala zonă comercială de tradiţie a municipiului. Str. Victoriei, s-a reînnoit complet şi în prezent este destinată numai circulaţiei pietonilor. Aici se găsesc marile magazine „Trivale" (1972) şi „Fortuna" (1974), Agenţia C.F.R. (1962), *complexul hotelier „Muntenia"* (1970, 1976), *hotelul „Argeş"* (1961), precum şi alte însemnate spaţii comerciale. De asemenea, pe str. Victoriei se află: Teatrul de păpuşi „Aşchiuţă" (1949), Teatrul de vară (1958,) Casa Tineretului (1972), cinematograful „Modern" (1959), *Palatul culturii* (1914), *Biblioteca judeţeană Argeş* (1880), *Galeria de artă naivă* (1971), *Primăria municipiului* (1936), *statuia lui Nicolae Bălcescu*, Întreprinderea judeţeană cinematografică şi alte unităţi.

CARTIERUL CALEA BUCUREŞTI

Construit în anii 1962—1965, după un proiect întocmit de Institutul de proiectare Argeş şi cuprinzînd 2 270 de apartamente, constituie poarta de intrare, dinspre vest, de pe DN 7, Bucureşti — Piteşti şi DN 73,

Cîmpulung — Pitești. În locul caselor modeste de altădată au apărut blocuri elegante, zona cunoscută cîndva sub numele de Ceair, înregistrînd în anii construcției socialiste transformări radicale.

Principala arteră de circulație a cartierului este amenajată pe două sensuri, fiecare cu cîte două benzi pentru vehicule, flancate de trotuare largi, străjuite de tei și de o linie continuă de gard viu. Între cele două sensuri de circulație se află o splendidă peluză de trandafiri multicolori, terminată, în partea superioară, cu o izbutită fîntînă arteziană (1977). Pe aici era înainte traseul str. Libertății pe care piteștenii organizau primirea celor mai de seamă personalități care, venind dinspre București sau Cîmpulung, se opreau în localitate.

În cartierul Calea București se află: cinematograful „București" (1958), un cochet Expo-parc, cu vegetație diversă, folosit și ca bază didactică de elevi, Trustul de construcții, Piața centrală comercială a Piteștilor (1980—1982), în apropierea căreia se găsește str. Crinului, unde se păstrează și azi *casele natale* ale scriitorilor Alexandru Kirițescu, Ion Trivale și Tudor Teodorescu-Braniște.

CARTIERUL CRAIOVEI

Construit în cea mai mare parte în perioada anilor 1964—1969, după planurile întocmite de Institutul de proiectare Argeș, cartierul Craiovei cuprinde 3 840 apartamente, magazine, școli, cinematograful „Dacia" (1968) și alte dotări social-culturale, construcțiile de aici îmbinînd armonios stilul tradițional argeșean cu cel modern.

În cartierul Craiovei, care în anii din urmă s-a conturat ca o zonă dens construită, dar, în același timp, dispunînd de frumoase spații verzi, micro-baze sportive și funcționale artere de circulație, au existat în epoca medievală importante ateliere ale meșteșugarilor cojocari și croitori, organizați în renumite bresle. Tot aici a fost, decenii de-a rîndul, tîrgul săptămînal al orașului (în ziua de sîmbătă) mutat, în condițiile sistematizării zonei, la intrarea în oraș dinspre Craiova (DN 65, E 94). Anual se desfășoară aici Tîrgul moșilor. Începînd din anul 1982, tot la Pitești se organizează Tîrgul olarilor, la care este prezentată renumita ceramică argeșeană precum și din alte județe ale țării.

CARTIERUL EXERCIȚIU — TRAIAN — BANATULUI

Una dintre terasele intermediare ale orașului este ocupată de cartierul Exercițiu — Traian — Banatului, zonă de referință a Piteștilor. În această parte se îmbină construcțiile tradiționale cu noile blocuri de locuințe, însumînd 4 500 de apartamente, ridicate în anii 1976—1980.

Terasa Exercițiu a fost folosită, cu deosebire în perioada războiului de independență, pentru instruirea trupelor încartiruite la Pitești. Totodată, în zona Exercițiu — Smeurei se află vechiul turn al pompierilor (1897), Facultatea tehnică a Institutului de subingineri, mai multe școli și alte instituții. În cadrul farmaciei din cartier a fost amenajată, în aprilie 1983, o originală *expoziție* privind evoluția acestei activități în zona Argeș-Muscel.

CARTIERUL GĂVANA

A fost construit în partea de nord-vest a orașului pe una din platformele sale superioare. Este despărțit de cartierul Trivale printr-o pădure densă de stejar. Are în apropiere, spre est, ampla platformă industrială Pitești-Nord. Cartierul Găvana s-a ridicat pe vatra fostei comune suburbane purtînd același nume, intrată în perimetrul orașului în perioada interbelică. Cuprinde în prezent 5 800 de apartamente, precum și diverse dotări social-culturale, edificate de Trustul de construcții Argeș, începînd din anul 1975.

În această parte a municipiului se află Spitalul de adulți (1973), Spitalul-cămin de bătrîni (1978) și Stația de salvare (1962), precum și cinematograful „Lumina" (1958), în zona cărora s-a amenajat, în ultimul timp, un frumos parc de agrement. De pe colinele cartierului se deschide privirii, spre vest, dincolo de zona industrială, lunca amenajată hidrotehnic a Argeșului (1970—1972), apoi în planul îndepărtat se pot vedea Institutul național de cercetare și producție pentru pomicultură Mărăcineni-Pitești (1967) și Întreprinderea de autoturisme Colibași-Pitești (1952—1968).

CARTIERUL NEGRU VODĂ

Construit în două etape, respectiv în anii 1966—1969 și 1972—1974, după planul de sistematizare a zonei de nord a orașului, elaborat la Institutul de proiectare Argeș, cartierul Negru Vodă completează zestrea

urbanistică a ultimelor decenii, contribuind astfel la definirea personalității municipiului Pitești.

În această parte a orașului se găsesc, alături de cele 3 880 de apartamente, marile antrepozite comerciale, precum și alte dotări economice și social-culturale. Cartierul Negru Vodă, amplasat de o parte și de alta a unui tronson al bd. Nicolae Bălcescu, face legătura între centrul municipiului și platforma industrială Pitești-Nord, una dintre cele mai mari și diversificate zone de producție. Aici se află, de asemenea, *Spitatul militar* — instituție centenară (1881), precum și tipografia Argeș (1948), unde săptămînal se tipărește gazeta locală „Secera și ciocanul" (1951), iar lunar revista de cultură „Argeș" (1965). Prin acest cartier se poate ajunge în comuna suburbană Bascov, iar de aici spre Rîmnicul Vîlcea și Curtea de Argeș, respectiv pe DN 7, E 15 A și DN 7 C.

CARTIERUL PETROCHIMIȘTILOR

Fosta comună Prundu, din partea de sud a orașului, intrată în componența sa cu 32 de ani în urmă, a devenit un modern cartier al municipiului. Poatra de intrare în Pitești, dinspre București, pe autostradă (1970—1973), se prezintă vizitatorului ca o expresie grăitoare a transformărilor urbanistice de structură ale localității noastre. Cel mai tînăr cartier din Pitești, cartierul Petrochimiștilor, s-a construit începînd din anul 1978, avînd, în total, 3 500 de apartamente.

Axul principal al cartierului, bd. Petrochimiștilor este amenajat pe vechiul traseu numit tradițional Calea Giurgiului, important drum comercial al Țării Românești, consemnat în 1461, care a făcut o legătură lesnicioasă între munții și dealurile Argeșului cu cîmpia Dunării. În această parte a orașului se află marea platformă industrială Pitești-Sud (1969), precum și principala gară a orașului (1872), cunoscut nod de cale ferată spre București, Costești — Piatra Olt — Craiova, spre Rîmnicu Vîlcea și Curtea de Argeș. În cartierul Petrochimiștilor funcționează Liceul industrial nr. 4, Școala nr. 7, mai multe magazine, precum și o autobază de mărfuri.

CARTIERUL RĂZBOIENI

Se află amplasat în partea de sud-vest a orașului, pe una din terasele sale superioare. Cuprinde circa 5 000 de apartamente și este edificat în anii 1970—1973. Constructorii din Pitești au ridicat aici zeci de blocuri, avînd de la patru la 12 etaje, magazine și alte dotări. Din această zonă a orașului se pot admira, spre est, rîul Argeș și dealurile piemontane plantate cu vii, iar la sud, cuprinzătoarea platformă petrochimică.

În cartierul Războieni se află Liceul industrial nr. 7, Școala nr. 17, mai multe grădinițe, precum și o piață comercială.

În imediata apropiere se găsește *Stadionul 1 Mai* (1964), *Sala sporturilor* (1972) și sala de atletică grea (1978). Din Războieni se poate ajunge ușor în cartierul Craiovei (1964—1969) și în bd. Petrochimiștilor (1978), datorită arterei de circulație Geamăna, amenajată în anul 1979 pe o curbă de nivel care pornește de la mijlocul cartierului.

CARTIERUL TRIVALE

Este așezat în partea de vest a municipiului, pe una dintre cele mai înalte terase ale localității, contopindu-se cu pădurea-parc Trivale. Aici a fost, pînă în anul 1970, cînd a început construirea cartierului, satul Papucești, unde a funcționat o perioadă de timp și tîrgul orașului. Platoul de bază al cartierului Trivale ocupă, în mare parte, o suprafață de teren care a aparținut, în secolele XVI—XVII familiei Stănceștilor, înrudită cu Mihai Viteazul, domn al Țării Românești (1593—1601).

În prezent, cartierul Trivale cuprinde aproape 8 000 de apartamente, mai multe școli, grădinițe și magazine. Acestea au prins contur, inițial, pe planșetele de proiectare ale arhitecților, iar apoi, prin strădania miilor de constructori de la Trustul de construcții Argeș au devenit în anii 1970—1984, realitate. Blocuri înalte, de 10—12 etaje, alternează cu altele mai mici, statornicindu-se astfel un echilibru constructiv care completează micro-climatul însorit, liniștit și nepoluat al cartierului.

Din această parte a orașului se poate călători pe DN 67 B spre zona Vedea — Drăgășani. Traversînd cartierul, se ajunge în pădurea-parc Trivale, unde se află restaurantul și campingul „Cornul Vînătorului", precum și punctul zoologic, care cuprinde și o rezervație de zimbri.

PIAȚA CENTRALĂ

Centrul municipiului Pitești cuprinde, ca principal punct de referință, Piața Centrală. Cunoscută inițial sub numele de piața Episcopiei și dominată mai multe

decenii de Hala orașului (1914—1922), această piață este una dintre cele mai vechi zone ale Piteștilor, locuită încă din secolul al XIV-lea. În tradiționala piață a orașului, deopotrivă comercială și civică, s-au desfășurat importante evenimente în evul mediu, apoi la 1948, 1859 și 1877, precum și în primii ani ai socialismului.

Lucrările de amenajare a actualei piețe centrale au început în anul 1968, în urma unor demolări masive și s-au încheiat în anul 1976. Piața are, pe latura sudică, Sediul politico-administrativ al județului Argeș (1970), pe latura nordică un monument istoric din secolul al XVII-lea, biserica Sf. Gheorghe, o frumoasă fîntînă arteziană și complexul „Fortuna" (1974); pe latura de vest unul dintre cele mai impunătoare blocuri de locuințe cunoscut sub numele de blocul Centru-Vest (1975), iar pe latura de est, Casa de cultură a sindicatelor (1971). Aici s-au desfășurat în ultimul timp cele mai mari adunări populare și întîlniri ale oamenilor muncii din județul Argeș cu tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președintele Republicii Socialiste România, respectiv în anii 1972, 1977, 1978 și 1982. Tot aici se organizează anual, în luna aprilie, expoziția floricolă națională „Simfonia lalelelor" inițiată în 1978. Începînd cu anul 1979, în această piață și-au făcut apariția sute de porumbei, care întregesc în mod fericit ambianța zonei centrale a municipiului Pitești.

PIAȚA MUNTENIA

Se află, de asemenea, în zona centrală a municipiului Pitești, între str. Victoriei, bd. Republicii și str. Plevnei. În actuala formă a fost amenajată în anii 1970—1974, prin demolarea unor clădiri neînsemnate și ridicarea, pe latura de nord, a Complexului hotelier „Muntenia" (1970 și 1976). În imediata apropiere, pe latura de vest a pieței, se află marele magazin „Trivale" (1970), pe latura de sud hotelul „Argeș" (1961) și Poșta centrală (1954), iar în partea de vest, dincolo de bd. Republicii, Grădina publică (1869). În centrul Pieței Muntenia este Casa Armatei (1939).

În Piața Muntenia s-au organizat manifestările pentru primirea premierului chinez Zhou Enlai (1966), a șefului statului francez, generalul Charles de Gaulle (1968), a conducătorului Bulgariei, Todor Jivkov (1967), a șefului statului cehoslovac, Gustav Husak (1977) și a conducătorului statului mongol, Y. Țedenbal (1983).

Cu prilejul mitingului organizat la 21 iulie 1969, în Piața Muntenia, conducătorul partidului și statului nostru, tovarășul Nicolae Ceaușescu a amintit faptul că națiunea română a ajuns la 20 de milioane de locuitori, fiind prezentat participanților micuțul cetățean Daniel Marius Stănciulescu, născut pe plaiurile Argeșului la 21 iunie 1969. Tot în cadrul acestui miting, tovarășul Nicolae Ceaușescu a transmis felicitări oamenilor de știință americani, pentru reușita primei aselenizări.

PIAȚA COMERCIALĂ CALEA BUCUREȘTI

Datorită restaurării și reconstrucției totale a zonei centrale a municipiului Pitești, acțiune care a cuprins inclusiv demolarea Halei comerciale (1967), au fost necesare amenajări pentru o nouă piață comercială. Aceasta s-a reamplasat în fostul Ceair al orașului, numit acum Piața comercială Calea București. În anii 1980—1982 s-au întreprins ample lucrări de modernizare și extindere a acestei piețe.

În vecinătatea Pieței comerciale Calea București se află Școala nr. 1 (1833), cea mai veche școală primară din Pitești, sediul Trustului de construcții Argeș (1950), precum și Administrația centrală a tîrgurilor și piețelor din oraș, care dispune de un hotel propriu.

În piața comercială din Calea București, precum și în celelalte piețe comerciale din cartierele Trivale, Războieni și Smîrdan s-au amenajat mai multe magazine specializate și se organizează frecvent expoziții de produse agricole. Cu prilejul sărbătoririi în fiecare toamnă, a Zilei recoltei, se amenajează în toate piețele din Pitești prezentarea celor mai frumoase produse obținute de unitățile agricole din județul Argeș.

În diferite cartiere ale municipiului, precum și de-a lungul mai multor artere de circulație (str. Crinului, Gheorghe Lazăr, Take Ionescu, Eremia Grigorescu, Sf. Vineri) sau la Întreprinderea de încălțăminte și la Întreprinderea de piese auto (bd. Nicolae Bălcescu) se găsesc mai multe izvoare naturale de apă carbogazoasă.

Grădini, parcuri, locuri de agrement

GRĂDINA PRIMĂRIEI

Str. Victoriei — bd. Republicii — Pasajul Victoriei — Teatrul „Al. Davila"

A fost amenajată după anul 1968, pe măsura eliberării terenurilor prin demolarea clădirilor afectate de sistematizarea zonei centrale a municipiului. Grădina primăriei are o vegetație bogată, printre cele mai importante elemente decorative numărîndu-se magnolii, bucsușii și trandafirii.

Aici s-a amenajat o fîntînă arteziană, s-a ridicat *statuia lui Nicolae Bălcescu* și s-au amplasat mai multe lucrări de artă plastică ambientală. Aleile grădinii conduc pe vizitator spre Galeria de artă naivă (Pasajul Victoriei), spre Galeria de artă modernă și contemporană (bd. Republicii) sau spre Teatru „Al. Davila" (str. Victoriei). Vizavi de ea, tot pe str. Victoriei, se află Primăria municipiului.

GRĂDINA PUBLICĂ

Bd. Republicii — str. Horea, Cloșca și Crișan

Pe locul unei vechi grădini a schitului Buliga, secularizat în anul 1863, s-a amenajat, în anul 1869, grădina publică a orașului. Terenul intrase în proprietatea urbei datorită intervenției lui Mihail Kogălniceanu pe lîngă domnitorul Alexandru Ioan Cuza, ca urmare a solicitărilor primite de la piteșteni, în timpul vizitei efectuate în localitate. Inițial, grădina se întindea de la schitul Buliga (demolat în anul 1897, pentru a se construi în acel loc Palatul administrativ, sediul actual al Muzeului județean), pînă în str. Șerban Vodă (azi str. Victoriei). Pe același teren a funcționat, un timp, piața comercială a Piteștilor, mutată apoi lîngă hanul „Episcopiei" (actuala Piață centrală). Ulterior, suprafața grădinii s-a micșorat prin extinderea bulevardului (1936—1937), construirea Casei Armatei (1939) și prin prelungirea str. Horea, Cloșca și Crișan, unită cu str. Egalității în anul 1972. În acest loc, după 23 August 1944, s-au organizat mai multe mitinguri și adunări populare în sprijinul noilor măsuri întreprinse de Partidul Comunist Român pentru democratizarea țării. În anul 1960, aici a fost amplasat *Monumentul „1907"*, executat în piatră de Ilica Veturia.

PARCUL ARGEȘ

Intrarea principală: str. Rîurilor sau str. Costache Negri; alte căi de acces: str. Sf. Vineri și str. Viilor.

Situat în partea estică a orașului, pe malul rîului Argeș, respectiv al lacului de acumulare Pitești-Prundu, a fost amenajat în anul 1953, în lunca și zăvoiul Argeșului. Prin zonă, trecea *Limes Transalutanus*, ridicat în secolele II—III; în parc, pe traseul *limes*-ului, s-au descoperit un denar emis de împăratul Commodus (180—192) și au apărut resturi de cărămizi sau fragmente ceramice romane.

Principalele dotări existente în parc sînt: teatrul în aer liber, bazinul-școală, stadionul pentru atletism, folosit, îndeosebi, de Clubul sportiv muncitoresc, pista pentru carturi, terenurile de tenis, volei, handbal și popice. În imediata apropiere a parcului se găsesc bazinul olimpic, precum și ștrandul orașului, cu plajă și mai multe bazine de înot. Pe lacul de agrement, populat de frumoase lebede, vizitatorii pot face plimbări cu bărcile sau cu hidrobicicletele.

PĂDUREA-PARC TRIVALE

Intrarea principală: str. Trivale; alte căi de acces: str. Teilor, str. Mărășești, Calea Drăgășani.

Parcul natural Trivale, situat în partea vestică a orașului, cuprinde 45 ha din renumita pădure Trivale, întinsă pe aproximativ 1 900 ha. Pădurea și parcul, în care intervenția omului este minimă, constituie o permanentă atracție pentru localnici sau pentru oaspeții din țară și din străinătate. Vegetația abundentă, aerul curat și răcoros, varietatea formelor de relief, fauna specifică pădurilor colinare și alți factori asigură condiții optime pentru odihnă și plimbări reconfortante.

La intrarea în pădurea Trivale se află schitul cu același nume, monument istoric din secolul al XVII-lea, ctitorie a mitropolitului Varlaam al Țării Românești (1672—1679). Deși pisania veche datează din anul

1698, schitul Trivale este amintit în documente încă din anul 1676. Dărîmat de cutremurul din anul 1827, a fost rezidit de arhimandritul Terotei în anii 1854—1856. După secularizarea averilor mănăstirești a devenit biserică de mir. În anul 1904, episcopul de Argeș, Gherasim Timuș, a restaurat și zugrăvit lăcașul; ctitoria a suportat unele reparații și în anii din urmă.

La 20 iunie 1860, scriitorul Alexandru Odobescu a vizitat schitul, traversînd pădurea, și a constatat că: „... drumul e prea frumos prin vale și străbate în multe rînduri rîulețe ...". Nicolae Iorga, în mai multe rînduri vizitator al orașului scria următoarele: „... Afară de grădina din centru, Piteștii au una dintre cele mai frumoase primblări din țară. Pe o șosea bine întreținută te ridici printre chioșcuri cochete ... spre schitul Tivale ...".

Înainte și după primul război mondial, în parc, muncitorii din localitate sărbătoreau ziua de 1 Mai, iar în perioada interbelică, comuniștii și alți luptători antifasciști au organizat aici mai multe întîlniri conspirative.

Astăzi, în zona parcului se află un punct zoologic, cu o rezervație de zimbri, campingul și restaurantul „Cornul vînătorului", cofetăria și bufetul „La grotă", terenuri de joacă pentru copii, un platou pentru serbări cîmpenești și jocuri sportive etc. În pădurea-parc Trivale au fost amplasate, în anii din urmă, mai multe lucrări de artă plastică și s-au întreprins acțiuni pentru sistematizarea edilitară a zonei.

Pe str. Trivale se află Casa pionierilor și a șoimilor patriei, Inspectoratul silvic județean și Institutul de cercetări și îmbunătățiri silvice, filiala zonală Pitești.

Alte locuri de odihnă și agrement

În noile cartiere ale municipiului, pe terenuri slab productive, s-au amenajat noi spații pentru odihnă și agrement. Dintre acestea amintim:

Parcul Tineretului din cartierul Craiovei, lîngă Școala nr. 11, amenajat în anii 1970—1975; el dispune de terenuri sportive.

Parcul din Valea Teilor, din sud-vestul orașului, pe valea pîrîului Geamăna Mică și pe pantele dealului Războieni, la ieșirea din Pitești spre Slatina. Amenajările acestui parc, începute în anul 1980, continuă și astăzi.

Parcul Petrochimiștilor, din sudul orașului, la intrarea dinspre București, pe valea pîrîului Geamăna Mare. În noul parc, ale cărui lucrări de amenajare au început în anul 1970, s-a reamplasat *monumentul eroilor* din primul război mondial, existent în fosta comună Prundu (azi cartierul Petrochimiștilor).

Parcul Lumina, din cartierul Pitești-Nord (Găvana), la intersecția bd. Nicolae Bălcescu cu str. 1 Decembrie 1918, s-a amenajat în anul 1983, pe un teren în terase succesive, care ocupă cca 3 ha. Lucrările efectuate cu ocazia înființării parcului au scos mai bine în evidență cinematograful „Lumina", cartierul Găvana, precum și alte construcții. Dotările moderne ale parcului s-au realizat prin colaborarea municipalității cu unitățile industriale din zona nordică a Piteștilor. În parc a fost reamplasat și *monumentul eroilor* din fosta comună Găvana.

Pădurile și lacurile de acumulare din zona Piteștilor. Cetățenii orașului, precum și turiștii pot să-și petreacă timpul destinat odihnei în marile păduri existente în apropierea municipiului, respectiv pădurile Slătioara, Bascov, Drăganu, Dobrogostea, Merișani-Vîlcele, Budeasa, Băiculești, Valea Mare-Podgoria, Enculești și Izvorani-Ștefănești. De asemenea, salba de lacuri amenajate pe văile Argeșului și ale Rîului-Doamnei, respectiv acumulările de apă de la Prundu, Golești, Bascov, Budeasa, Merișani-Vîlcele, Mănicești, Băiculești-Zigoneni (pe rîul Argeș) sau Mărăcineni — Valea Mare-Podgoria (pe Rîul Doamnei) oferă condiții pentru destindere, pentru practicarea sporturilor nautice, precum și pentru vînat și pescuit.

Stadioane, baze sportive

STADIONUL 1 MAI

Cel mai important obiectiv sportiv din localitate este Stadionul 1 Mai, amplasat pe terasa superioară a orașului, amenajat în anii 1960—1964. Stadionul, cu o capacitate de 15 000 locuri, a fost realizat și prin contribuția oamenilor muncii din Pitești, care au efectuat mai multe acțiuni de muncă patriotică.

Pista stadionului este acoperită cu tartan, iar terenul propriu-zis, bine întreținut, oferă condiții optime pentru desfășurarea mai multor discipline sportive ca: fotbal, rugby, atletism, tenis de cîmp, parașutism, oină etc. În imediata apropiere a stadionului se află terenuri de antrenament, acoperite cu iarbă sau cu zgură.

Pe Stadionul 1 Mai, inaugurat la 1 Mai 1964, iubitorii jocului cu balonul rotund au aplaudat numeroasele succese ale echipei F. C. Argeș, cele mai de seamă fiind, desigur, cucerirea titlului de campioană națională la fotbal în anii 1972 și 1979. Pe gazonul stadionului au evoluat, în compania echipei F. C. Argeș, numeroase și valoroase partenere de întrecere atît din țară, cît și de peste hotare (Anglia, Cipru, Franța, Republica Federală Germania, Grecia, Olanda, Spania, Turcia ș.a.).

Sutele de mii de spectatori prezenți la meciurile de fotbal au admirat, printre alți mari jucători ai ultimelor decenii, pe adulatul lor concetățean, Nicolae Dobrin, născut în Pitești, la 26 august 1947, astăzi maestru emerit al sportului și antrenor al echipei care l-a consacrat — F. C. Argeș Pitești.

Stadionul 1 Mai a mai găzduit de-a lungul anilor importante întreceri internaționale de atletism, precum și o amplă demonstrație de parașutism în cadrul Balcaniadei din anul 1978. În vecinătatea stadionului se află Sala sporturilor și Sala de atletică grea.

STADIONUL „ȘTRAND"

În parcul Argeș, situat pe malul lacului de acumulare, se află mai multe dotări cu caracter sportiv, printre care și stadionul de atletism „Ștrand", amenajat în anii 1950—1953, dat în folosință la 2 august 1953 și extins în anul 1970.

Echipa de fotbal Dinamo Pitești (de la 1 martie 1968, Fotbal Club Argeș) a utilizat stadionul din parcul Argeș de la înființarea sa (6 august 1953) pînă la inaugurarea Stadionului 1 Mai (1 Mai 1964).

În prezent, stadionul, cu o capacitate de 2 000 de locuri, găzduiește, mai ales, întreceri atletice, cu caracter local, național sau internațional, precum și demonstrații sportive de masă desfășurate în cadrul competiției naționale „Daciada". Printre cele mai de seamă întreceri de atletism amintim: triunghiularul România — Polonia — Ucraina (1970), întîlnirea de juniori România — R.D.G. (1973), crosurile internaționale pentru juniori și seniori Argeș — Pleven (anual în perioada 1971—1978).

În parcul Argeș se găsește, de asemenea, o mică bază sportivă a Casei pionierilor și șoimilor patriei formată dintr-un cartodrom și mai multe terenuri de sport și joacă. În apropierea dotărilor sportive se află o scenă pentru spectacole în aer liber, precum și un lac de agrement.

BAZINUL OLIMPIC

În anii 1982—1984, s-a construit pe malul rîului Argeș bazinul olimpic de înot, edificiu cu o arhitectură modernă. În interiorul clădirii există un bazin de înot cu dimensiuni olimpice (50 × 60 m), cu opt culoare de întrecere. Bazinul, cu o adîncime variabilă, de la 2,5 la 4,5 m, poate fi folosit și pentru polo sau sărituri de la trambulină.

Tot aici s-a amenajat și un bazin de înot pentru copii, cu dimensiuni de 25 × 20 m. În clădire există vestiare , cabinete medicale, saună, instalații de transmisie radio și televiziune, cabine pentru corespondenții de presă. În imediata apropiere a bazinului olimpic se găsesc trei bazine de înot în aer liber, precum și o plajă, toate fiind amenajate în anul 1978.

BAZA NAUTICĂ BASCOV

Este amenajată pe lacul de acumulare din comuna suburbană Bascov, construit pe rîul Argeș în același timp cu hidrocentrala Pitești-Nord. Baza nautică dis-

pune de mai multe culoare în lungime de 2 000 m, de un turn de control și de posibilități de realizare a transmisiilor de radio și televiziune.

Moderna bază nautică a fost inaugurată în august 1984, în cinstea aniversării a patru decenii de la începutul revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă, aici organizîndu-se competiția republicană de caiac și canoe Cupa „23 August", la care au participat, alături de alți sportivi de renume români sau străini, și campionii olimpici ai țării noastre laureați la Jocurile Olimpice de la Los Angeles.

BAZA SPORTIVĂ A CLUBULUI ȘCOLAR „VIITORUL"

În municipiul Pitești ființează, din anul 1959, un club sportiv școlar care, de-a lungul timpului s-a impus tot mai mult în activitatea competițională internă și internațională. În prezent, clubul dispune de o bază sportivă proprie, cu sediul în str. Traian nr. 14. În sălile pentru lupte, judo, haltere, gimnastică artistică, șah și alte discipline se pregătesc anual sute de tineri. Pentru handbal, tenis de masă, tenis de cîmp, natație, volei și baschet se folosesc bazele sportive din apropiere.

Aici au cunoscut bucuria primelor succese sportivi de renume precum Carol Corbu, mastru emerit al sportului, multiplu campion și recordmen al României și al Jocurilor Balcanice la triplu salt, vicecampion european la întrecerile în aer liber și campion european de sală, ocupant al locului IV la Jocurile Olimpice din anii 1972 și 1976, precum și Doina Spînu, maestră a sportului, multiplă campioană și recordmenă a României la lungime, multiplă campioană balcanică, deținătoarea locului V la Jocurile Mondiale Universitare din Mexic (1979), participantă la Jocurile Olimpice de la Montreal (1976), deținătoare a două medalii de bronz la campionatele europene de juniori, ocupanta locului II în finala Cupei Europei, componentă a echipei de atletism a Europei în întîlnirea cu celelalte continente, disputată în anul 1979.

Alături de ei amintim, de asemenea, pe Constantin Oțelea, campion național și balcanic la box, pe Adrian Bran, maestru al sportului, halterofil cunoscut, pe Ion Ionescu și Marian Dumitru, baschetbaliști care activează în Divizia A. În ultimii ani, zeci de copii și tineri, pregătiți la Clubul școlar „Voința", și-au înscris performanțele lor printre cele mai bune realizate în țară. Mari merite în obținerea acestor succese le are prof. Constantin Rizon, maestru al sportului la

atletism, cel ce conduce activitatea Clubului școlar „Voința".

BAZA SPORTIVĂ „DACIA"

În renumita Întreprindere de autoturisme se desfășoară o susținută activitate sportivă, în anul 1955 amenajîndu-se în cartierul muncitoresc Ștefănești, din comuna cu același nume, o bază sportivă compusă dintr-un teren de fotbal, folosit și pentru jocurile de rugby, din terenuri de tenis de cîmp, popicărie și alte dotări.

În anul 1970, s-a construit, în imediata apropiere a întreprinderii, în cadrul Liceului industrial Colibași o sală de sport, unde se pregătesc luptătorii, halterofilii, handbaliștii și voleibaliștii acestei mari unități industriale. Din rîndurile lor au urcat pe podiumul diferitelor întreceri naționale și internaționale mai mulți campioni.

Baza sportivă „Dacia" dispune și de mai multe piste de antrenament pentru renumitele echipaje de curse automobilistice, care au cîștigat numeroase întreceri în diferite părți ale lumii. Toate dotările de la baza sportivă „Dacia" sînt folosite atît de cei ce lucrează în întreprindere, cît și de alți amatori de sport din municipiul Pitești sau comunele suburbane.

BAZA SPORTIVĂ „PETROLUL"

Aflată pe una dintre terasele superioare ale municipiului — terasa Exercițiu —, pe str. Basarab Vodă nr. 11, baza sportivă „Petrolul", compusă din mai multe terenuri de tenis și de volei, a fost construită în anii 1953—1959, la amenajarea ei avînd o contribuție deosebită muncitorii din cadrul unităților de foraj și extracție ale județului Argeș.

Baza sportivă „Petrolul" găzduiește frecvent diferite competiții de masă cum sînt: Cupa „Scînteii Tineretului", Cupa „1 Mai", Cupa „23 August" sau Cupa petrolistului atît la tenis de masă, cît și la volei. Aici, sute de copii, tineri și vîrstnici își petrec în mod util și plăcut timpul liber. Totodată, buna calitate a dotărilor bazei a permis pregătirea, de-a lungul anilor, a unor tineri în vederea obținerii unor performanțe superioare; amintim, în acest sens, pe tînăra Mina Ilina, fostă campioană națională la tenis de cîmp.

Baza sportivă „Petrolul" este intens folosită de Clubul sportiv școlar „Viitorul", iar în perioada cînd terenurile sînt libere pot fi închiriate altor asociații sportive sau iubitorilor sportului din municipiu.

BAZA SPORTIVĂ „VOINȚA"

În anii 1958—1959 s-a construit în cadrul stadionului „Ștrand" baza sportivă a asociației „Voința", aparținînd cooperației meșteșugărești din județul Argeș. Ea dispune de o clădire unde sînt amenajate două piste pentru popicărie și o sală pentru tenis de masă, șah, șubah, rummy. În imediata apropiere a sălii se află un teren pentru hadbal și tenis de cîmp, un teren de baschet, de volei, precum și un teren multifuncțional folosit pentru inițierea copiilor.

În anul 1984, baza sportivă „Voința" s-a îmbogățit cu un modern complex sportiv, amplasat lîngă bazinul olimpic; complexul cuprinde o popicărie cu șase piste automate, sală pentru practicarea gimnasticii medicale, săli pentru șah, rummy, biliard și tenis de masă, saună, minidiscotecă, terenuri pentru tenis de cîmp, volei, handbal și baschet.

Aici se organizează cu regularitate diferite întreceri sportive atît în cadrul competiției naționale „Daciada", cît și altele cu caracter local sau republican.

Excursii în împrejurimi

Din Pitești se pot parcurge numeroase trasee în zona limitrofă, prin locuri de o rară frumusețe, cu o bogăție de obiective turistice. Peisajele se succed de la cîmpia mănoasă la dealurile cu pomi fructiferi, viță de vie sau păduri seculare și, mai departe, spre vîrfurile semețe ale Carpaților. Vom prezenta în continuare cîteva trasee de mare interes din vecinătatea Piteștilor.

TRASEUL 1

PITEȘTI — BASCOV — MERIȘANI — BĂICULEȘTI — CURTEA DE ARGEȘ;

DN 7 C; autobuze I.T.A. din autogările Pitești-Nord și Pitești-Sud; tren din stațiile Pitești-Nord și Pitești-Sud.

Traseul, unul dintre cele mai vechi și mai frecventate din țară, situat în pitoreasca vale a Argeșului, poate începe din bd. Nicolae Bălcescu care ajunge pînă în centrul comunei suburbane Bascov de unde se ramifică spre nord, în direcția Curtea de Argeș, DN 7 C, iar în direcția vest-nord-vest, spre Rîmnicu Vîlcea — Sibiu, E 15 A.

BASCOV (5 km nord de Pitești)

Comuna suburbană Bascov (numită în trecut Gura Bascovului) cuprinde opt sate; satul de reședință — Bascov —, este menționat într-un act din anul 1428 sub numele de Bațcov; satul Uiaca (Uieștii de la Bascov) apare atestat documentar în anul 1451.

Pe teritoriul localității, în timpul construcției barajului lacului de acumulare Bascov-Budeasa, au fost descoperite, în depozitele cuaternare din albia minoră a rîului Argeș, fosilele unor mamifere termofile, precum și numeroase unelte din paleoliticul inferior (cultura

de prund). În unele puncte s-au depistat și vestigii din epocile neolitică și bronzului.

În actualul cincinal, comuna Bascov a intrat într-o nouă etapă de urbanizare și tinde să se contopească cu Piteștii. În comună își desfășoară activitatea mai multe unități industriale, agricole, de construcții și de transport.

Dintre obiectivele turistice amintim două monumente istorice și anume: *biserica de lemn* din Bascov, datînd din secolul al XVIII-lea la care se remarcă ancadramentele ferestrelor sculptate cu motive geometrice și vegetale variate, precum și biserica din satul Glîmbocu, ctitorie de la începutul veacului trecut (1808).

În centrul comunei se întretaie importante căi rutiere care duc la Pitești, București, Rîmnicu Vîlcea, Sibiu, Cîmpulung, Brașov. La intrarea în localitate, în partea sudică, se găsește o stație PECO, iar la intersecția DN 7 C cu DN 7 și E 15 funcționează un modern autoservice.

MERIȘANI (18 km nord de Pitești)

Comuna cuprinde nouă sate, dintre acestea satele Merișani și Vărzaru fiind menționate documentar în anul 1428. Și în zona comunei s-au identificat numeroase unelte din paleoliticul inferior (cultura de prund), din epocile neolitică, a bronzului și a fierului. La 23 mai 1515, domnitorul Neagoe Basarab a semnat un act la Merișani.

În anii socialismului localitatea a cunoscut o mare ascensiune economică, socială și culturală. În comună funcționează întreprinderi ale industriei extracției petrolului, hidrocentrale, balastiere, unități cooperatiste etc.

În satul Borlești, aparținător comunei, există cîteva obiective interesante și anume: *monumentul eroilor* din primul război mondial, *biserica Sf. Nicolae*, ctitorie din secolul al XVII-lea și *casa Stătescu*, monument de arhitectură din veacul al XVIII-lea.

Din DN 7 C, după traversarea podului de peste Argeș, se desprinde șoseaua care duce la Băile Bradetu (42 km).

BĂICULEȘTI (30 km nord de Pitești)

Comuna Băiculești este alcătuită din 10 sate, dintre acestea satul Mănicești fiind atestat documentar în anul 1428. Pe teritoriul comunei s-au descoperit unelte din paleoliticul inferior, iar în satul Zigoneni s-au identificat monede grecești.

În ultimele decenii, în comună au apărut numeroase unități ale industriei socialiste: hidrocentralele Zigoneni și Mănicești de pe rîul Argeș, sonde petroliere, cunoscuta fabrică de conserve de legume și fructe, o mare crescătorie de păsări etc.

În localitate, cel mai important obiectiv turistic este *mănăstirea Tutana* aflată în satul cu același nume (7 km de Băiculești), datînd dinaintea anului 1497, cînd apare consemnată într-un document emis de domnitorul Radu cel Mare (1495—1508). În timpul celei de-a doua domnii, Mihnea Turcitul (1585—1591) a refăcut biserica mănăstirii, ispravnic al lucrărilor fiind banul Mihai, viitorul domn Mihai Viteazul; în secolele următoare, lăcașul a cunoscut noi reparații și adăugiri. De plan triconc construită din cărămidă, biserica are evidente asemănări cu mănăstirea Dealu. Decorația exterioară este frumos executată, un efect deosebit dîndu-l alternarea cărămizilor aparente cu tencuiala, cît și arcaturile dispuse pe două registre.

CURTEA DE ARGEȘ (38 km nord de Pitești)

Pe teritoriul orașului, atestat documentar în anul 1330, s-au identificat importante materiale arheologice din epoca neolitică și din perioadele bronzului și fierului. Monedele bizantine din secolul al XI-lea și alte descoperiri constituie o dovadă certă cu privire la vechimea orașului ca așezare medievală.

În veacul al XIII-lea, Curtea de Argeș a îndeplinit, probabil, rolul de reședință a voievodului Seneslau, iar în secolul al XIV-lea a devenit prima capitală a statului feudal independent Țara Românească, în timpul domnitorului Basarab I (cca 1310—1352). După anul 1330, localitatea apare frecvent în mai multe documente interne; în vremea domnitorilor Vlaicu Vodă, Mircea cel Bătrîn și Neagoe Basarab orașul a fost reședință domnească temporară. A urmat, apoi, o lungă perioadă în care localitatea a rămas un tîrgușor obișnuit al Țării Românești, unul dintre acele orășele unde „nu se întîmpla nimic".

În anii construcției socialiste Curtea de Argeș a cunoscut radicale transformări economice, edilitare și social-culturale ajungînd un însemnat centru industrial. Aici își desfășoară activitatea unități din ramurile electrotehnicii, biochimiei (o modernă întreprindere de bioproteine), a prelucrării lemnului, a confecțiilor, a porțelanului și ceramicii etc. S-au construit numeroase edificii publice, s-au ridicat noi cartiere de locuințe,

pretutindeni trecutul îmbinîndu-se armonios cu prezentul.

Dintre obiectivele existente în oraş atrage atenţia, în primul rînd, *complexul feudal al vechii Curţi domneşti* (str. Negru Vodă nr. 2) compus din *biserica domnească Sf. Nicolae*, ctitorie din secolul al XIV-lea, ridicată pe fundaţiile unui lăcaş mai vechi, şi *vestigiile Curţii domneşti* a lui Basarab I Întemeietorul; în interiorul bisericii domneşti se conservă, parţial, cea mai veche pictură medievală religioasă din Ţara Românească; în apropierea Curţii domneşti se găsesc *ruinele bisericii Sîn Nicoară*, datînd, după opinia unor specialişti, de la sfîrşitul secolului al XIII-lea.

În partea nordică a oraşului este situată *mănăstirea Curtea de Argeş* (bd. Republicii nr. 1); în parcul mănăstirii se înalţă biserica construită de Neagoe Basarab între anii 1512—1517, capodoperă a arhitecturii medievale româneşti, edificiu cu o linie armonioasă şi elegantă şi cu o bogată ornamentaţie; forma actuală a lăcaşului este datorată restaurării întreprinse la sfîrşitul veacului trecut de arhitectul francez Lecomte de Nouy. În interiorul bisericii, pe mormîntul lui Radu de la Afumaţi, o piatră tombală frumos sculptată aminteşte cele 20 de bătălii purtate de viteazul voievod. Lîngă mănăstire, spre vest (str. Eroilor nr. 1) se află *fîntîna legendarului meşter Manole*. Pe platoul din faţa mănăstirii este amplasată *statuia domnitorului Neagoe Basarab*.

În oraş, vizitatorii mai au prilejul să admire *statuia lui Vlaicu Vodă* din Piaţa centrală, *casa pictorului Dumitru Norocea* (str. Ştefănescu nr. 8), monument de arhitectură, care găzduieşte *Expoziţia permanentă de artă* a Muzeului orăşenesc, *casa Ştefănescu-Goangă* (str. Viorelelor nr. 1), construită în anul 1800, în stilul specific zonei argeşene, precum şi *Muzeul orăşenesc* (str. Sîn Nicoară nr. 1), înfiinţat în anul 1969, unde sînt expuse colecţii cu tematică istorică şi etnografică.

În Curtea de Argeş turiştii au la dispoziţie hotelul „Posada" (bd. Republicii nr. 29), o unitate autoservice (str. Albeşti nr. 11), o staţie PECO (la ieşirea din oraş, în partea sudică, spre Piteşti).

Din Curtea de Argeş, DN 7 C se continuă spre barajul Vidraru, înaintînd pe malurile lacului de acumulare, de unde, prin grandiosul drum alpin transfăgărăşan ajunge în Transilvania.

Gara Piteşti-Sud.

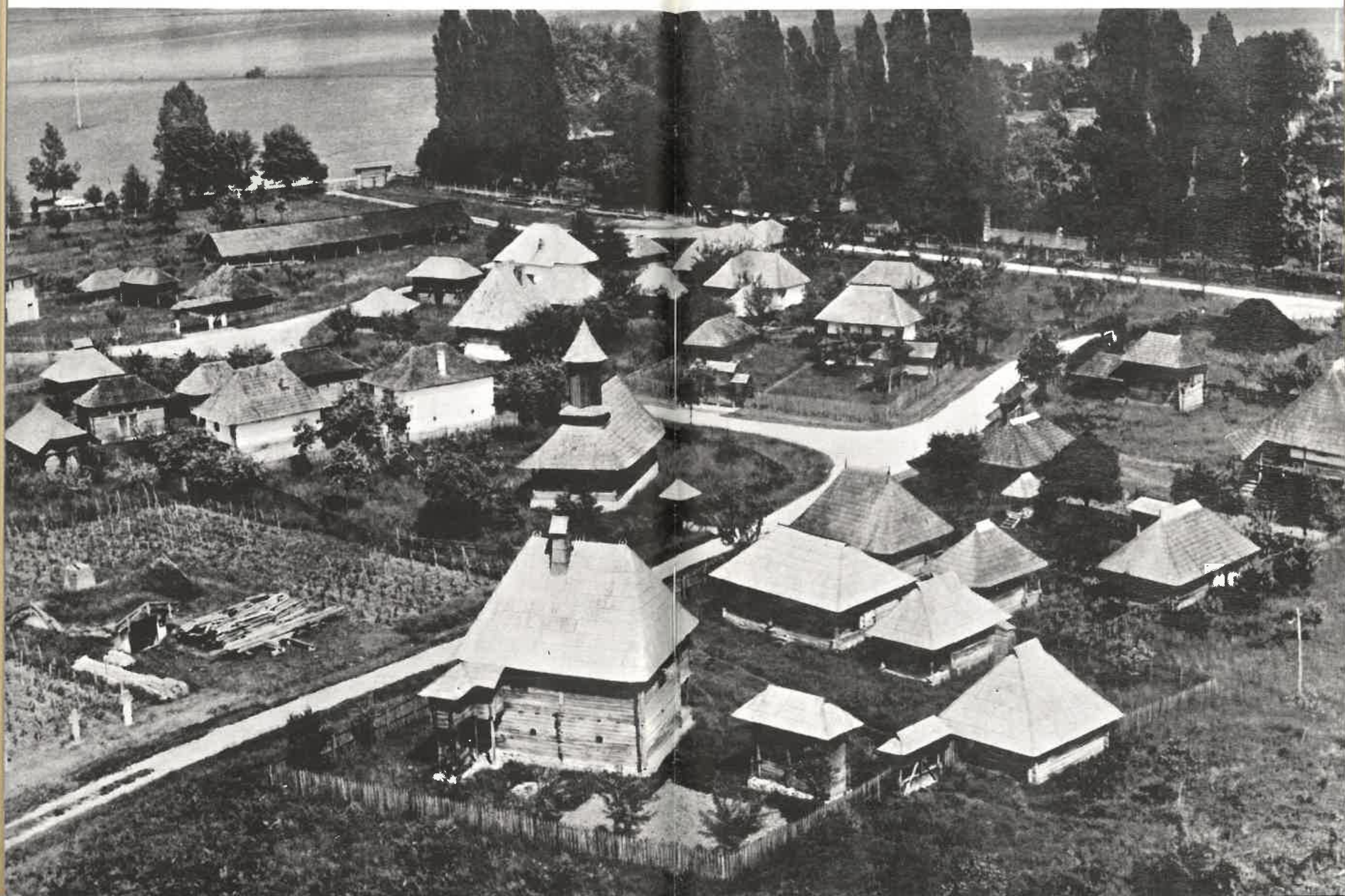

Pădurea-parc Trivale, restaurantul „Cornul vînătorului".

Cofetăria „La Grotă" din pădurea-parc Trivale.

Vedere de ansamblu a Muzeului viticulturii și pomiculturii de la Golești.

Institutul de pomicultură de la Mărăcineni.

Moderna construcție a bazinului olimpic.

Blocuri noi în cartierul Mioveni.

Noua imagine a orașului Topoloveni.

Casa Dinu Lipatti din Ciolcești înainte de renovare.

Hanul turistic „Valea Ursului".

PITEȘTI — MĂRĂCINENI — BUDEASA — COLIBAȘI — STÎLPENI — MIHĂEȘTI;

DN 73; autobuze I.T.A. din autogara Pitești-Sud și tren din gările Golești, Ștefănești, Clucereasa sau din haltele Gropeni și Mioveni.

Traseul leagă municipiul Pitești de orașul Cîmpulung, el străbătînd o parte din vechiul drum spre Transilvania, astăzi complet modernizat, una din tradiționalele căi de comunicație prin care s-au menținut de-a lungul vremurilor multiplele legături dintre românii de pe o parte și alta a Carpaților. DN 73 ce duce spre fosta capitală a statului feudal independent Țara Românească, orașul Cîmpulung, se desprinde din DN 7 în zona celor două poduri de peste Argeș și Rîul Doamnei.

MĂRĂCINENI (5 km nord de Pitești)

În localitatea atestată documentar din secolul al XV-lea se găsește și azi în funcțiune cea mai veche uzină de apă care alimentează și în prezent o parte a Piteștilor. Importanța așezării a crescut considerabil în anii socialismului o dată cu înființarea Institutului Național de Cercetare și Producție pentru Pomicultură (1967), a Stațiunii pentru Cercetări Pomicole (1978), precum și a Stațiunii pentru Mecanizarea Agriculturii. În centrul civic al comunei s-au construit mai multe blocuri al căror stil preia elemente ale arhitecturii populare tradiționale.

BUDEASA (15 km nord de Pitești)

Pe teritoriul comunei Budeasa, atestată documentar în secolul al XVI-lea s-au descoperit urme de viețuire din paleolitic, neolitic, din perioadele geto-dacică și daco-romană, din perioada migrațiilor; de asemenea, s-au găsit mai multe monede grecești, geto-dacice și romane.

În anii socialismului la Budeasa s-a construit cea mai mare fabrică de cărămizi din județ și tot aici s-a dat în folosință o uzină de apă care alimentează municipiul Pitești și localitățile învecinate.

În comună se conservă un interesant monument istoric din evul mediu — *casa Budiștenilor*. Aici, între 19 octombrie — 8 noiembrie 1714, a poposit regele Carol al XII-lea al Suediei în așteptarea unui curier trimis la Viena; la 26 octombrie 1714 au trecut prin apropiere unități ale armatei suedeze comandate de generalul Axel Sperre, ce veneau de la Tighina; în noaptea de 8 spre 9 noiembrie 1714, Carol al XII-lea, deghizat a părăsit Budeasa, îndreptîndu-se spre Tran-

silvania. În amintirea acelor zile, pe casa Budiştenilor se află o placă memorială cu următorul text: „Carol al XII-lea, regele Suediei, fugărit de vrăjmaşi, s-a ascuns şi odihnit aici".

COLIBAŞI (15 km nord-est de Piteşti)

Colibaşii, localitate suburbană a municipiului Piteşti, care a intrat în istoria contemporană a României ca locul de fabricaţie al primului autoturism românesc „Dacia" (1968), are o vechime atestată documentar de aproape cinci secole.

În epoca construcţiei socialiste, în anul 1962, s-au pus bazele Întreprinderii de autoturisme, extinsă considerabil în anii 1965—1968. O dovadă a înnoirilor de la Colibaşi este şi tînărul centru urban de la Mioveni, oraş-satelit al Piteştilor, unde trăiesc aproximativ 30 000 de locuitori, veniţi să lucreze în industrie, majoritatea activînd la Întreprinderea de autoturisme sau la Institutul de Reactori Nucleari Energetici.

În satul Făget, aparţinător comunei Colibaşi, se află *mănăstirea Vieroşi*, monument de istorie şi arhitectură, ctitorită în anii 1571—1573 de către Ivaşcu Golescu, mare vornic. În anul 1645, Stroe Leurdeanu şi soţia sa Vişa, nepoata lui Ivaşcu Golescu, au zugrăvit şi refăcut parţial biserica mănăstirii. În anul 1825, Samuil Tărtăşescu, viitor locţiitor al episcopului de Argeş în perioada 1845—1849, a reconstruit şi pictat pe cheltuiala sa lăcaşul. Biserica a mai cunoscut restaurări în anii 1924—1927 şi 1978—1984.

În interiorul bisericii sînt mai multe morminte, cel mai important aparţinînd lui Albu Golescu, fratele ctitorului, cel care, în aprilie 1574, în lupta de la Jiliştea, a salvat cu preţul vieţii pe domnitorul Alexandru al II-lea Mircea (1568—1577). Placa tombală îl reprezintă pe Albu Golescu călare, cu mantia fluturînd şi cu buzduganul ridicat, într-o imagine întîlnită numai în cazul mormîntului domnitorului Radu de la Afumaţi de la mănăstirea Curtea de Argeş.

În satul Racoviţa, ce ţine tot de comuna Colibaşi, poate fi vizitată *Expoziţia permanentă de ceramică argeşeană* (filială a Complexului muzeal Goleşti), amenajată într-o culă construită la sfîrşitul secolului trecut şi restaurată în ultimii ani. În localul căminului cultural Racoviţa se află un *punct muzeal etnografic.*

ŢIŢEŞTI (20 km nord-este de Piteşti)

Comuna Ţiţeşti este atestată documentar la începutul secolului al XVI-lea. În satul Valea Mănăstirii, aparţinător de comuna Ţiţeşti, se găseşte *mănăstirea Valea*, ctitorie a lui Radu Paisie (1535—1545); lăcaşul, monument de arhitectură reprezentativ pentru veacul al XVI-lea, a fost zugrăvit în anii 1547—1548 de către ieromonahul Dorotei. În Ţiţeşti s-au ridicat mai multe *monumente ale eroilor* căzuţi la datorie în primul război mondial; de asemenea, în comună poate fi vizitat şi *punctul muzeal sătesc* cu profil de istorie locală şi etnografie.

STÎLPENI (25 km nord-est de Piteşti)

Mare aşezare rurală, cu pronunţate elemente de urbanizare, comuna Stîlpeni este atestată documentar din secolul al XV-lea. În perioada interbelică în comună, în special în satul Rădeşti, au activat mai mulţi comunişti care realizau o permanentă legătură între organizaţiile revoluţionare şi democratice din oraşele Piteşti şi Cîmpulung. În prezent comuna a devenit un însemnat centru al industriei de prelucrare a lemnului.

În Stîlpeni funcţionează mai multe şcoli, un liceu, un club muncitoresc, diferite unităţi economice şi sociale; de asemenea, aici activează un renumit cor ţărănesc, ai cărui membri păstrează autenticitatea costumului popular tradiţional din zonă. Mai multe *monumente ale eroilor* amintesc de cei ce şi-au jertfit viaţa pentru apărarea patriei.

MIHĂEŞTI (32 km nord-est de Piteşti)

Comuna, atestată documentar la începutul secolului al XVI-lea, prezintă un interesant obiectiv turistic — *Parcul dendrologic* înfiinţat în perioada 1892—1906, de către inginerul silvic Iuliu Moldovan (1866—1925), unul dintre primele parcuri de acest gen amenajate în România. Pe o suprafaţă de 60 ha sînt plantate numeroase specii indigene şi exotice. La intrarea în parc se află popasul turistic „Mihăeşti". În localitate activează un renumit cor mixt şi tot aici pot fi admirate case construite în frumosul stil arhitectonic muscelean.

TRASEUL 3

PITEŞTI — ŞTEFĂNEŞTI — GOLEŞTI — CĂLINEŞTI — TOPOLOVENI — LEORDENI;

DN 7; autobuzele locale nr. 4 şi 6 pînă la Ştefăneşti şi Goleşti; autobuze I.T.A. spre Topoloveni, Leordeni şi Glîmbocata şi tren din gara Piteşti-Sud spre Goleşti, Călineşti şi Leordeni.

Plecînd din Piteşti pe şoseaua spre Bucureşti se trece mai întîi pe sub podul căii ferate Piteşti — Curtea de Argeş, construit din structuri metalice de cunoscutul

inginer Elie Radu în ultimul deceniu al secolului trecut. Cu o deschidere de 50 m, podul rezistă și astăzi, după aproape 90 de ani de la darea lui în folosință, intensului trafic feroviar. Vechea șosea spre București traversează apoi rîul Argeș pe podul construit la începutul secolului nostru și dublat în anul 1981, cînd i s-au mai adăugat două benzi de circulație, precum și podul peste Rîul Doamnei, ridicat de asemenea, la începutul acestui veac. Între cele două poduri, unde există și o stație PECO, DN 73 cotește spre stînga, către Cîmpulung, iar DN 7 merge spre dreapta, spre București.

VALEA MARE-PODGORIA (sat, comuna suburbană Ștefănești, 3 km est de Pitești)

În localitate, principalul obiectiv îl constituie *Casa memorială „Liviu Rebreanu"*, secție a Muzeului județean. În clădirea cumpărată în anul 1930, Liviu Rebreanu a scris romanul *Răscoala*, precum și unele din operele sale apărute în ultima parte a vieții. Aici, unde a decedat la 1 septembrie 1944, Liviu Rebreanu a fost vizitat de-a lungul timpului de numeroase personalități ale științei și culturii românești.

Casa memorială, inaugurată în mai 1969, evocă personalitatea scriitorului, exponatele prezentînd obiecte personale ale lui Liviu Rebreanu, manuscrise, ediții ale operei sale apărute în țară sau pese hotare, o parte din corespondența purtată cu oameni de cultură români sau străini etc. O contribuție deosebită la amenajarea casei memoriale au avut-o Fany Rebreanu (piteșteancă de origine) și Puia Florica Rebreanu, soția și, respectiv, fiica scriitorului.

Aici poate fi vizitată biserica ridicată la sfîrșitul secolului al XVII-lea de negustorul piteștean Nicula Ghimpescu. În zonă se află Centrala Dacia-Service, magazinul I.D.M.S., alte unități economice.

ȘTEFĂNEȘTII NOI (sat, comuna suburbană Ștefănești 4 km sud-est de Pitești)

În stînga DN 7 este situat cartierul de blocuri construit în anii 1957—1960 pentru muncitorii Întreprinderii de autoturisme Pitești. Tot în partea stîngă, pe un drum ce urcă spre deal, se poate ajunge la fostele proprietăți ale familiei Brătianu. Atrag atenția așa-numitele „case mari", din parcul de pe deal, cu o largă verandă închisă, la primul etaj, cu o loggie deschisă, cu stîlpi de stejar deasupra verandei și un studio deasupra centrului loggiei, care iese prin acoperiș ca o mare locarnă. Pe zidul clădirii, în stînga intrării, s-a fixat, în anul 1973, o placă de marmură cu următorul text: „Pe acest loc a fost casa în care au copilărit și și-au petrecut o parte din viață Dumitru și Ion C. Brătianu fruntași ai revoluției de la 1848 din Țara Românească". Mai jos, în afara parcului, se află grupul „atenanselor", construit, pe două niveluri, în jurul unei curți interioare, în forma vechilor noastre ansambluri mănăstirești. Aici este astăzi sediul Stațiunii de Cercetări viti-vinicole Ștefănești. Ambele construcții atît „casele mari", cît și „atenansele" își datorează forma actuală restaurării efectuată de arhitectul Petre Antonescu în anii 1912—1915.

În apropierea celor două edificii, pe un platou situat la marginea pădurii, se găsește o biserică cu o frumoasă arhitectură, ridicată în anul 1898 după planurile arhitectului Lecomte de Nouy. În biserică sînt îngropați mai mulți membri ai familiei Brătianu printre care: Ion C. Brătianu, fiii săi Ionel, Constantin (Dinu) și Vintilă, Gheorghe I. Brătianu, fiul lui Ion I.C. Brătianu și alții.

Din Ștefăneștii Noi, la 1 km spre sud-est, din DN 7 pornește, spre stînga, un drum care duce în satul Izvorani; în localitate se află *casa* unde a petrecut o parte din copilărie și a poposit în dese rînduri poetul Ion Pillat.

ȘTEFĂNEȘTI (6 km sud de Pitești)

Pe teritoriul comunei, atestată documentar în anul 1452, s-au depistat urme materiale din epocile străveche și veche, un tezaur de monede grecești și geto-dacice (pe dealul Marcea), precum și monede imperiale romane din secolele I—II e.n.

În centrul comunei s-au ridicat un frumos Cămin cultural, un modern complex comercial, precum și sediul uneia dintre cele mai mari întreprinderi agricole de stat din județ. La 1 km sud-est de centru, pe deal, între masivele plantații de vii, se înalță Combinatul de vinificație al Stațiunii de cercetări viti-vinicole; combinatul dispune și de un magazin de prezentare.

În localitate se află o *biserică* ctitorită în prima jumătate a secolului al XVII-lea, mai multe cruci-documente epigrafice din anii 1629, 1634, 1717, 1730 și 1758, precum și *monumentul eroilor* din primul război mondial.

GOLEȘTI (sat, comuna suburbană Ștefănești, 10 km sud de Pitești)

În satul Golești, atestat documentar în anul 1452, poate fi vizitat *Complexul muzeal Golești* (v. pag. 76),

precum și *Muzeul viticulturii și pomiculturii din România* (v. pag. 78). În imediata apropiere a Complexului muzeal se găsește o *biserică*, monument de arhitectură, ctitorită la mijlocul secolului al XVII-lea de Stroe Leurdeanu și soția sa Vișa.

CALINEȘTI (15 km sud-est de Pitești)

Localitatea, atestată documentar la 20 mai 1388, o dată cu orașul Pitești, este una dintre cele mai mari așezări rurale ale județului Argeș, avînd un număr de 11 sate și peste 11 000 de locuitori. În punctele Valea Călinești și Dealul Olarului s-au găsit numeroase urme materiale din epocile străveche și veche, precum și din perioada feudalismului timpuriu. În toamna anului 1916, la Călinești s-au dat puternice lupte între armata română și trupele invadatoare germano-austro-ungare.

În anii construcției socialiste comuna s-a dezvoltat considerabil, aici funcționînd o serie de întreprinderi și instituți importante ca: pepinierele viticolă și sericicolă, crescătoria de mare capacitate pentru păsări outoare, unitate distinsă cu titlul de Erou al muncii socialiste, fabricile de oțet și pîine etc.

În Călinești, s-a născut și a trăit Nicolae Flencheș (1890—1980), mecanic cu studii la Școala de arte și meserii din Paris, care, în anii 1910—1911, cînd era elev la Școala de arte și meserii din București, a lucrat sub supravegherea lui Aurel Vlaicu la construirea avioanelor „Vlaicu I" și „Vlaicu II". Tot în Călinești a trăit și a lucrat sculptorul de manieră brîncovenească Dumitru Iliescu. În comună activează de aproape 75 de ani un cunoscut cor mixt, astăzi laureat al Festivalului Național „Cîntarea României".

În localitate pot fi vizitate două *biserici* monumente de arhitectură, una datînd din anul 1735, cealaltă fiind construită în anul 1872 și pictată în frescă de Ilie Petrescu, tatăl pictorului Costin Petrescu.

În satul Rîncăciov, aparținător comunei, se află *biserica* fostei *mănăstiri Rîncăciov*. Documentul din anul 1498, prima atestare documetară a mănăstirii, amintește că lăcașul exista încă din vremea lui Vlad Călugărul (1482—1495). La mijlocul secolului al XVII-lea și în veacul trecut, Arsenie Șoimul și, respectiv, egumenul David Rîncăcioveanul au rezidit biserica. Ultima restaurare și consolidare a monumentului, deteriorat de cutremurul din anul 1977, datează din anul 1982.

TOPOLOVENI (20 km sud-est de Pitești)

În Topoloveni, localitate atestată documentar la începutul secolului al XV-lea (1421) și devenită oraș în anul 1968, își desfășoară în prezent activitatea mai multe unități economice ca: Fabrica de conserve de legume și fructe, Întreprinderea de supape și bolțuri (ea produce repere necesare Întreprinderii de autoturisme Pitești), cunoscuta cooperativă meșteșugărească „Muncitoarea" ale cărei covoare și cusături cu motive naționale sînt apreciate în țară și peste hotare ș.a.

În primii ani ai secolului nostru în Topoloveni a activat învățătorul Ion Mihalache; el a înființat în anul 1908 prima federală din țară a băncilor populare și a cooperativelor sătești, continuînd astfel, în noile condiții social-politice, mișcarea inițiată spre sfîrșitul veacului trecut de C. Dobrescu-Argeș. Imediat după încheierea primului război mondial, fiind președinte al Asociației generale a corpului didactic primar, Ion Mihalache a luat inițiativa constituirii Partidului Țărănesc, fapt realizat în decembrie 1918. În octombrie 1926, în urma fuziunii Partidului Țărănesc cu Partidul Național Român a luat naștere Partidul Național-Țărănesc, Ion Mihalache devenind, alături de Iuliu Maniu, conducătorul acestei noi formațiuni politice cu rol important în viața social-politică a României în perioada interbelică.

Tot în Topoloveni s-a născut și învățătorul Dumitru Mihalache, cunoscut folclorist, căzut eroic la datorie în timpul primului război mondial.

În satul Inuri, încorporat orașului Topoloveni se găsește o *biserică* construită de Gheorghe din Ianina și soția sa Maria, fiica lui Daniil Topoloveanu, fost egumen al mănăstirii Aninoasa, episcop de Buzău și, între anii 1719—1732, mitropolit al Țării Românești.

LEORDENI (25 km sud-est de Pitești)

Comuna Leordeni, cu cele 14 sate ale sale și cei peste 8 000 de locuitori se numără printre marile așezări rurale ale județului.

Aici a avut proprietăți și a poposit adesea medicul Nicolae Krețulescu (1812—1900), cunoscut cărturar, om politic și diplomat, primul președinte al Academiei Române, de mai multe ori ministru și prim-ministru. În timpul războiului pentru independență, în casa de la Leordeni dr. Nicolae Kretzulescu a organizat un spital pentru răniți, acordîndu-le personal asistența necesară și tot aici a încheiat, în anul 1888, elaborarea operei sale de bază *Anatomia descriptivă*.

În satul Ciolcești, aparținînd de comuna Leordeni, marele pianist Dinu Lipatti (1917—1950) și-a petrecut, în casele părintești, o parte din vacanțele copilăriei. În anii 1938—1939, Dinu Lipatti a construit la marginea pădurii o casă în stil românesc, unde intenționa să se retragă pentru odihnă și studiu. La parterul înalt al casei se află o încăpere mare în care ilustrul muzician instalase unul dintre pianele sale. În respectiva cameră este în curs de amenajare, după o tematică întocmită de Muzeul județean, o *expoziție permanentă* consacrată vieții și activității lui Dinu Lipatti.

TRASEUL 4

PITEȘTI — TEIU — COSTEȘTI

A 1, DN 65, DN 65 A; autobuze I.T.A. din autogara Pitești-Sud; tren din stația Pitești-Sud

Prin intermediul autostrăzii București—Pitești se poate parcurge extrem de ușor distanța de 114 km care separa aceste două localități. Cei ce au vizitat zona centrală a municipiului Pitești pentru a ieși pe autostradă vor parcurge str. Frații Golești sau bd. Republicii, străbătînd o zonă de tradiție a orașului, și se vor înscrie pe bd. Petrochimiștilor, pentru ca la ampla intersecție de la Combinatul petrochimic să intre pe autostrada București—Pitești. Pornind de pe această importantă arteră de circulație se pot efectua interesante excursii spre o serie de așezări din sudul județului Argeș.

TEIU (30 km sud-est de Pitești)

Călătorii angajați pe A 1 vor întîlni la pasajele aeriene de la km 88+800, 92+100 și 94+200 însemne rutiere care indică localitatea Teiu, una dintre cele mai mari comune din sudul județului (la Teiu se poate ajunge și cu autobuze I.T.A., traversînd localitățile Căteasca și Rătești).

Pe teritoriul comunei Muzeul județean a efectuat cercetări arheologice în urma cărora s-au descoperit vestigii ale unor așezări din paleolitic și neolitic (cultura Gumelnița), precum și din epocile bronzului, getodacică și daco-romană. Cele mai însemnate piese se găsesc expuse în cadrul Secției de istorie a Muzeului județean, cît și la punctul muzeal din comună.

Localitatea a cunoscut în ultimii ani prefacerile înnoitoare ale socialismului, aici construindu-se mai multe complexe agro-industriale, o stațiune de mașini agricole, două școli, diferite alte dotări social-culturale.

În comună s-a născut scriitorul, criticul și istoricul literar Vladimir Streinu (Nicolae Iordache) (1902—1970), profesor la Universitatea din București. Studiile și monografiile sale — *Clasicii noștri*, *Eminescu*, *Arghezi*, *Calistrat Hogaș*, *Ion Creangă*, *Versificația modernă*, *Poezia și poeții români*, *Pagini de critică literară* — au contribuit la îmbogățirea istoriei noastre literare.

În casa natală a scriitorului s-a amenajat **Expoziția memorială „Vladimir Streianu"**, la realizarea căreia au contribuit familia acestuia și prof. Vasile Fălcescu; expoziția aparține de Complexul muzeal Golești. În aceeași clădire funcționează biblioteca din localitate, cu un fond de cca 10 000 de volume, precum și un *punct muzeal etnografic.*

COSTEȘTI (24 km sud de Pitești)

Localitatea Costești, atestată documentar în secolul al XVI-lea (1535) și devenită oraș în anul 1968, este unul din cele mai însemnate centre agro-industriale ale județului.

Anii socialismului au adus și în Costești transformări înnoitoare. Au apărut numeroase blocuri de locuințe, dotări social-culturale, modificîndu-se radical aspectul tradițional al localității. La acestea, o contribuție hotărîtoare au avut-o noile unități economice, în special, Întreprinderea de scule, dispozitive și verificatoare, precum și Întreprinderea de producere a nutrețurilor concentrate, care au determinat sporirea rolului localității în viața economică a județului.

Punctul muzeal Costești pune în temă pe vizitatori cu aspectele generale ale istoriei acestor meleaguri din cele mai îndepărtate timpuri pînă în zilele noastre. De asemenea, în oraș pot fi vizitate *bisericile de lemn Telești*, Podul Broșteni și Zorile construite în secolele XVIII—XIX.

TRASEUL 5

PITEȘTI — ALBOTA — LUNCA CORBULUI — SĂPATA

DN 65, E 94; autobuze I.T.A. din autogara Pitești-Sud.

Drumul modernizat Pitești — Slatina (DN 65, E 94), unul dintre cele mai vechi drumuri din Țara Românească, străbate zona de tranziție dintre Piemontul Getic (Piemontul Cotmeana) și Cîmpia Română. Traseul

iese din Pitești prin cartierul și Calea Craiovei, pe lîngă stația PECO. La km 8, spre stînga, se desprinde o nouă variantă rutieră care leagă DN 65 de A 1, în apropierea Combinatului petrochimic.

ALBOTA (11 km sud-vest de Pitești)

Pe teritoriul comunei Albota, în componența căreia intră cinci sate, localitate atestată documentar în anul 1497, s-au descoperit vestigii neolitice, geto-dacice și romane. Castrul roman de la Albota, ridicat pe *Limes Transalutanus* în secolele II—III, avea o formă dreptunghiulară, fiind înconjurat pe trei laturi de pante abrupte.

LUNCA CORBULUI (23 km sud-vest de Pitești)

Cele mai vechi localități componente ale comunei Lunca Corbului, alcătuită din nouă sate, sînt satele Lungești și Ciești atestate documentar în anii 1437 și, respectiv, 1451. Lunca Corbului este o renumită vatră folclorică, formațiile de călușari din satul Pădureți obținînd numeroase distincții în cadrul Festivalului Național „Cîntarea României", precum și la manifestări folclorice internaționale (la Londra, în anul 1935). Tot în satul Pădureți s-au ridicat un *bust* al generalului Constantin Cristescu și un *monument* închinat eroilor căzuți în primul război mondial. În satul Catane există o *biserică de lemn*, monument de arhitectură, construită în prima jumătate a secolului al XVIII-lea.

SĂPATA (27 km sud-vest de Pitești; 4 km nord din Lunca Corbului din DN 65)

Comuna Săpata, menționată pentru prima dată într-un document din anul 1550, cuprinde opt sate. În localitatea Săpata de Jos se păstrează urmele a două *castre romane*, unul din pămînt și altul din cărămidă, ale *termelor* și ale unei *așezări civile romane* de pe *Limes Transalutanus*. Cercetările arheologice au depistat în incinta termelor, a castrelor și a așezării civile monede romane, izolate sau în tezaure, cărămizi cu inscripții și alte obiecte. În Săpata de Jos, lîngă școală, se găsește monumentul eroilor din primul război mondial.

TRASEUL 6

PITEȘTI — DRĂGANU — COTMEANA — MORĂREȘTI

DN 7, E 15 A; autobuze I.T.A. din autogara Pitești-Nord

Traseul se suprapune pe drumul Pitești — Rîmnicu Vîlcea (DN 7, E 15 A), una dintre cele mai frecventate căi rutiere din România; el pornește de la ramificația Bascov, de unde, la stînga, ia direcția vest-nord-vest, îndreptîndu-se spre Rîmnicu Vîlcea. La intersecția de la Bascov se află o stație PECO și o modernă unitate autoservice.

DRĂGANU (16 km nord-vest de Pitești)

În comuna Drăganu, compusă din patru sate, dintre care cel mai vechi este Prislopu Mare, atestat documentar în anul 1511, pot fi vizitate *monumentul eroilor* din fața Consiliului popular, care cinstește memoria a 117 localnici căzuți în luptele din primul război mondial, *punctul muzeal* de istorie, artă populară, etnografie și artă plastică din clădirea Căminului cultural, precum și o *biserică de lemn*, apreciat monument istoric și arhitectonic, datînd de la sfîrșitul veacului al XVIII-lea (1785).

COTMEANA (28 km nord-vest de Pitești)

Comuna Cotmeana, formată din opt sate, este atestată pentru prima oară într-un document de la Mircea cel Bătrîn, din anul 1388.

Aici, într-o zonă pitorească, bogată în păduri și livezi, funcționează o veche fabrică de cherestea care, în ultimele decenii s-a modernizat și extins, diversificîndu-și producția (parchetul din stejar, realizat la Cotmeana, este renumit).

În comună rețin atenția două monumente istorice și de arhitectură: *schitul Bascoavele* și *mănăstirea Cotmeana.*

Schitul Bascoavele, aflat între satele Ursoaia și Bascoavele, este ctitoria marelui comis Șerban Cantacuzino (Măgureanu), fiul lui Drăghici Cantacuzino, care l-a ridicat în anii 1694—1695. Biserica a cunoscut o serioasă refacere în prima jumătate a veacului trecut (1843).

Mănăstirea Cotmeana, situată la cca 5 km sud de comună, pe drumul local Cotmeana — Bărbătești — Cocu, este unul dintre cele mai vechi lăcașuri de acest fel ale Țării Românești, fiind construită înainte de anul 1385, după cum reiese dintr-un act emis de Mihail I (1418—1420) fiul lui Mircea cel Bătrîn, precum și din inscripția existentă pe clopotul dăruit de jupan Dragomir în timpul domniei lui Dan I (cca 1383—1386); respectivul clopot este considerat cel mai vechi din Țara Românească păstrat pînă în prezent. Mircea cel Bătrîn a ridicat biserica mănăstirii în anii 1388—

TRANSFĂGĂRĂŞAN
CÎMPULUNG
CÎMPULUNG
RÎMNICU VÎLCEA
GALICEA
OLANU
DRĂGĂŞANI
SLATINA
ROŞIORI DE VEDE
VIDELE
BUCUREŞTI

Bărbuleţu (Gura Bărbuleţului)

Municipiu
Oraş
Comună
Sat
Cale ferată
Drum european, drum naţional
Autostradă
Drum modernizat
Drum nemodernizat
Oficiu judeţean de turism, filiale O.J.T.
Hotel
Han turistic
Popas turistic
Vestigii istorice
Monumente istorice
Curte domnească
Conac
Monumente de arhitectură
Biserici
Mănăstiri
Muzee
Colecţii muzeale
Centre de etnografie
Centre de folclor
Baze de cercetare republicane
Peco
Autoservice

Curtea de Argeş
Tigveni
Ciofrîngeni
Goleşti
Milcoiu
Poienarii de Argeş (Poienari)
Deduleşti
Morăreşti
Cuca
Cotmeana
Băbeana
Cocu (Răchiţele de Jos)
Cocu
Topana
Leleasca
Vedea
Făgeţelu
Bărăşti
Tătuleşti
Scorniceşti
Coloneşti
Pădureţi
Lunca Corbului
Săpata
Cerbu
Lipia
Cepari
Poiana Lacului
Moşoaia
Albota
Bradu
Hinteşti
Smeura
Slătioarele
Valea Ursului
Bascov
Pitești
Drăganu
Merişani
Dumbrăveşti
Băiculeşti
Tutana
Bascovele
L. Vîlcele
Bunești
Toplița
Pietroşani
Retevoieşti
Măłureni
Vlădeşti
Coşeşti
Băileşti
Valea Nandrii
Dîrmăneşti
Piscani
Micești
Calotești
Budeasa
Colibaşi (Mioveni)
Racoviță
Mihăeşti
Rădeşti
Stîlpeni
Titeşti
Davideşti
Conţeşti
Văleni-Dîmboviţa
Malu cu Flori
Hîrtieşti
Boteşti
Dobreşti
Beleţi-Negreşti
Mărăcineni
Făgetu
Valea Mare-Podgoria
Ştefăneşti
Văleni-Podgoria
Ciocăneşti
Goleşti
Rîncăciov
Călineşti
Priboieni
Bogaţi
Topoloveni
Leordeni
Geamăna
Catanele
Ciolceşti
Valea Mare
Cobia
Cringurile
Gura Foii
Oarja
Răteşti
Suseni
Cîmpia Piteştilor
Costeşti
Şerbăneşti
Rociu
Teiu
Km 80
Mavrodolu
Nejlovelu
Morteni
Petreşti
Ioneşti
Găeşti
Argeş
Sabar
Potop
Topolog
Slănic
Vedița
Cotmeana
Vîlsan
Rîul Doamnei
Rîul Tîrgului
Argeşel
Cîrcinov
Teleorman
Vedea

Obiective turistice în împrejurimile Piteştilor.

1389, probabil, pe locul unui edificiu mai vechi, închinînd, la 20 mai 1388, așezămîntul de la Cotmeana mănăstirii Cozia. Biserica a cunoscut mai multe restaurări, ultimele efectuîndu-se în anii 1922—1924 și 1959—1972.

Obiectele descoperite cu prilejul săpăturilor arheologice, între care un tezaur de monede de aur și argint austriece și turcești din secolul al XVIII-lea, sînt expuse în Secția de istorie a Muzeului județean Argeș. „Ușile cele vechi, prea frumos săpate într-un lemn", așa cum aprecia Alexandru Odobescu, după vizita făcută la mănăstire în iunie 1860, decorate în secolul al XVI-lea cu motive predominant florale, se găsesc în patrimoniul Muzeului de artă al R.S. România. În curtea mănăstirii, la intrarea în biserică, există un *tei secular*, monument al naturii.

MORĂREȘTI (33 km nord-vest de Pitești)

Comuna Morărești, situată în partea central-nordică a Piemontului Cotmeana, are în componența sa șase sate, cel mai vechi dintre acestea, satul Săpunari, fiind amintit într-un document din secolul al XVII-lea.

În satul Morărești s-a înălțat un *monument* în memoria eroilor căzuți în primul război mondial; în satul Dedulești se găsește o *biserică* monument istoric, construită din lemn la începutul veacului trecut (1808) și refăcută din zid în anul 1887. În marginea vestică a satului Dedulești, pe malul drept al Topologului se află *hanul turistic „Topolog"* și o stație PECO.

Adrese utile

SEDII DE INSTITUȚII

Sediul politico-administrativ al județului Argeș, Piața centrală nr. 1, telefon 2 40 00

Sediul politico-administrativ al municipiului Pitești, str. Victoriei nr. 24, telefon 1 44 80

Inspectoratul Județean Argeș al Ministerului de Interne, str. Victoriei nr. 60, telefon 1 41 00

Miliția municipiului Pitești, str. Războieni nr. 3, telefon 3 33 45

Serviciul Circulație din Inspectoratul Județean al M.I. bd. Republicii nr. 2 bis, telefon 3 68 90

Tribunalul Județean Argeș, bd. Eroilor nr. 5, telefon 2 49 40

Judecătoria municipiului Pitești, bd. Eroilor nr. 3, telefon 2 41 38

A.D.A.S., *Bulevardul Republicii nr. 69*, telefon 3 63 92

C.E.C. Sucursala Județeană, str. Teiuleanu nr. 1, telefon 3 59 42

Redacția ziarului „Secera și Ciocanul" bd. Republicii nr. 88, telefon 3 04 90

Redacția revistei „Argeș" bd. Republicii nr. 88, telefon 1 25 96

Banca Națională a R.S.R. — Sucursala județului Argeș, bd. Republicii nr. 67, telefon 3 08 50

UNITĂȚI DE CULTURĂ ȘI SPORT

Comitetul Județean pentru Cultură și Educație Socialistă Argeș, Piața centrală nr. 1, telefon 3 48 93

Biblioteca județeană Argeș, str. Victoriei nr. 88, telefon 1 26 43

Casa de cultură a sindicatelor, Piața centrală nr. 2, telefon 2 31 50

Casa de cultură a tineretului (Tehnic Club) str. Justiției nr. 1, telefon 1 43 77
Casa de cultură a studenților, str. Panselelor nr. 2, telefon 3 32 42
Cinematograful „București" Calea București nr. 2, telefon 2 28 77
Cinematograful „Dacia", Calea Craiovei, telefon 3 03 98
Cinematograful „Modern", str. Victoriei nr. 82, telefon 1 42 55
Cinematograful „Lumina", bd. Nicolae Bălcescu, nr. 141, telefon 3 23 97
Galeria de artă naivă, Pasajul Victoriei nr. 33
Galeria de artă modernă și contemporană, bd. Republici nr. 33
Expoziția „Tehnica nouă", str. 1 Mai, Bloc B. 6
Muzeul județean Argeș, str. Horea, Cloșca și Crișan nr. 44, telefon 3 35 43
Teatrul „Al. Davila", str. Victoriei nr. 9, telefon 2 40 44
Teatrul de păpuși, str. Doamna Bălașa nr. 13, telefon 1 20 47
Tipografia Argeș, bd. Nicolae Bălcescu nr. 93, telefon 1 40 21
Stadionul 1 Mai, str. Stadionului, telefon 2 46 46
Sala sporturilor; str. Stadionului nr. 1, telefon 3 36 91, 3 70 12

INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÎNT

Institutul de subingineri — Rectoratul, bd. Republicii nr. 58, telefon 3 09 15
Facultatea de învățămînt pedagogic, str. Gh. Doja nr. 41, telefon 2 70 00
Facultatea de învățămînt tehnic, str. Doaga nr. 11, telefon 2 49 50
Liceul „Nicolae Bălcescu", str. Horea, Cloșca și Crișan nr. 14, tel. 3 26 92
Liceul „Zinca Golescu", str. Egalității nr. 35, telefon 3 03 24
Liceul economic și de drept administrativ, bd. Republicii nr. 63, telefon 1 47 23
Școala populară de artă, bd. Republicii nr. 66, telefon 3 01 52

HOTELURI ȘI RESTAURANTE

Hotelul „Muntenia", str. Plevnei nr. 2, telefon 2 54 50
Hotelul „Argeș", Piața Muntenia, telefon 2 54 50

Campingul „Trivale" Pădurea-parc Trivale, telefon 3 41 90
Restaurantul „Muntenia", str. Plevnei nr. 2, tel. 3 54 50
Restaurantul „Argeș", str. Victoriei nr. 16, tel. 3 59 93
Restaurantul „Cornul Vînătorului", Pădurea-parc Trivale, telefon 3 59 01
Restaurantul „Cina", str. 1 Mai, Bloc B. 6, telefon 3 46 41
Restaurantul „Minion", str. 1 Mai, Bloc B. 6, telefon 1 25 39

COMERȚ, SERVICII

Complexul comercial „Fortuna", str. Victoriei nr. 12, telefon 3 68 00
Magazinul „Trivale", str. Victoriei nr. 64, telefon 3 68 00
Magazinul „Dacia", str. 1 Mai, Bl. B 3, telefon 2 75 90
Magazinul „Brățara de aur" (unelte și scule), str. Brîncoveanu Bl. B 3
Magazinul „Casa vacanței", str. 1 Mai, Bl. B 3
Lacto-bar, str. Victoriei — Complex „Fortuna" (parter)
Piața centrală comercială, Calea București
Librăria Mihai Eminescu", str. Victoriei nr. 11, telefon 3 07 93
Librăria „Nicolae Bălcescu", Complexul „Fortuna", telefon 3 65 43
Oficiul P.T.T.R. nr. 1, Piața centrală — Bloc Centru-Vest, telefon, 1 44 68
Vama, bd. Nicolae Bălcescu, telefon 3 07 52
Telefoane, str. Victoriei — Complex „Fortuna" (parter)
Service „Dacia", șoseaua Pitești—București, km 110, telefon. 3 42 00
Service „Dacia", DN 7, Bascov
Service „Prestarea", str. Depozitelor nr. 8—10, telefon 3 66 40
I.D.M.S., *Șoseaua* București, nr. 110, telefon 1 26 04, 3 69 98
Asistență tehnică A.C.R., str. Brîncoveanu 37, telefon 1 23 45
PECO, Stația nr. 1 — DN 7 (la ieșirea din Pitești, pe drumul vechi spre București), tel. 3 43 43; Stația nr. 2 — DN 65 (la ieșirea din Pitești, spre Craiova), telefon 3 33 96; Stația nr. 3 — DN 7, E 15 (la ieșirea din Pitești, spre Rîmnicu Vîlcea)
Gara C.F.R. Pitești-Sud, bd. Republicii nr. 154, tel. 1 29 90

Autogara I.T.A., Pitești-Sud, str. Tîrgul din Vale nr. 3, telefon. 1 27 57
Autogara I.T.A., Pitești-Nord, str. G. Coșbuc nr. 12, telefon 3 69 37
Tîrgul săptămînal, șoseaua Pitești — Videle Dj 659, telefon 3 24 96

SĂNĂTATE

Spitalul Județean, Aleea Spitalului nr. 1, telefon 2 32 50
Spitalul „Nicolae Bălcescu", str. 1 Mai nr. 62, telefon 2 35 00
Spitalul Militar, bd. Nicolae Bălcescu nr. 47, telefon 3 30 27
Policlinica centrală, str. 1 Mai, telefon 2 40 47
Policlinica stomatologică, bd. Republicii nr. 45, telefon 3 28 44
Farmacia nr. 1, Piața centrală, telefon 3 67 43
Farmacia nr. 2 (Complex Ceair Calea București)
Farmacia nr. 4, *str.* Victoriei nr. 26, telefon 2 41 60
Salvarea, Aleea Spitalului nr. 2, telefon 06

AGENȚII

Oficiul Județean de Turism, str. Plevnei nr. 2, telefon 3 46 00
Agenția A.C.R., str. 1 Mai, Bl. D. 6, telefon 1 41 43
Agenția de voiaj C.F.R., str. Doamna Bălașa nr. 13, telefon 1 21 28
Agenția teatrală, str. Victoriei, Bloc „Fortuna", telefon 3 67 93

TELEFOANE UTILE

Prefix pentru Pitești: 976
Codul poștal pentru Pitești: 0300
Poșta centrală: telefon 1 21 10
Informații locale: 03
Informații interurbane: 976/1 25 15
Informații speciale: 05
Ora exactă: 3 11 11
Convorbiri internaționale: 09
Convorbiri interurbane: 09
Telegrame telefonate: 1 29 56
Deranjamente: 02

Bibliografie selectivă

*** *Anuarul statistic al județului Argeș*, Direcția de statistică a județului Argeș, Pitești, 1971, 1974, 1981.

*** *Anuarul statistic al României*, Direcția Generală de Statistică, București, 1957—1983.

* * * *Argeș. Cartea eroilor*, Pitești, 1984.

* * * *Argeș. Monografie*, Editura Sport-Turism, București, 1980.

BARCO, A., NEDELCU, E., *Județul Argeș*, Editura Academiei R.S.R., București, 1974.

BĂDESCU MANU, MARIN, *Oameni de seamă ai Liceului „Nicolae Bălcescu" — Pitești*, București, 1975.

BICHIR, GH., *Geto-dacii din Muntenia în epoca romană*, Editura Academiei R.S.R., București, 1984.

BOBANCU, TATIANA, N., *Bisericile din orașul Pitești cu un mic istoric*, Pitești, 1933.

*** *Călători străini despre țările române*, vol. I—VIII, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1968—1983.

CĂPITANU, D., *Teatrul „Al. Davila". Douăzeci de ani de activitate*, București, 1969.

CHICOȘ, ȘTEFAN, *Monografia stării meseriilor în Pitești*, Pitești, 1909.

CONSTANTINESCU, N., *Curtea de Argeș*. 1200—1400, Editura Academiei R.S.R., București, 1984.

CREȚEANU, RADU, *Biserici de lemn din Muntenia*, Editura Meridiane, București, 1969.

*** *Cronicari munteni*, vol. I—II, ed. de Mihail Gregorian, Editura pentru Literatură, București ,1961.

CRUCEANĂ, ION, *Momente și figuri argeșene, I, Palatul Culturii Pitești*, București, 1980.

DICU, PAUL, I., *Paleoliticul inferior în Piemontul Cotmeana și Depresiunea Sibiu*, în „Studii și cercetări de istorie veche și arheologie", tom 30, nr. 4, București, 1979.

— *Vechimea Piteștilor*, în „Argeș", XIII, nr. 2 (Suplimentul „Pitești-590"), Pitești, 1978.

DINU, ION, M., *Nicolae I. Apostolescu. Omul și opera*, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1983.

*** *Documenta Romaniae Historica, B, Țara Românească*, vol. I—III, XI, XXI—XXIV (1247—1634), Editura Academiei R.S.R., București, 1966—1974.

* * * *Documente din istoria mișcării muncitorești din România, 1893—1916*, Editura Politică, București, 1965.

* * * *Documente privind istoria mișcării muncitorești din România. 1916—1921*, Editura Politică, București, 1966.

*** *Documente privind istoria României, B, Țara Românească, veacurile XIII—XVII (1247—1625)*, vol. I—XI, Editura Academiei R.P.R., București, 1951—1954.

*** *Documente privind răscoala din 1821*, Editura Academiei R.P.R., București, 1954—1959.

* * * *Documente privind anul revoluționar 1848 în Țara Românească*, București, 1962.

* * * *Documente privind Unirea Principatelor*, vol. I—III, Editura Academiei R.P.R., București, 1959—1963.

* * * *Documente privind războiul pentru independență*, vol. I—IX, Editura Academiei R.P.R., București, 1953 1955.

FLOREA, C., GÎLCĂ, M., TRÎMBACIU, ST., *Argeșenii și mușcelenii participanți la războiul de independență a României 1877—1878. Volum de documente*, Arhivele Statului Filiala Argeș — Muzeul orășenesc Cîmpulung, Pitești, 1980.

GIURESCU CONST., C., GIURESCU, DINU, C., *Istoria românilor*, vol. II, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1976.

GRECEANU, EUGENIA, *Ansamblul medieval Pitești*, București, 1982.

IONESCU, GRIGORE, *Arhitectura pe teritoriul României de-a lungul veacurilor*, Editura Academiei R.S.R., București, 1982.

IORGA, N., *Istoria românilor prin călători*, Editura Eminescu, București, 1981.

— *România cum era pînă la 1918*, vol. I, Editura Minerva, București, 1972.

LAHOVARI, G., I., *Dicționarul geografic al județului Argeș*, București, 1888.

MANOLESCU, RADU, *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (sec. XIV—XVI)*, Editura Științifică, București, 1965.

MAVRODIN, T., BĂCANU, I., CRISTOCEA, SP., CONSTANTINESCU, G.R., *Argeș. Ghid turistic al județului*, Editura Sport-Turism, București, 1978.

MUȘAT, M., ARDELEANU, I., *Viața politică în România. 1918—1921*, ed. a II-a, Editura Politică, București, 1976.

NOVAC, V., *Goleștii în revoluția de la 1848*, în „Studii și cercetări de istorie", Golești, 1978.

POP, AUGUSTIN, Z., N., *Din istoria culturii argeșene*, Pitești, 1965.

POPA, PETRE, *Președintele României Socialiste Nicolae Ceaușescu și Argeșul. Album omagial*, Pitești, 1983.

— *Pitești-600. Memento*, ed. I, Pitești, 1983.

PREDA, C., DICU, PAUL, I., *Monede geto-dacice descoperite pe teritoriul județului Argeș*, în „Buletinul Societății Numismatice Române", nr. 129—130, București, 1983.

RĂCILĂ, EMIL, *Contribuții privind lupta românilor pentru apărarea patriei în primul război mondial. 1916—1918*, Editura Științifică și enciclopedică, București, 1981.

RĂDULESCU, ION, GR., *Comerțul și industria în trecutul orașului Pitești*, Pitești, 1938.

SACERDOȚEANU, A., *Inceputurile orașului Pitești*, în „Studii și comunicări III, Muzeul Pitești, Pitești, 1971.

STOICESCU, NICOLAE, *Bibliografia localităților și monumentelor feudale din România, I, Țara Românească*, vol. I—II București, 1970.

TOTOI, GEORGETA, *Rolul logofătului Ivan Norocea în viața politică a țărilor române în a doua jumătate a secolului al XVI-lea*, în „Studii", tom XVI, nr. 2, București, 1963.

TUCĂ, FLORIAN, COCIU, MIRCEA, *Monumente ale anilor de luptă și jertfă*, Editura Militară, București, 1983.

TUDOR, D., N., *Contribuții la studiul tradițiilor mișcării muncitorești și democratice din zona Argeșului*, Pitești, 1971.

ȚUȚUI, GH., *Un erou în primăvară*, Editura Militară, București, 1978.

URECHEATU, ION ANCU, DEACONU, GHEORGHE I., *Momente din istoria luptei revoluționare a maselor populare pe teritoriul județului Argeș*, Pitești, 1973.

VOINESCU, SILVESTRU, *Argeșeni în spiritualitatea românească*, Pitești, 1980.

— *Un secol de activitate corală în Pitești*, Pitești, 1971.

Cuprins

Redactor: MIHAI STRATULAT
Tehnoredactor: MARIA TAMEŞ

Coli de tipar: 6 + 44 pag. planşe + 1 hartă.
Bun de tipar: 15.III.1985.

Tiparul executat sub comanda nr. 173 la Întreprinderea poligrafică Sibiu
Republica Socialistă România

EDITURA
SPORT-
TURISM

Lei 17,50